

Sosionomin työtehtävät mielenterveyskuntoutujien asumispalveluissa

Maija Pietilä

2024 Laurea

Laurea-ammattikorkeakoulu

Sosionomin työtehtävät mielenterveyskuntoutujien asumispalveluissa

Maija Pietilä
Sosionomi (AMK)
Opinnäytetyö
Lokakuu, 2024

Maija Pietilä

Sosionomin työtehtävät mielenterveyskuntoutujien asumispalveluissa

Vuosi

2024

Sivumäärä

74

Tämä päiväkirjamuotoinen opinnäytetyö keskittyi sosionomin työtehtäviin mielenterveyskuntoutujien asumispalveluissa. Työn päätavoitteena oli sekä sosionomin tehtävänkuvauksen kehittäminen että ammatillinen kehittyminen. Työn alkuvaiheessa sosionomin rooli ja tehtävät eivät olleet selkiintyneet, mutta työn kautta pyrittiin selvittämään niitä ja tuomaan hyötyä toimeksiantajalle. Opinnäytetyön tulosten oli tarkoitus myös tuoda hyötyä mahdollisiin tuleviin rekrytointeihin.

Päiväkirjamuotoisessa opinnäytetyössä työtehtäviä raportoitiin 40 päivän ajan. Menetelmänä hyödynnettiin autoetnografiaa, joka mahdollisti itsereflektion ja arjen käytäntöjen tutkimisen. Opinnäytetyössä tehty laaja kirjallisuuskatsaus auttoi hahmottamaan keskeisiä käsitteitä, kuten sosiaalihuollon ammattihenkilön roolia, mielenterveyskuntoutusta sekä toipumisorientaatiota. Päiväkirjamuotoisen opinnäytetyön tietoperusta sekä asiakastyö lisäsivät merkittävästi opinnäytetyön tekijän osaamista sosiaalialan ammattihenkilön tehtävistä ja velvollisuuksista, mielenterveyskuntoutujien asumispalveluista sekä asiakastyöstä. Opinnäytetyö myös syvensi ymmärrystä toipumisorientaation viitekehiksestä osana mielenterveyskuntoutuksen prosessia. Tämä ammatillinen kasvu ja osaamisen lisääntyminen tukivat tutkijan kehittämistä asiantuntijana sosiaalialalla.

Opinnäytetyön tuloksena tuotiin esille raportointiaikaiset työtehtävät, joista erityisesti yksilö- ja ryhmänohjausten sekä asiointipalveluiden toteuttamisen kehittäminen nousi esiin. Johtopäätös opinnäytetyön tuloksista oli, että toimeksiantaja voisi hyötyä huomattavasti enemmän sosionomin kompetensseista. Sosionomin osaaminen ja rooli eivät olleet täysin hyödynnettyjä opinnäytetyön aikana. Keskeisiksi kehittämisehdotuksiksi nousivat sosionomin tehtävänkuvauksen laatiminen sekä työtehtävien edelleen kehittäminen. Näiden toimenpiteiden avulla toimeksiantaja voisi hyödyntää tehokkaammin sosionomin osaamista ja vahvistaa työn vaikutavuutta mielenterveyskuntoutujien asumispalveluissa.

Asiasanat: sosiaalihuollon ammattihenkilö, mielenterveyskuntoutus, toipumisorientaatio

Maija Pietilä

**The Tasks of the Bachelor of Social Services in Housing Services for Mental Health Rehabil-
itators**

Year	2024	Pages	74
------	------	-------	----

This diary-format Bachelor's thesis focused on the role and tasks of a Bachelor of Social Services in housing services for mental health rehabilitees. The main goals were the development of the responsibilities and professional growth of the Bachelor of Social Services. Initially, the role of the Bachelor of Social Services was unclear, but the thesis aimed to clarify this and benefit the company while supporting future recruitments.

Using a 40-day documentation period, the thesis employed an autoethnographic approach to analyze weekly tasks. A literature review clarified key concepts related to social welfare professionals, mental health rehabilitation, and recovery orientation, significantly enhancing the thesis author's understanding of the profession.

The findings highlighted specific work tasks, particularly in individual and group guidance, indicating that the commissioning party could better utilize the competencies of the Bachelor of Social Service's. Recommendations included creating a job description for the Bachelor of Social Service and further developing their tasks to enhance effectiveness in service provision.

Keywords: social welfare professional, mental health rehabilitation, recovery orientation

Sisällys

1	Johdanto.....	6
1.1	Toimeksiantaja	6
1.2	Mielenterveyskuntoutus	7
1.3	Sosiaalihuollon ammattihenkilö	9
1.4	Toipumisorientaatio	10
1.5	Työtehtävien kehittäminen	11
1.6	Ammatillinen kehittyminen	11
1.7	Eettisyys ja luotettavuus	12
2	Nykytilanne.....	13
2.1	Nykyinen työ ja osaaminen	13
2.2	Asukasryhmien suunnittelu ja toteutus	14
2.3	Asiakkaiden henkilökohtainen ohjaus ja asiointiapu	15
2.4	Sosiaalitoimen/edunvalvonnan kanssa yhteistyö	16
2.5	Itsenäisen toimintakyvyn tukeminen ja käytännön harjoittelu	16
2.6	Oman osaamisen arviointi.....	16
2.7	Sidosryhmät	17
2.8	Vuorovaikutustaidot	18
2.9	Kehittäminen	20
2.10	Opinnäytetyön tavoitteet	20
2.11	Opinnäytetyön menetelmät	20
3	Päiväkirjaraportointi.....	21
3.1	Viikko 1: Sosionomin kompetenssit mielenterveyskuntoutujien asumispalveluissa	22
3.2	Viikko 2: Vuorovaikutus yksilö- ja ryhmäohjauksessa	29
3.3	Viikko 3: Työtehtävien kartoittaminen ja kehittäminen.....	36
3.4	Viikko 4: Toipumisorientaation viitekehys mielenterveyskuntoutuksessa	42
3.5	Viikko 5: Sosiaalihuollon asiakkaan asema ja oikeudet	48
3.6	Viikko 6: Laki sosiaalihuollon ammattihenkilöistä (817/2015)	51
3.7	Viikko 7: Sosiaalihoitolaki (1301/2014).....	54
3.8	Viikot 8-9: Ammatillinen kehittyminen	58
4	Yhteenveto ja pohdinta	64
	Lähteet.....	69
	Kuviot	72
	Liitteet	73

1 Johdanto

Perusteluni autoetnografisen eli PONT-opinnäytetyön tekemiseen syntyi uudessa työtehtävässä aloittamiseen sekä siihen, että sosionomin tehtävä on työpaikassa uusi. Opinnäytetyöhön liittyvä raportointi ja itsereflektointi on tukena tehtäväkuvauksen kehittämässä sekä asiantuntijaksi kehittymisessä moniammatillisessa työyhteisössä. Opinnäytetyössäni tulen kuvaamaan mielenterveyskuntoutujien asumispalveluissa oman vastualueeni työtehtävien kehittämistä sekä ammatillisen osaamiseni kehittymistä.

Tavoitteeni opinnäytetyölle on sosionomin työtehtävien sekä ammatillisen osaamiseni kehittäminen. Koska opinnäytetyö tulee sisältämään työtehtävien kehittämistä yhdessä nykyisen henkilöstön kanssa, joka koostuu terveydenhuollon ammattilaisista, voi opinnäytetyö olla jatkossa tukena mahdollisissa tulevilla sosionomin rekrytoinneissa työtehtävien kuvaajana sekä tukena ryhmätoiminnan suunnittelussa.

Päiväkirjamuotoisessa opinnäytetyössä (PONT) työtehtäviä dokumentoidaan 40 päivän ajan autoetnografisella työtavalla (Laurea 2024). Autoetnografia tarjoaa välineet sellaisten aiheiden pohdintaan, joiden tutkiminen on haasteellista haastatellen tai havainnoiden (Uotinen 2010, 88). Tämä mahdollistaa arjen käytäntöjen havainnoinnin, omien kokemusten sekä itse-reflektion avulla tuotetun tiedon yhdistämisen tietoperustaan. Opinnäytetyön keskeiset käsitteet ovat työtehtävien kehittäminen ja ammatillinen kehittyminen. Työtehtävässä tarvittavia keskeisiä käsitteitä ovat sosiaalihuollon ammattihenkilö, mielenterveyskuntoutus ja toipumisorientaatio. Kirjallisuuskatsauksen valitsin keskeisten käsitteiden hahmottamiseksi sekä lisäämään osaamistani sosiaalialan ammattihenkilön tehtävistä ja velvollisuuksista, mielenterveyskuntoutujien asumispalveluista sekä toipumisorientaation viitekehyksestä osana mielenterveyskuntoutumisen prosessia.

Päiväkirjamuotoisen opinnäytetyön toteuttaminen alkaa 2.5.2024. Työtehtävien raportointi tapahtuu ajalla 13.5. - 9.7.2024 ja tavoite opinnäytetyön valmistumiselle on lokakuussa 2024.

1.1 Toimeksiantaja

Toimeksiantajana opinnäytetyölle on mielenterveyskuntoutujien asumispalveluja tuottava yritys, jossa työsuhteeni alkoi toukokuussa 2024. Yritys tarjoaa ympärivuorokautista kuntoutusta mielenterveyskuntoutujille. Yrityksen toimintaa ohjaavia arvoja ovat itsemääräämisoikeuden ja yksityisyyden kunnioittaminen, ammatillinen työote, omatoimisuuden tukeminen, asukaturvallisuus ja yhteisöllisyys. (Paimio-Koti Oy 2024.) Paimio-Kodin ympärivuorokautisessa asumispalvelussa on 18 asiakaspaikkaa ja yhteisöllinen asumisen palvelussa 10 asiakaspaikkaa (Omavalvontasuunnitelma 2024, 2).

Yrityksessä työskentelee suositusmitoituksen mukaisesti ammattitaitoinen henkilökunta. Henkilöstössä on 4 sairaanhoitajaa, 8 lähihoitajaa, 1 muun soveltuvan koulutuksen omaava, psykologi ja psykiatri sekä siivooja ja kokki. Psykologi ja johtaja työskentelevät arkipäivisin. Psykiatri työskentelee yrityksessä kerran kuukaudessa ja lääkäri kerran viikossa. (Omavalvontasuunnitelma 2024, 21.) Omavalvontasuunnitelman päivityksen jälkeen yritykseen on työllistynyt kiinteistöhoitaja sekä toukokuusta 2024 lähtien myös sosionomi (AMK).

1.2 Mielenterveyskuntoutus

Mielenterveyskuntoutuksen toteuttajia ovat Kelan kuntoutuspalvelut, kuntouttavat asumispalvelut sekä päivä- ja työtoiminta (kuvio 1). Sosiaalihuolto järjestää mielenterveyskuntoutujille asumispalveluita, kuntouttavaa työtoimintaa, kotipalveluita sekä kasvatus- ja perheneuvontaa. (THL 2024a.)

Mielenterveyden edistämisestä ja tukemisesta vastaavat sekä sosiaali- että terveydenhuolto. Kuviossa 1 esitetään mielenterveyden edistämisen, hoidon ja kuntoutuksen perus- ja erityistason palvelut, joista mielenterveyskuntoutuksen palveluja tuotetaan psykiatrian erikoisalan mielenterveyspalveluina. Yksilötasolla mielenterveydenedistämistä toteutetaan omahoidolla, jonka avulla on mahdollista tehdä oirearvio sekä saada tietoa ja omahoito-ohjelmia verkon kautta (kuvio 1). Tutkiminen, hoito ja kuntoutus kuuluu terveydenhuollon palveluihin (kuvio 1). Mielenterveyspalveluja tuotetaan perus- ja erityistasolla. Perustason mielenterveyspalvelua tuotetaan opiskeluterveydenhuollossa, terveyskeskuksissa sekä työterveyshuollossa (kuvio 1). Psykiatrian erikoisalan mukainen tutkimus-, hoito- ja kuntoutuspalvelut ovat erityistason mielenterveyspalveluita (kuvio 1). (THL 2024a.)

Kuvio 1: Perus- ja erityistason mielenterveyspalvelut (THL 2024a).

Sosiaalipedagogiikka tuo pedagogisen näkökulman sosiaaliseen työhön. Erityisesti se koskee erilaisten vaikeuksien takia erityistä tukea tarvitsevia, jolloin erityisen kasvatuksellisen tuen tarpeet saattavat olla yhteydessä mm. mielenterveys- tai päihdeongelmiin, syrjäytymiseen tai vaikeisiin perheoloihin. Sosiaalipedagogiikan avulla pyritään vaikuttamaan myös yhteiskunnalliseen eriarvoisuuteen, syrjimiseen ja syrjäytymiseen liittyviin haasteisiin niitä ennaltaehkäisemällä ja lievittämällä. (Suomen sosiaalipedagoginen seura ry. 2024.) Koska sosiaalipedagogiikka tuo pedagogista näkökulmaa sosiaaliseen työhön ja koskee työhön liittyvään asiakasryhmään eli mielenterveyskuntoutujiin, olen valinnut tietoperustaan teoksen ”Persoonaa ja yhteisö: personalistinen sosiaalipedagogiikka (Kurki 2002). Toisena sosiaalipedagogiikkaa käsitteleväksi lähteeksi olen valinnut teoksen ”Sosiaalipedagogiikka: kohti inhimillisempää yhteiskuntaa”. Se pureutuu lisääntyvään eriarvoisuuteen, huono-osaisuuteen ja syrjäytymiseen ja kiristyvän tehokkuuden tavoittelun vaikutuksesta sosiaaliseen hyvinvointiin. Sosiaalipedagogiikan päämääränä onkin oikeudenmukaisempi ja inhimillisempi yhteiskunta. Teos avaa katsauksen niin teoreettiseen kuin käytännön työn näkökulmiin ja antaa konkreettisia työkaluja sosiaalipedagogiseen toimintaan myös sosiaalialalle. (Nivala & Rynnänen 2019.) Kirja ”Kuntoutumisvalmius tarpeenmukaisen mielenterveyskuntoutuksen suunnittelun perustana”, käsittelee aiheita psykiatrisen kuntoutuksen, kuntoutuksen ja mielenterveyshäiriöt sekä kuntoutuminen ja mielenterveyshäiriöt (Peltomaa 2005).

1.3 Sosiaalihuollon ammattihenkilö

Opinnäytetyöni käsittelee työtehtävien kehittämistä sekä omaa ammatillista kehittymistäni. Keskeinen tietolähde opinnäytetyössäni on teos ”Ammattina sosionomi”, sillä se antaa yleiskuvan osaamisesta, jota vaaditaan sosionomin työssä, sekä tietoa ammatillisesta kasvusta, jota tulen kuvaamaan opinnäytetyössäni. (Mäkinen, Raatikainen, Rahikka & Saarnio 2011, 3,33.)

Työtehtävien kehittämisessä tulee huomioida sosiaalialan ammattihenkilön työtä ohjaavat keskeiset lait sekä sosiaalityön etiikka. ETENE on valtakunnallinen sosiaali- ja terveysalan eettinen neuvottelukunta, jonka toiminta perustuu potilaslakiin ja lakiin sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista. ETENEN toiminnan tarkoitus, on potilaan ja asiakkaan perusoikeuksien, ihmisarvon, itsemääräämisen, yhdenvertaisuuden, oikeudenmukaisuuden ja hyvän hoidon, hoivan ja palvelun ja kohtelun edistäminen sosiaali- ja terveysalalla. (ETENE 2024.)

Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (812/2000) edistää asiakaslähtöisyyttä ja asiakassuhteen luottamuksellisuutta sekä asiakkaan oikeutta hyvään palveluun ja kohteluun sosiaalihuollossa. Lakia sovelletaan sekä viranomaisen että yksityisen järjestämään sosiaalihuoltoon. (Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 812/2000.)

Sosiaalihuoltolain 1301/2014 tarkoituksena on edistää ja ylläpitää hyvinvointia sekä sosiaalista turvallisuutta; vähentää eriarvoisuutta ja edistää osallisuutta; turvata yhdenvertaisin perustein tarpeenmukaiset, riittävät ja laadukkaat sosiaalipalvelut sekä muut hyvinvointia edistävät toimenpiteet; edistää asiakaskeskeisyyttä sekä asiakkaan oikeutta hyvään palveluun ja kohteluun sosiaalihuollossa sekä parantaa yhteistyötä hyvinvointialueen sosiaali- ja terveydenhuollon ja kunnan eri toimialojen sekä muiden toimijoiden välillä. Sosiaalihuoltoon sisältyvät sosiaalisen turvallisuuden ja hyvinvoinnin edistäminen sekä yleis- ja erityislainsäädännön mukaiset sosiaalihuollon tehtävät ja palvelut. (Sosiaalihuoltolaki 1301/2014.)

Sosiaali- ja terveysministeriö on päivittänyt ja julkaissut 28.5.2024, sosiaalihuoltolain soveltamisopas 2024-julkaisun. Päivitetyssä oppaassa käydään läpi sosiaalihuoltolain voimassa olevat säännökset avaten niiden tulkintaa sekä esimerkkien että eri hallituksen esitysten tekstien kautta. Sosiaalihuoltolain lisäksi oppaassa käsitellään jonkin verran myös muuta asiaan liittyvää sääntelyä. Oppaassa on otettu huomioon 1.1.2024 mennessä voimaan tulleet lakimuutokset. (STM 2024a.) Sosionomin työtehtävien kehittämiseen liittyen sosiaalihuoltolain osalta käytän pääasiallisesti Sosiaalihuollon soveltamisopas 2024-julkaisua, sillä se on juuri julkaistu ja mielestäni siinä esitetään säännösten tulkintaa selkeästi.

Sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja voidaan tuottaa yhteisesti toteutetuissa palveluissa tai kun asiakas muutoin tarvitsee sekä sosiaali- että terveydenhuollon palveluja. Päätöksentekomenettely, muutoksenhakuoikeus sekä potilaan ja asiakkaan asema ja oikeudet ovat erilaisia ja perustuvat eri lainsäädäntöön riippuen siitä järjestetäänkö palvelua sosiaalipalveluna vai

terveydenhuollon palveluna. Toimintayksiköstä riippumatta, kysymys on terveydenhuollosta, jos henkilö saa palveluja lääketieteellisin perustein ja sosiaalihuollon palveluista silloin, kun palvelu perustuu sosiaalihuollon lainsäädännössä säädetyin edellytyksin arvioituun palvelutarpeeseen ja palvelun myöntämisen kriteereihin. Terveydenhuollossa ei tehdä muutoksenhakukelpoisia hallintopäätöksiä ja se on luonteeltaan tosiasiallista toimintaa. Sosiaalihuolto puolestaan perustuu keskeisiltä osin hallintopäätöksiin. Lainsäädännössä on huomioitu tilanteet, joissa sekä sosiaali- että terveydenhuollon palvelut soveltuvat henkilön auttamiseen. Tällöin on valittava sosiaalihuollon palvelujen antamiseen sosiaalihuoltoa koskeva sääntely ja terveydenhuollon palvelun antamiseen terveydenhuoltoa koskeva sääntely, koska sosiaalihuollon ja terveydenhuollon palvelut määräytyvät eri perusteilla ja niiden tavoitteet ja tarkoitus ovat erilaisia. Sosiaalihuollon interventioiden tarkoituksena on yksilön, perheen tai yhteisön toimintakyvyn, sosiaalisen hyvinvoinnin ja turvallisuuden ja osallisuuden edistäminen tai elämäntilanteen ja ongelmien selvittäminen. Terveydenhuollon interventioiden ensisijaisena tarkoituksena on hoito tai lääkinnällinen kuntoutus toimintakyvyn ja suoriutumisen tukemiseksi, vaikka niihin sisältyisi potilaan muun elämäntilanteen käsittelyä ja sosiaalisia taitoja edistävää kuntoutusta. Asiakkaan etu on, että hän saa tarpeisiinsa nähden oikea-aikaisen, oikeanlaisen ja riittävän sosiaalihuollon tuen ja tarvitsemansa lääketieteellisen hoidon tarvittaessa samanaikaisesti. (STM 2024a, 18-19.)

Sosiaalipalveluilla edistetään sosiaalista hyvinvointia, turvallisuutta ja osallisuutta. Yksilön, perheen ja yhteisön toimintakykyä edistetään myös muiden hallinnonalojen toimenpitein usein yhteistyössä sosiaalihuollon kanssa. Sosiaalipalveluja ovat sosiaalihuollon ammattihenkilöiden yhteistyössä muun asiakastyöhön osallistuvan henkilöstön kanssa toteuttamat palvelut. Sosiaalihuollon ammattihenkilölain (817/2015) mukaan laillistettuja ammattihenkilöitä ovat sosiaalityöntekijä, sosionomi, geronomi ja kuntoutuksen ohjaaja. (Laki sosiaalihuollon ammattihenkilöistä 817/2015.)

1.4 Toipumisorientaatio

Toipumisorientaation keskeisiä käsitteitä sosiaalityössä ovat sosiaalisuuden käsite, asiakasosallisuus, osallisuus, osallistuminen ja toimijuus. Toipumisorientaatiossa mielenterveystyötä ja sosiaalityötä integroiva käsite on sosiaalinen tuki. Toipumisorientaation arvopohja toteutuu monissa sosiaalityön toimintamalleissa, joita ovat esimerkiksi yhteisöllinen sosiaalityö, psykososiaalinen työ, yhdyskuntatyö sekä palveluohjaus. Keskeisessä roolissa toipumisorientaation edistämiseksi ja implementoinnissa mielenterveystyössä ja sosiaalityössä ovat sosiaalinen tuki, kokemusasiatuntijuus sekä vertaistuki. Yhteistä näille on sosiaalisten suhteiden vaikutus ihmisten terveyteen ja hyvinvointiin. (Nordling & Rissanen 2020, 4.) ”Toipumisorientaatio mielenterveystyössä” on Esa Nordlingin teos, joka kuvaa mielenterveystyön prosessia ja käsittelee toivon ja optimismin sekä vertaistuen tärkeyttä (Nordling 2023).

Terveyden ja hyvinvoinninlaitos on julkaissut Nordlingin ja Rissanen kirjoittaman raportin ”Työpäpaperi 40/2020, Mielensterveystyö uudistuu - toipumisorientaation teoreettiset lähtökohdat”. Raportti tuo esille sosiaali- ja mielensterveystyön keskeisiä käsitteitä. (Nordling & Rissanen 2020.)

Perinteisessä mallissa mielensterveystyössä keskeistä on diagnosointi, hoitomyyntyvyyden saavuttaminen sekä oireiden lievittäminen ja riskien vähentäminen. Toipumisorientaatiassa keskiössä ovat ihmisen elämän kokemukset, valinnat, autonomia, kannustaminen positiiviseen riskin ottoon sekä toiveiden ja unelmien saavuttamiseen. Sosiaalityössä tavoite on edistää yksilöiden, ryhmien ja yhteisöjen hyvinvointia hyödyntäen laaja-alaista osaamista ja vaikuttavia menetelmiä. Sosiaalityö ja sosiaalinen tuki ovat asiakkaan kokonaisvaltaista tukea, eivät pelkästään yksittäisiä konkreettisia toimenpiteitä. Sosiaalityö ja mielensterveystyön toipumisorientaation mukainen viitekehys voidaan nähdä sateenvarjokäsitteenä, jonka alla on useita teorioita ja asiakokonaisuuksia, joita yhdistää sosiaalisten suhteiden linkittäminen ihmisten terveyteen ja hyvinvointiin. Tärkeää on, että palvelut edistävät asiakkaan mahdollisuuksia sellaiseen sosiaaliseen tukeen, joka lisää mahdollisuuksia itsenäiseen elämään ja vähentää mielensterveys- ja sosiaalipalveluista tarvittavaa tukea. (Nordling & Rissanen 2020, 46.)

1.5 Työtehtävien kehittäminen

Työtehtävien kehittämisen osalta käytännön tavoite on työtehtävien onnistunut jakaminen nykyisiltä terveydenhuollon ammattihenkilöiltä. Hyvinvointialueiden aloitettua toimintansa, on myös yksityisille palveluntarjoajille tullut uusia ohjeistuksia sosiaalipalvelujen toteuttamiseen. Organisaatiossa, johon työllistyin, sosionomin työtehtävät eivät ole vielä vakiintuneet ja nykyinen henkilöstö on hoitanut myös työtehtävät, joihin sosionomilla on kompetensseja. Tärkeää olisi, että uusi ammattihenkilö, sosionomi toisi lisäarvoa toimintaan.

Tavoitteeni on yksilöllistä kuntoutumisprosessia tukevien toimintatapojen kehittäminen kuntoutujalähtöisesti ja laadukkaasti. Keinoja tähän ovat mm. kuntoutujan kanssa yhdessä tehdyt kuntoutussuunnitelmat, vertaisryhmien toiminnan tukeminen sekä ryhmämuotoisen kuntoutuksen lisääminen luovien ja toiminnallisten menetelmien avulla. (Koskisu 2004, 78.)

1.6 Ammatillinen kehittyminen

Valitsin ammatillisen kehittyminen tarkasteltavaksi käsitteeksi, sillä vaikka minulla on aiempaa osaamista sosiaalialalta, koen, että on tärkeää aloittaa uudessa työtehtävässä asenteella, joka mahdollistaa uuden oppimista sekä uudenlaisten käytäntöjen sekä työpaikassa jo pidempään olevien työntekijöiden hiljaisen tiedon vastaanottamisen. Sekä työympäristö että asiakasryhmä ovat minulle uusia, joten vaikka minulla on aiempaa osaamista, voin kehittyä ammatillisesti vain kiinnittämällä huomiota oman osaamisen kehittämisen tarpeisiin.

Osaaminen on taidon soveltamista sosiaalisessa ympäristössä. Hiljainen tieto on osa osaamista ja sitä on mm. subjektiivisiin kokemuksiin perustuvaa ja usein tiedostamatonta ymmärrystä ja tulkintaa. Opiskelijan taito tunnistaa aiempaa osaamistaan sekä kyky arvioida sitä kriittisesti, on tärkeää. (Mäkinen, Raatikainen, Rahikka & Saarnio 2011, 17.)

Kompetenssi tarkoittaa valmiuksia, kykyä, ominaisuuksia ja taitoja, joiden avulla asetetuista tehtävistä voi suoriutua. Kuviossa 2, on esitetty sosionomi AMK-tutkinnon tuottamat kompetenssit (kuvio 2). Organisaatiospesifit kompetenssit liittyvät tiettyyn organisaatioon, johon tiedot ja taidot riittävät. Metakompetenssi kuvaa taitoja, joita voidaan käyttää yli työ- ja tehtävärajojen. (Mäkinen ym. 2011, 17-18.)

Kuvio 2: Sosionomi AMK-tutkinnon kompetenssit (SOAMK 2023)

1.7 Eettisyys ja luotettavuus

PONT:n tekemisessä noudatan ammattikorkeakouluille annettuja suosituksia eettisestä ja hyvän tieteellisen käytännön mukaisesta opinnäytetyöprosessista. Suositukset perustuvat lainsäädäntöön sekä tiedeyhteisön kansainvälisiin ja kansallisiin linjauksiin sekä tutkimuseettisiin periaatteisiin. (Arene ry 2020, 3.) Työnantajan ohjeistus on, että päiväkirjamuotoisen opinnäytetyö PONT:n tekemiseen ei tarvitse tutkimuslupaa.

PONT:n tekeminen ei edellytä henkilötietojen käsittelyä eikä keräystä eikä se sisällä haastatteluja. Autoetnografiassa aineisto muodostuu omien kokemusten ja havaintojeni perusteella tekemistäni päiväkirjamuotoisista raporteistani, joissa pyrin reflektomaan omaa toimintaani ja analysoimaan sitä yhdistäen sen lähdemateriaaleista saatuun teoriaan.

PONT:ssa käytettävä itsereflektointi kuvaa omaa kokemusta ja havaintoja, jotka saattavat mielestäni olla myös toisistaan poikkeavia eri tutkijoilla. Autoetnografian avulla saatavaa aineistoa yhdistetään kuitenkin lähdekirjallisuudesta saatavaan tietoperustaan, joka lisää aineiston luotettavuutta.

2 Nykytilanne

Olen toiminut pääosin aikuissosiaalityön puolella työikäisten asiakkaiden kanssa yksilövalmentajana, kuntouttavan työtoiminnan ohjaajana sekä vastaavana ohjaajana. Olen työskennellyt myös lastensuojelussa sekä varhaiskasvatuksessa.

Työkokemusta minulla on sosiaalialalla yli 4 vuotta. Minulla on osaamista vaativista yksilötehtävistä sekä tiimityöstä ja esihenkilönä toimimisesta. Erilaisten raporttien ja asiakirjojen teko, ohjaus, sosiaaliohjaus sekä työtehtävien ja kuntouttavan työtoiminnan kehittäminen ovat olleet osa työnkuvaani.

2.1 Nykyinen työ ja osaaminen

Olen aloittanut työni uudessa työsuhteessani 2.5.2024. Yritys tuottaa kuntoutusta ja yhteisöllistä asumista mielenterveyskuntoutujille. Sosionomin työtehtävä ei ole vielä yrityksessä vakiintunut. Työsopimukseeni on kirjattu tehtävikseni asukasryhmien suunnittelu ja toteutus, asukkaiden henkilökohtainen ohjaus ja asiointiapu, Kelan etuuksien hakeminen, sosiaalitoimen/edunvalvonnan kanssa yhteistyö, itsenäisen toimintakyvyn tukeminen ja käytännön harjoittelu (kuvio 3).

Koska tällä hetkellä työkokemusta tässä työssä on kertynyt vasta kaksi päivää, on osaamisen arviointi haasteellista. Tehtäviä tähän mennessä on ollut kauppa-asiointi asiakkaiden kanssa, osallistuminen keskusteluryhmään, bingon vetäminen asiakkaille sekä kuntoutussuunnitelman tekemisen seuraaminen. Olen tutustunut myös DomaCare toiminnanohjausjärjestelmään, johon teen kirjaukset yksilökeskusteluista sekä ohjaamastani ryhmätoiminnasta (DomaCare 2024). Järjestelmän avulla saan myös tarvitsemaani tietoa ohjauksen ja asiakkaiden tavoitteiden tukemiseksi.

Olen suunnitellut ja ohjannut ryhmiä aiemmin ja erilaisten ihmisten kohtaaminen on vahvaa osaamistani. Kuntoutussuunnitelman tekemisessä en ole aiemmin ollut mukana. Aktivointisuunnitelmien sekä varhaiskasvatussuunnitelmien tekeminen on minulle tuttua aiemmista tehtävistäni, joten tuentarpeen ja tavoitteiden arvioinnista on minulla aiempaa osaamista.

Asiakasryhmä on minulle uusi. Työpaikassa työskentelee terveydenhuollon ammattihenkilöitä, joilla on osaamista niin somaattisista kuin psyykkisistäkin sairauksista sekä niiden hoidosta ja lääkityksistä. Vaikka itselläni on kokemusta mielenterveyskuntoutujien ohjaamisesta,

psykologian perusopinnot suoritettuna ja opiskelen tällä hetkellä kognitiivisia menetelmiä ja lyhytterapiaa, on minulla paljon oppimista, sillä nykyisen asiakasryhmän toimintakyvyssä on selkeä ero aiempiin asiakkaisiini verrattuna.

Tavoitteenani on tämän PONT:n aikana viikkoraportoinneissani paneutua työtehtävieni kehittämiseen ja samalla reflektoida omaa osaamistani sekä ammatillista kehittymistäni. Lähdemateriaali on tukenani sosionomin ammattihenkilön laadukkaan työn kehittämässä.

Kuvio 3: Työtehtäväni sosionomina mielenterveyskuntoutujien asumispalveluissa (Pietilä 2024)

2.2 Asukasryhmien suunnittelu ja toteutus

Asiakkaille on tarjolla luovia ja toiminnallisia menetelmiä ryhmätoimintana arkipäivisin. Ryhmätoimintaan on vapaaehtoinen osallistuminen ja toimintaan osallistuu pieni osa asiakkaista. Olen keskustellut asiakkaiden kanssa siitä, millaisesta toiminnasta he ovat kiinnostuneita. Kaikkein suosituinta on bingoon osallistuminen. Myös musiikin kuunteluun on osallistuttu. Pyrin kannustamaan asiakkaita liikuntaan ja olen pitänyt tuolijumppaa ja olemme käyneet myös ulkona kävelyllä. Osallistujamäärät ovat olleet pieniä ja osallistujat ovat kertoneet, että kannattaa tarjota ryhmätapaamisessa kahvia, joka houkuttelee paikalle. Sisällä toteutetut ryhmät pidetään yrityksen liikuntasalissa ja toimintaan tarvittavat välineet ja tarvikkeet ovat käytettävissä yrityksen tarvikkeista.

Ryhmät ovat avoimia ryhmiä ja niiden toteutuksessa tarvitaan osaamista erilaisista ohjausvoista. Joustavuus on myös erittäin tärkeää, sillä osallistujien toimintakyky vaihtelee. Huolehdi siitä, että jokaisella paikalle tulijalla on tervetullut olo ja he voivat kokea, että pelkkä paikalla olo on riittävää.

Suunnittelen luovia ja toiminnallisia menetelmiä etukäteen ja varmistan, että siihen on tarvittavat välineet ja tarvikkeet. Kuulutan ryhmätoiminnasta asiakkaille kaksi kertaa ja kuuluksessa kerron toiminnan sisällön, paikan ja kellonajan. Mikäli aulassa on asiakkaita, käyn vielä erikseen kertomassa heille toiminnan sisällöstä ja toivotan heidät tervetulleiksi. Toiminnan aikana huomioin osallistujien toimintakykyä ja motivaatiota, kannustan heitä ja olen tukena tarvittaessa. Luon avointa ja positiivista ilmapiiriä ja otan huomioon asiakkaiden ehdotuksia ja toiveita. Asiakkaiden osallistaminen on tärkeää ja lisää heidän motivaatiotaan. Ryhmätoiminnassa pyrin myös ohjaamaan jokaista osallistujaa heidän omien henkilökohtaisten tavoitteiden mukaisesti.

2.3 Asiakkaiden henkilökohtainen ohjaus ja asiointiapu

Asiakkaiden henkilökohtainen ohjaus ja asiointiapu ovat osa sosiaalista kuntoutusta, jossa yhdistyvät yksilöllinen tuki ja toiminnallisuus. Asiakkaan tuen tarpeisiin vastaavat sosiaalisen kuntoutuksen sisällöt on määritelty asiakaskohtaisessa päätöksessä. Sosiaalinen kuntoutus voi olla sosiaalisen toimintakyvyn ja kuntoutustarpeen selvittämistä, kuntoutusneuvontaa ja ohjausta, valmennusta elämänhallintaan ja arkipäivän toiminnoista suoriutumiseen, kuntoutuspalvelujen sovittamista yhteen, ryhmätoimintaa sekä tukea sosiaalisiin vuorovaikutussuhteisiin. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2024b.)

Asiakkailla on kuntoutussuunnitelmassa kuvatut henkilökohtaiset tavoitteet. Tutustuminen asiakkaan tietoihin, yksilökeskustelut sekä havainnointi esim. ryhmätoiminnassa, tuovat esiin tilanteita, joissa asiakas tarvitsee henkilökohtaista ohjausta ja kannustusta. Joillakin asiakkailla voi olla esim. samaan aikaan muita kuntoutumista tukevia palveluja, joista he ovat saaneet itsenäisesti suoritettavia tehtäviä. Tehtävät saattavat olla internetin kautta suoritettavia, jolloin käytettävissä on yrityksen tietokone ja olen ohjaamassa sen käyttöä ja tehtävien suorittamista tarvittaessa.

Sosiaaliohjaus on henkilökohtaista ohjausta asiakkaan sosiaalietuuksien, kuten asumistuki ja eläkkeensaajan hoitotuki, hakemisessa. Tarvittaessa selvitän asiakkaan kanssa mahdollisuutta sosiaaliseen luototukseen tai edunvalvontaan.

Asiakkailla on myös mahdollisuus kaupassakäyntiin yhdessä henkilökunnan kanssa. Olen ollut kyyditsemässä asiakkaita ja avustamassa heitä ostosten tekemisessä. Asiointiapua asiakkaat saavat tarvittaessa myös terveydenhuollossa käynteihin sekä viranomaistapaamisiin.

Minulla on kokemusta erilaisten ihmisten ohjaamisesta. Nykyisessä tehtävässä tulee olemaan suurta hyötyä siitä, että tutustun asiakkaiden tilanteisiin ja asiakkaisiin mahdollisimman hyvin. Myös muun henkilökunnan kokemus ja asiakkaiden tuntemus sekä heiltä saamani hiljainen tieto on tärkeää.

Kelan etuuksien hakeminen ei ole vielä ollut tässä työtehtävässä ajankohtaista. Olen aiemmissa tehtävissäni ollut asiakkaiden apuna etuuksien hakemisessa ja ohjannut heitä suoriutumaan siitä itse siten, että olen asiakkaan vierellä ohjaamassa, kun asiakas tekee hakemusta. Tehtävä edellyttää Kelan etuuksien tuntemista ja tietoa siitä, mitä etuuksia asiakkaalla on mahdollisuus saada.

Asiakkailla on usein edunvalvoja, joka hoitaa etuuksien hakemisen. Kaikilla edunvalvojaa ei ole ja varsinkin uusien asiakkaiden kohdalla on tärkeää selvittää etuuksien ja mahdollisen edunvalvonnan tilanne.

2.4 Sosiaalitoimen/edunvalvonnan kanssa yhteistyö

Aiemmissa tehtävissäni olen ollut viikoittain yhteydessä asiakkaitteni sosiaalityöntekijään. Tässä nykyisessä työssäni olen ollut yhteydessä hyvinvointialueen sosiaaliohjaajaan liittyen asiakkaan taloudelliseen tilanteeseen, mutta vielä ei ole tullut tilannetta, jossa olisin ollut yhteydessä edunvalvontaan.

Minulla on kuitenkin kokemusta viranomaisyhteistyöstä eri tahojen kanssa, joten osaamiseni on ammatillista. Yhteistyö vaatii tietoa asiakkaan tilanteesta sekä yhteistyötahojen yhteystiedot.

2.5 Itsenäisen toimintakyvyn tukeminen ja käytännön harjoittelu

Omassa tehtävässäni tärkeää on pyrkiä tukemaan ja kannustamaan asiakkaita liikunnassa. Pienienkin kävelylenkkien avulla voi olla merkitystä fyysisen toimintakyvyn säilymiseen. Tässä tehtävässä minulla ei ole vielä ollut juurikaan mahdollisuutta liikuntaa lukuun ottamatta, toimintakyvyn tukemiseen ja käytännön harjoitteluun.

Minulla on kuitenkin pitkäaikaista kokemusta niin yrittäjänä kuin yksilövalmentajana, kuntouttavan työtoiminnan ohjaajana ja vastaavana ohjaajana, erilaisten ihmisten itsenäisen toimintakyvyn ohjaamisessa ja käytännön harjoittelussa. Tässä tehtävässä minun tulee lisätä tietämystäni erilaisista psykiatrisista sairauksista ja niiden vaikutuksesta toimintakykyyn.

2.6 Oman osaamisen arviointi

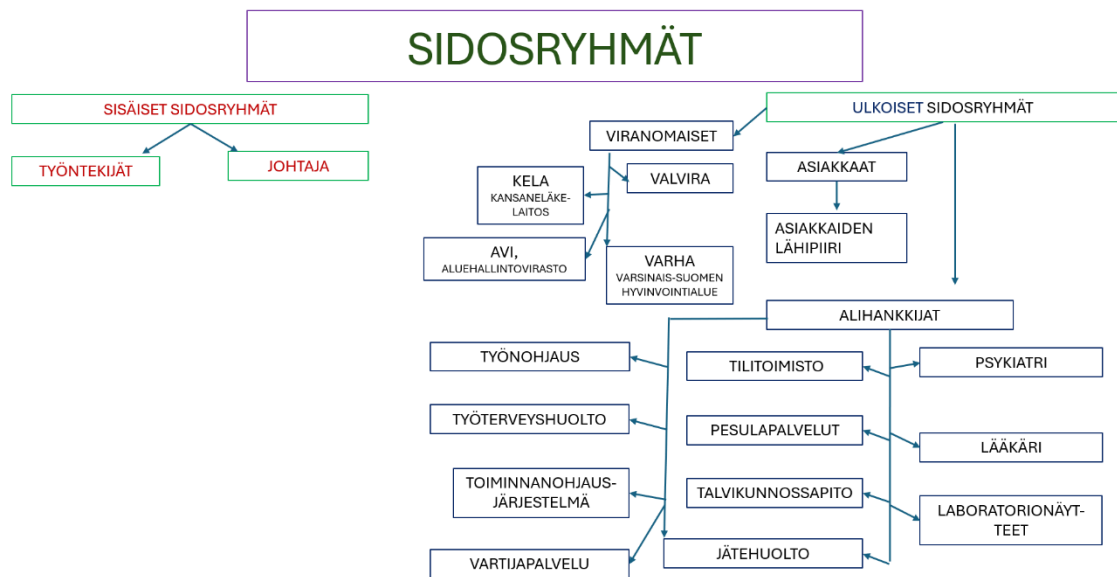
Minulla on osaamista erilaisten ihmisten kohtaamisesta ja ohjaamisesta. Olen ohjannut mielenterveyskuntoutujia aiemminkin ja suorittanut opintoja liittyen päihde- ja mielenterveyskuntoutujien ohjaamiseen. Nykyisillä asiakkailla toimintakyky on selkeästi haasteellisempi, joten minun on tärkeää tutustua asiakkaisiin ja heidän tilanteeseensa lähemmin, voidakseni tukea ja ohjata heitä mahdollisimman hyvin.

Opinnäytetyöni alussa olen vasta aloittanut työskentelyn yrityksessä, ja tutustuminen työpaikan toimintatapoihin on vielä alkuvaiheessa, joten tulen selvittämään raportoinneissani

kehittymistäni tarkemmin. Työpaikalla on sopimuksessani mainitut tehtävät hoidettu aiemmin ilman sosionomia, joten yhteistä kehittämistä vielä tarvitaan.

2.7 Sidosryhmät

Sidosryhmät ovat toimijoita, joita yritys tarvitsee toimiakseen (kuvio 4). Yrityksen sisäiseen sidosryhmään kuuluvat henkilökunta, joka antaa työpanoksensa yritykselle sekä yrityksen johtaja (kuvio 4). Ulkoisiin sidosryhmiin kuuluvat eri viranomaiset, asiakkaat sekä heidän lähipiirinsä sekä yrityksen alihankkijat (kuvio 4).

Kuvio 4: Sidosryhmät (Pietilä 2024)

Asiakkaat ovat yrityksen toiminnalle ensisijainen ulkoinen sidosryhmä. Yritys tarvitsee myös viranomaisten myöntävät luvat toiminnalle. AVI, Valvira sekä Varsinais-Suomen hyvinvointialue Varha, myös valvovat toimintaa. Varha, tuottaa myös asiakkaiden tarvitsemia sosiaalipalveluja. Kansaneläkelaitos KELA myöntää mm. asiakkaille asumistukea ja tämä etuus mahdollistaa asiakkaiden asiakkuuden ja asumisen mielenterveyskuntoutujien asumispalvelussa. KELA myöntää myös muita etuuksia, joihin asiakkaat ovat oikeutettuja.

Jotta yritys voi keskittyä varsinaiseen toimintaansa tuottamalla mielenterveyskuntoutujien asumispalveluja, tarvitaan alihankkijoita. Asiakkaiden terveydenhuoltoon liittyviä palveluja tuotetaan alihankkijoilta. Näitä ovat mm. lääkäri, psykiatri sekä laboratorionäytteet. Toimitilat vaativat talvikunnossapitoa, joka tuotetaan alihankintana. Myös jätehuolto ja pesulapalvelut sekä tilitoimistopalvelut teetetään alihankintana. Työntekijöillä on säännöllinen työnohjaus ulkopuoliselta yrittäjältä hankittuna ja työterveyden tuottaa yksityinen lääkäriasema. Yritys tarvitsee myös toiminnanohjausjärjestelmän sekä vartijapalveluita.

Oman työni kannalta keskeiset sidosryhmät ovat sisäiset sidosryhmät sekä ulkoisista sidosryhmistä asiakkaat, toiminnanohjausjärjestelmä, Varha sekä Kela. Kuitenkin kaikki sidosryhmät vaikuttavat jollakin tavalla omaan työhöni esimerkiksi, jos talvikunnossapitoa ei olisi, en voisi liikkua rakennuksen ulkopuolella asiakkaiden kanssa tai esim. ilman asiakkaiden lääkäripalveluja, saattaisi heidän lääkehoitonsa sekä muu hoitonsa vaarantua tai heikentyä siten, että se vaikuttaisi heidän toimintakykyynsä ja sitä kautta omaan työhöni. Erittäin suuri vaikutus omaan ja yrityksen toimintaan on viranomaisten vaikutus toimintaan.

2.8 Vuorovaikutustaidot

Vuorovaikutusta voidaan katsoa asiakaskeisistä näkökulmassa, jossa nähdään, että asiakkaan mielipiteet on otettava huomioon, mutta työntekijän rooli on olla vastuun kantaja. Asiakkaan mielipiteet ovat työssäni tärkeitä ja ammattilaisen onkin tärkeää myös kiireellisissä ja yllättävissä tilanteissa muistaa oma roolinsa. Dialoginen vuorovaikutus on vastavuoroista ja siinä välittyy molempinpuolinen ymmärrys. (Mäkinen ym. 2011, 138.)

Sosiaalialan työ on suhdeperustaista työtä, jonka onnistumisen perusta on luottamuksellisen suhteen rakentaminen asiakkaan ja työntekijän välille. Eettinen työtapana toteutuu tai jää toteutumatta jokaisessa kohtaamisessa, sekä asiakastilanteissa että työyhteisön välisissä keskusteluissa. (Talentia 2018, 31.) Työpäiväni sisältävät erilaisia asiakaskohtaamisia, joissa kohtaan asiakkaat aidosti ja luontevasti. Se on tärkeää luottamuksen rakentamisessa. Pyrin huomioimaan jokaisen asiakkaan ja toimimaan tasapuolisesti ymmärtäen heidän jokaisen yksilöllisen tilanteensa. Tervehdin kaikkia asiakkaita ja pyrin keskustelemaan heidän kanssaan tehden avoimia kysymyksiä kuten, mitä sinulle kuuluu, miten sinun iltasi meni, miten olet saanut nukkua eli en johdattele heitä siten, että kysymykseen voi vastata kyllä tai ei, kuten usein käy suljettujen kysymysten kanssa. Tavoite tässä vuorovaikutuksessa on, että he tottuvat läsnäolooni ja alkavat luottamaan minuun. Olen myös ottanut tavakseni mennä aamiaiselle asiakkaiden kanssa vaihdellen istumapaikkaa eri päivinä. Tämä antaa mahdollisuuden tutustua heihin ja avoin keskustelu on luontevaa.

Mikäli asiakkaalla on esim. Kelan etuuksiin liittyviä selvitettäviä asioita, on toimittava asiakkaan tilanne huomioiden ja valittava tämän mukaisesti tila, jossa asioita hoidetaan. Osalla asiakkaista on oma tietokone ja sosiaaliohjausta voidaan tehdä asiakkaan huoneessa, mikäli tämä ei ole mahdollista, käytämme yrityksen tietokonetta tilassa, jossa asiakkaan tietoturva ei vaarannu.

Pääosin vuorovaikutustilanteet asiakkaiden kanssa ovat jokapäiväisten asioiden hoitamista. Toisinaan asiakkaan terveydentila vaikuttaa vuorovaikutukseen ja tärkeää onkin ymmärtää toimintakyvyn vaihteluiden mahdollisuus, jotta osaan suhtautua ja toimia tilanteessa ammattillisesti. Luovia ja toiminnallisia ryhmiä suunnitellessani ja ohjauksessani, on myös huomioitava asiakkaiden terveydellinen tilanne, tavoitteet ja osallistamisen mahdollisuus.

Kuntouttava työote merkitsee ammatillisen vuorovaikutuksen tapaa. Kuntoutustyöntekijän tulisi kyetä tuomaan esille omia näkökulmiaan sekä kuuntelemaan. Työntekijän tulisi myös muistaa, että luottamus ansaitaan henkilönä, ei ammattihenkilön roolin avulla. Kuntoutustyöntekijöiden tuleekin olla tietoisia omasta tavastaan osallistua kuntoutumisen prosessiin ja kuntoutujan toipumiseen ja ottaa vastuu siitä, mitä he herättävät ihmisissä. Kuntoutumisessa tärkeää onkin, että kuntoutuja saa tilaa esittää omaa elämäänsä koskevia kysymyksiä. Tämä on huomioitava, jottei näitä heidän omia kysymyksiänsä korvata työntekijöiden esittämällä kysymyksillä. Kysymysten avulla voimme kuitenkin tuoda esiin halumme ymmärtää. (Koskisuus 2004, 152-154.) Itse koen, että pitkällä kokemuksellani erilaisten ihmisten kohtaamisessa, on hyötyä myös tässä työssä. Tämä näyttäytyy tilannetajuna, kuuntelemisen kykynä sekä siinä, että voin usein havaita, mikäli asiakasta mietityttää jokin asia. Tällöin pyrin rohkaisemaan häntä vielä esimerkiksi kysymällä, että tuliko sinulle vielä jotain mieleen tai mitä ajattelet.

Olen kertonut asiakkaille, että he voivat aina tulla keskustelemaan kanssani, esittämään toiveita esimerkiksi luoviin ja toiminnallisiin menetelmiin liittyen tai mikäli he tarvitsevat apua vaikkapa asiointeihin liittyen. Työskentelen sosiaalialan ammattilaisena aidosti omana itseenäni ja olen saanut siitä hyvää palautetta aiemmissa tehtävissäni ja koen, että se luo luottavaisen ja avoimen ilmapiirin kanssani toimimiseen.

Aidossa kohtaamisessa on minun mahdollista nähdä ihminen, jolla on toiveita ja haaveita. Hänellä on erilaisia kokemuksia ja elämää ennen sairastumista. Hän on kenties hyväksynyt sairautensa tai hän voi olla myös sairauden tunnonoton. Koen, että on tärkeää nähdä ihmisessä muutakin kuin hänen sairautensa ja yksi tärkeä tehtäväni on olla hänen apunaan siinä, että elämä nykyhetkessä voisi olla hänen kohdallaan mahdollisimman hyvää. Luottamuksellinen suhde luo mahdollisuuden avoimeen keskusteluun, jossa asiakkaalla on mahdollisuus kertoa elämästään iloineen ja suruineen. Nämä keskustelut voivat myös olla avuksi löytää hänen elämänsä iloa tuovia asioita, joiden toteuttamisessa pyrin olemaan mahdollisuuksieni mukaan olemaan apuna.

Tohtori Esa Nordling on tuonut esille, että ihmisen sairastuttua psyykkisesti, ei häneltä odoteta samanlaisia asioita kuin terveeltä ihmiseltä, vaan heistä luodaan stereotyyppisiä käsityksiä. Nämä vaikuttavat vuorovaikutukseen ja siihen, miten suhtaudutaan tulevaisuuteen ja sairastunutta aletaan suojella tulevaisuudensuunnitelmilta ja aletaan käyttämään kontrollitoimia. Kun sairastuneelle aletaan puhumaan samalla tavalla kuin lapselle tai asennoidutaan hänen holhoavasti, vaikuttaa se siihen, miten kuntoutuja alkaa käyttäytymään näiden odotusten mukaisesti ja rajaamaan tulevaisuutta koskevia valintavaihtoehtoja. Paradoksaalista onkin, että kuntoutustyötä tekevien ammattilaisten kielteiset uskomukset kuntoutujasta voivat olla esteenä kuntoutumiselle. (Nordling 2023, 117.) Vuorovaikutus tilanteissa onkin kiinnitettävä huomiota omiin oletuksiin ja suhtautumistapaansa, jotta vuorovaikutus olisi tasavertaista ja voimavaroja lisäävää. Olen pohtinut asioita, jotka lisäävät toivoa ja unelmointi on eräs tärkeä toivon lisääjä. Toisaalta olen pohtinut elämän realiteetteja, jotka kuitenkin saattavat

lannistaa sairastuneen. Psykoosisairauksien hoidossa leimataan haaveet usein sairauden oikeiksi ja sairastuneelle jopa kerrotaan, että nämä haaveet ovat epärealistisia ja merkkejä sairaudesta. Unelmat luovat kuitenkin valoa tunnelin päähän ja niiden toteutuminen on usein epärealistista, oli kyseessä terve tai sairastunut ihminen. Mikäli unelmat on usein mitätöity, voi varsinkin mielenterveysongelmista kärsivillä, olla hankaluuksia tuottaa unelmia ja varsinkin niistä kertominen voi olla vaikeaa. Unelmakartta voi olla auttaa tulevaisuuteen suuntautumista ja sitä voidaan käyttää kuntoutujan ja ammattilaisen vuorovaikutuksellisenä työskentelynä. (Nordling 2023, 126-127.)

2.9 Kehittäminen

Tutustuakseni asiakkaisiin ja heidän tilanteeseensa, olen kehittänyt itselleni toimintatavan, jossa ensin luen toiminnanohjausjärjestelmästä asiakkaan tiedot ja keskustelen tämän jälkeen asiakkaan oman ohjaajan kanssa saadakseni käyttööni myös arvokasta hiljaista tietoa. Valmistauduttuani pyrin keskustelemaan asiakkaan kanssa. Teen keskustelusta kirjauksen DomaCareen. Näin uutena työntekijänä koen, että tämä on hyvä tapa lisätä ymmärrystäni asiakkaan tilanteesta. Haasteena on se, että kaikki asiakkaat eivät ole halukkaita vuorovaikutukseen.

Työtehtävä on uusi ja kehitettäviä kohteita nousee esiin tämän opinnäytetyöni aikana. Tällä hetkellä koen, että olisi tärkeää tuoda näkyväksi se, mitä hyötyä sosionomi tuo yritykselle.

Työtehtävien kehittämisessä on huomioitava sosionomin työtä säätelevät lait sekä hyvinvointialueen vaatimukset yksityiselle palveluntuottajalle. Sosionomi voi työskennellä useiden eri asiakasryhmien kanssa erilaisissa toimintaympäristöissä ja sosionomin tulee tuntee toimintaansa säätelevät lait sekä sosiaaliryöön eettiset menettelytavat. (Talentia 2018, 24-25.)

2.10 Opinnäytetyön tavoitteet

Opinnäytetyöni konkreettisia tavoitteita ovat työtehtävien kehittäminen, sekä oma ammatillinen kehittymiseni.

Tärkeä tavoitteeni on kyetä kehittämään työtehtäviäni siten, että sosionomin kompetensseja hyödynnetään ja että yritys kokee saavansa hyötyä uuden ammattiryhmän edustajan työpäinoksesta. Opinnäytetyö ja oma valmistumiseni on tärkeää toimeksiantajalle, sillä olen työllistynyt yritykseen toistaiseksi voimassa olevalla työsopimuksella.

2.11 Opinnäytetyön menetelmät

Opinnäytetyöni toteutan päiväkirja muotoisena (PONT). Menetelmäksi valitsin PONT:n, sillä olen juuri aloittanut uudessa työpaikassa ja työtehtävässä, johon sisältyy työtehtävien kehittäminen. Olen tehnyt sopimuksen opinnäytetyön tekemisestä toimeksiantajan eli työnantajani kanssa.

Päiväkirjamuotoisessa opinnäytetyössäni tarkastelen autoetnografian avulla omia havaintojani ja kokemuksiani uudessa työssäni. Autoetnografia kuvaa myös omaa toimintaani, sillä se on itsereflektointia, jossa tarkastellaan kohteena olevaa ilmiötä kaikilta eri puolilta. (Uotinen 2014). Reflektiivisyys on osa sosionomin ammatillista asiantuntijuutta ja hänen tulee kyetä arvioida oman toimintansa teoreettisia lähtökohtia ja osata soveltaa vaihtoehtoisia lähestymis- ja ajattelutapoja. Jotta ammatillista kasvua voi tapahtua, tulee opiskelijan ymmärtää, että reflektio on tärkeässä osassa omaa ammatillista kasvua, joka voi jopa pysähtyä kokonaan ilman reflektiota. (Mäkinen ym. 2011, 47-48.) Autoetnografia soveltuu siis erinomaisesti omassa tilanteessani opinnäytetyön menetelmäksi.

Omaelämäkerrallinen autoetnografia on tutkimuksen tekemisen tapa, jossa tutkimuksellinen aineisto koostuu tutkijan omista kokemuksista ja niistä tuotetuista kenttämuistiinpanoista. Autoetnografia tarjoaa välineitä sellaisten aiheiden pohdintaan, joita on vaikea tutkia muiden menetelmien avulla. Niinpä autoetnografia sopii erinomaisesti esimerkiksi arkisuuttaan ja toistuvuuttaan näkymättömiksi muuttuneiden käytäntöjen tutkimiseen. Perustellusti ja perusteellisesti tehtynä autoetnografia antaa mahdollisuuden arjen käytäntöjen ja yhteiskunnallisten ja kulttuuristen rakenteiden analysoimiseen aidosti rinnakkain, jolloin yksityinen ja yleinen kohtaavat. Tällaista jokapäiväisiin, toisteisuuttaan näkymättömäksi muuttuneisiin tai muuten hankalasti käsiksi päästäviin ilmiöihin keskittyvää tutkimuksen teon tapaa voi kutsua pieneksi autoetnografiaksi erotuksena evokatiivisesta autoetnografiasta, joka keskittyy elämän suuriin käännekohtiin. Autoetnografiassa tutkimusaiheet tulee valita harkiten ja ne tulee perustella hyvin, sillä peliin laitetaan niin tutkija kuin henkilökohtainen uskottavuus ihmisenä ja tutkijana. Tuloksena saadaan erityistä autoetnografista tietoa ja sen tieteellinen vaikuttavuus on lähtöisin käsityksestä, että ihmisten elämä on ainutlaatuista, yleistä ja yleistettävää. (Uotinen 2014.)

3 Päiväkirjaraportointi

Opinnäytetyössäni teen päivittäisistä työtehtävistäni raportin sekä viikoittaisen analysoinnin, jossa yhdistän omat havaintoni teoriaan hyödyntäen lähdemateriaalia. Autoetnografisen menetelmän tuottamien tulosten ymmärrettävyyttä ja tieteellistä vaikuttavuutta lisää tarinallistaminen. Se mahdollistaa samaistumisen ja luo empaattisen yhteyden lukijan ja opinnäytetyön tekijän välille. (Uotinen 2014.)

Opinnäytetyöni aloitus kuukausi on toukokuu 2024. Päiväkirjaraportointi kestää 40 työpäivää. Olen suunnitellut jokaiselle viikolle alustavan aiheen sen mukaisesti, miten tässä vaiheessa oletan, että perehtymiseni sekä työtehtävieni kehittäminen etenee. Mikäli työtehtävissä tulee eteen asioita, joita en työsuhteen alussa ole voinut huomioida ja koen, että sitä olisi tarpeen tarkastella myös autoetnografian avulla, teen tarvittavia muutoksia viikkosuunnitelmaani.

3.1 Viikko 1: Sosionomin kompetenssit mielenterveyskuntoutujien asumispalveluissa

Tällä viikolla tarkastelen koulutuksestani sekä aiemmasta työkokemuksestani kertynyttä osaamistani suhteessa nykyiseen työhöni. Sosionomikoulutus antaa ammatillista pätevyyttä sekä teoreettista osaamista, joita tarvitaan asiantuntijaksi kehittymisessä. Myös omat edellytykseni ja yksilölliset ominaisuuteni vaikuttavat, sillä kun työskennellään sosiaalialalla, työtä tehdään omalla persoonalla hyödyntäen myös mahdollisia aiempia tutkintoja. (Mäkinen ym. 2011, 19.)

Oman osaamisen hyödyntäminen nykyisessä työssäni on pohdituttanut minua, sillä minulla on vankkaa osaamista kuntouttavasta työtoiminnasta, jossa toimin vastaavana ohjaajana. Olen nyt uudenaikaisessa työympäristössä, jossa työkaverini ovat terveydenhuollon ammattihenkilöitä ja asiakkaat tarvitsevat enemmän tukea.

Viikon aikana tulen refleктоimaan havaintojani ja kokemuksiani liittyen sosiaalialan kompetensseihin mielenterveyskuntoutujien asumispalveluissa. Autoetnografiassa omat havainnot yhdistetään tietoperustaan ja olen valinnut ensimmäisen viikon lähdemateriaaleiksi ”Ammattina sosionomi” (Mäkinen ym. 2011) sekä ”Eri teitä perille - Mitä mielenterveyskuntoutus on?” (Koskisuus 2004).

Ma 13.5.2024

Olen nyt työskennellyt seitsemän päivää mielenterveyskuntoutujien asumisyksikössä. Aloitin päiväni aamiaisella asiakkaiden kanssa. Osa asiakkaista käy vain ruokailemassa ja lopun ajan he viettävät omissa huoneissaan. Ruokailuissa näen kaikkia heitä, jotka ruokailevat. Se on hyvää aikaa tehdä havaintoja ja myös päästä keskustelemaan heidän kanssaan. Osa asiakkaista ei välttämättä halua olla vuorovaikutuksessa ja olen jo oppinut tunnistamaan heidän senhetkisiä olotilojaan. Kuitenkin se, että olen paikalla voi olla apuna siihen, että he tottuvat uuden työntekijän läsnäoloon.

Jatkoin erään asiakkaan kanssa hänen taloudellisen tilanteensa selvittämistä siitä, mihin viime viikolla jäimme. Tällaisissa tehtävissä koen, että pääsen käyttämään osaamistani laajemmin. Vuorovaikutuksemme oli avointa ja ratkaisukeskeistä. Jatkamme yhdessä asian parissa.

Tänään oli kaunis keli ja eräs asiakas esitti toiveensa ulkoilusta. Päätin, että lähdemme päivän ensimmäisellä ryhmätapaamisella meren rantaan kävelyille. Olin yllättynyt, että kävelyllä osallistui neljä henkilöä. Määränähän se vaikuttaa pieneltä, mutta osallistumismäärä vaihtelee suuresti ja jokainen osallistuja tuntuu onnistumiselta.

Kutsuin asiakkaita seuraavaan ryhmätoimintaan kertoen, että paikalle voi tulla kuuntelemaan musiikkia, piirtämään, askartelemaan tai vaan istumaan muiden seuraan. Paikalle tuli 7 henkilöä. Osan kanssa teimme kortteja valmiiksi, sillä tiedossa oli muutaman asiakkaan

syntymäpäivät. Osa osallistujista halusi piirtää ja muutama tuli muuten vain viettämään aikaa muiden seuraan. Koin tapahtuman onnistuneeksi, sillä ilmapiiri oli avoin ja levollinen. Koen, että tärkeää on jo se, että tulee paikalle. Olen havainnut, että asiakkaat eivät aina kommunikoi keskenään ja olinkin nyt ilahtunut siitä, että vaikka jokaisella oli saman pöydän äärellä hieman erilaisia tehtäviä, syntyi siinä samalla myös keskustelua erilaisista aiheista.

Kävimme yhdessä erään hoitajan kanssa laittamassa pihalle pöytiä ja tuoleja ja muutama asiakas tulikin heti jo nauttimaan kauniista ilmasta ja istuskelemaan pihalle. Huomasin, että ilahdun siitä, että asiakkailla on mukava ja hyvä olla ja, että suhteellisen pienillä asioilla voi olla positiivinen vaikutus heidän mielialaansa. Tämä myös motivoi heitä viettämään aikaa ulkona. Erityisesti ilahduin tänään siitä, että asiakas, joka ei oma-aloitteisesti kommunikoi, viihtyi myös ryhmässä ja alkoi piirtämään antaessani hänelle siihen tarvikkeet. Kerroin asiakkaalle, että mikäli hän haluaa, laitan piirustuksen esille seinälle. Asiakas sai mahdollisuuden vaikuttaa kysyttäessä hänen mielipidettään ja hän sai myös kokemuksen, että hänen toiveensa huomioitiin.

Tein kirjaukset toiminnanohjausjärjestelmään niin sosiaaliohjauksesta kuin ryhmätoiminnostakin. Kirjaukset sisältävät tietoa toiminnan sisällöstä sekä osallistujista.

Tästä päivästä voin todeta, että koen osaamiseni asiakastyössä hyväksi, sillä siinä toteutui ammatillinen ja osallistava yhteistyö- ja vuorovaikutussuhde. Erilaisten asiakkaiden tukeminen ja ohjaus oli asiakkaiden toimintakyvyn mukaista. (Mäkinen ym. 2011.) Kun kuntoutujilla on mahdollisuus vaikuttaa toimintojen sisältöön, lisää se myös osallisuutta ja onnistumisen kokemusta. Yhdessäolo muiden ihmisten kanssa on tärkeää, sillä se lisää myös yhteenkuuluvuuden tunnetta ja vähentää syrjäytymisen riskiä. Vuorovaikutus ja yhteys toisiin ihmisiin tukevat kuntoutumista (Koskisu 2004, 28).

Sosiaalialan kompetensseista tarkastelen tänään sosiaalialan eettistä osaamista. Sen mukaan sosionomi kykenee eettiseen reflektioon, jota vaaditaan sosiaalialan ammattiteissa. Huomioin jokaisen asiakkaan ainutkertaisuuden ja edistin tasa-arvoa ja suvaitsevuutta. (Mäkinen 2011, 18.) Mielenterveyskuntoutujien ohjaamisessa on tärkeää olla tietoinen heidän yksilöllisistä tavoitteistaan ja havainnoida heidän sen hetkistä tilannettaan. Mikäli vaatisin heiltä jokaiselta samanlaista suoritusta kuuntelematta heidän mielipidettään ja/tai kertomustaan siitä, mitä he sillä hetkellä jaksavat tehdä tai mihin heillä on motivaatiota, saattaisi siitä seurata se, että he eivät osallistuisi toimintoihin. Tämä vaikuttaisi siihen, että heidän sosiaaliset kontaktinsa vähenisivät ja he viettäisivät enemmän aikaa yksin omissa huoneissaan. Tässä tehtävässä tulee olla joustava ja motivoida heitä osallistumaan, jolloin heitä on mahdollista ohjata myös ryhmätoiminnassa yksilöllisesti, huomioiden heidän omat tavoitteensa.

Ti 14.5.2024

Tänään aloitin taas päiväni yhteisellä aamiaisella asiakkaiden kanssa. Olin taas vaihtanut pöytää ja eräs asiakas totesikin, että ”sä istut täällä asukkaiden puolella”. Varmistin hänen suhde- ja tautumisensa tilanteeseen. Hän totesi, että yleensä työntekijät vaan eivät ole siellä istumassa heidän kanssaan. Kerroin hänelle, että minusta siellä on mukava istua ja tutustua heihin. Toinen asiakas kutsuikin minut kylään hänen omaan huoneeseensa. Ilahtuin ja kerroin, että tänään en kerkeä, sillä minulla oli asiointikäynti kaupungilla. Kerroin, että tulen mielelläni toisen kerran.

Lähdin aamupäivällä asiakkaan ja hänen oman ohjaajansa kanssa psykoosiryhmän tapaamiseen, jossa paikalla olivat lääkäri, hoitaja sekä sosiaalityöntekijä. Tapaamisessa kävimme läpi asiakkaan tilannetta ja hänen jatkosuunnitelmaansa. Koin, että näihin tapaamisiin osallistuminen on tärkeää, sillä saan niistä tietoa monesta eri näkökulmasta ja varsinkin asioista, joissa asiakasta tulee tukea.

Tapaamisen jälkeen kävimme hankkimassa kuntoutusyksikön pihalle kesäkukkia. Asiakkaat eivät innostuneet istutustyöstä, mutta seurasivat minun ja ohjaajan työtä ja ilahtuivat pöydille ilmestyvistä kukka-asetelmista. Myöhemmin iltapäiväkahvien aikana juhlistimme myös asiakasta, jolla oli syntymäpäivä.

Aloitin myös askartelu/liikuntasalin haltuunoton käymällä läpi kaappien sisällystä, jotta tiedän mihin kaikkeen tekemiseen tarvikkeita on valmiina. Alan ilmeisesti jo pikkuhiljaa kotiutu- maan uuteen työpaikkaani.

Tänään pohdin asiakastyön osaamista. Ammatillinen asiakasta osallistava vuorovaikutus - ja yhteistyösuhde sekä ymmärrys asiakkaan voimavaroista on sosionomin tärkeää osaamista. Sosionomin osaamista on myös erilaisten teoreettisten lähestymistapojen ja työmenetelmien tarkoituksen mukainen soveltaminen ja arviointi. Asiakkaan tukeminen ja ohjaus tavoitteellisesti heidän arjessaan, kasvussaan ja kehityksessään sekä eri elämäntilanteissa, on sosionomin ammatillista osaamista. (Mäkinen 2011, 18.) Tämän päiväisessä tapaamisessa huomioin eri alojen ammattilaisten toimintaa. Käsitelimme myös omaan työhöni liittyvä asiakkaan tukemista toimintakyvyn säilymiseksi. On tärkeää, ettei asiakas laitostu ja taannu palvelun aikana, sillä joidenkin asiakkaiden kohdalla on mahdollista, että he tulevat jossakin vaiheessa asumaan itsenäisesti. Tapaamisessa nousi esiin asiakkaan mielenkiinnonkohteita ja osaamista, joiden tekemistä voin mahdollistaa ja teimmekin jo alustavia suunnitelmia niiden toteuttamiseksi.

Ke 15.5.2024

Aloitin päiväni jo totutulla tavalla aamiaisella yhdessä asiakkaiden kanssa. Aamiaisen jälkeen aloin valmistelevaan keskusteluryhmää, jota yleensä ohjaa toinen työntekijä. Keskusteluryhmässä mukana oli myös psykologi. Keskusteluryhmä vaikuttaa olevan suosituin ryhmätoiminta,

myös siitä syystä, että siellä on kahvitarjoilu. Oli mielenkiintoista nähdä psykologin käyttämiä menetelmiä asiakkaiden osallistamiseksi keskusteluun. Sain myös häneltä hyvän vinkin met-
sässä olevasta reitistä, johon olisi mahdollista lähteä kävelyllä muutaman asiakkaan kanssa, joilla on riittävästi toimintakykyä siihen.

Iltapäivän ryhmätoiminnassa lähdimme kävelyllä. Ympäristö on upea ja merenrantamaisemat saaristossa luovat edulliset olosuhteet levolliselle yhteiselle ulkoiluhetkelle keskusteluineen. Jatkoimme tänään myös pihalla työskentelyä. Istutimme hieman perunoita, sipuleita sekä yrttejä. Asiakkaat eivät itse osallistuneet istutustyöhön, mutta seurasivat innostuneesti. Sisäpiha kalusteineen on tullut suosituiksi ja siellä voi jokainen vapaasti viettää aikaansa. Asiakkaiden päiväkahvitkin tarjoillaan siellä tästä lähtien päivittäin.

Tänään pohdin sosiaalialan kompetensseista kriittistä ja osallisuutta edistävää yhteiskunta-osaamista. Yksilön ja yhteiskunnan välisen suhteen jäsentäminen ja analysointi sekä ihmisten sosiaalisten toimintaedellytysten muotoutumisen ja yhteiskunnallisen päätöksenteon välisen yhteyden ymmärtäminen ovat asioita, joita edellytetään sosionomilta. (Mäkinen ym. 2011, 18-19.) Sosiaalialan palvelujärjestelmä osaaminen on minulle tuttua suurelta osalta työikäisten sosiaalipalvelujen osalta. Nykyisessä työpaikassani terveyspalvelut näyttäytyvät päivittäisessä toiminnassa. Sosiaalialan palvelujärjestelmä on kuitenkin tärkeässä osassa, vaikka se ei välttämättä ole yhtä näkyvää.

Toiminta vaatii yhteistyötä viranomaisten, kuten Valvira ja Avi, sekä hyvinvointialueen kanssa lupa-, sopimus- ja valvonta-asioissa ja Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä (612/2021) on perustana palvelujen järjestämiselle. Hyvinvointialue vastaa palvelujen järjestämisestä, jotka on tuotettava yhdenvertaisesti hyvinvointialueen asukkaiden tarpeet huomioiden. Hyvinvointialueet toimivat itse myös palvelujen tuottajina ja joidenkin palvelujen osalta myös osittain tai kokonaan palvelun järjestäjänä, jolloin palveluntuottajina toimivat yksityiset yritykset, yhdistykset ym. (THL 2024b).

Asiakkaille on tehty sosiaalipalveluissa palveluntarvearvionti sekä asiakassuunnitelma ennen asiakkuuden alkamista. Sosiaalipalvelujen mielenterveyspalvelut ovat kohdennettuja palveluja erityisesti psyykkisen toimintakyvyn heikkenemisen aiheuttamaan tuen tarpeeseen. Näitä ovat asumispalvelut ja sosiaaliohjaus, sosiaalityö ja sosiaalinen kuntoutus, joita annetaan asumispalvelujen yhteydessä. (Varha 2024a.)

Olen itse aiemmin toiminut vastaavana ohjaajana ja osallistunut useisiin hyvinvointialueen koulutuksiin, joten minulla on ymmärrystä palvelujen tuottamisesta ja niiden rahoitusmahdollisuuksista. Työtehtävät ovat sisältäneet yhteydenpitoa eri toimijoiden sekä sidosryhmien kanssa, joten tämä on myös lisännyt osaamistani. Olen kuitenkin jo nyt havainnut, että pääsen nykyisessä työssäni lisäämään osaamistani, sillä asiakasryhmä on oikeutettu myös sellaisiin palveluihin ja sosiaalietuuksiin, joihin en ole tähän mennessä vielä työni puitteissa

tutustunut. Kirjallisesti olen tutustunut edunvalvontaan sekä sosiaaliseen luototukseen, mutta käytännössä ne ovat tulleet vastaan vasta nykyisessä työssäni.

Erityisesti tänä vuonna on uutisoitu hyvinvointialueiden alijäämästä ja palveluitakin on myös karsittu. Esim. kuntouttava työtoiminta on joillakin alueilla lopetettu. Alkuvuodesta Varha keskeytti myös mielenterveyskuntoutujien palveluasumista koskevat kilpailutukset. Tällä hetkellä kannan huolta siitä, miten ihmisten mahdollisuudet saada sosiaalipalveluja tulevat toteutumaan jatkossa, sillä tälläkin hetkellä joidenkin palvelujen saamisessa on haasteita. Tilanteen haastavuutta kuvaa myös se, että samanaikaisesti koetaan työntekijäpulaa ja kuitenkin hyvinvointialueiden taloudellinen tilanne on johtanut yt-neuvotteluihin. Uutisointi hallituksen leikkaustoimista on lisännyt epäluottamusta monissa kansalaisissa ja jo toteutetut vähävaraisiin kohdistuvat leikkaukset ovat jo vaikuttaneet heikentävästi ihmisten taloudelliseen tilanteeseen sekä luottamukseen tulevaisuuden suhteen. Kriittinen ja osallisuutta edistävä yhteiskuntaosaaminen edellyttää sosionomilta kykyä arvioida yhteiskunnallisten ilmiöiden ja valtarakenteiden merkitystä sekä sitä, miten ne vaikuttavat yksilöiden, ryhmien ja yhteisöjen mahdollisuuksiin vaikuttaa ja toimia yhteiskunnassa (SOAMK 2023, 2). Olen havainnut, että suuri osa asiakkaista on erittäin kiinnostunut yhteiskunnallisista asioista, he seuraavat poliittisia asioita ja usein haluavat keskustella aiheesta ja olla vaikuttamassa asioihin mahdollisuuksiensa mukaan. Tämä on mahdollista esimerkiksi äänestämällä.

To 16.5.2024

Aloitin päivän yhdessä asiakkaiden kanssa aamiaisella. Tänään ensimmäistä kertaa kaksi asiakasta vaihtoi paikkaansa tullakseen istumaan samaan pöytään kanssani. Molemmilla oli ehdotus yksilöohjauksen suhteen. Kerroin, että ne olivat hyviä ideoita ja niiden toteuttaminen onnistuu.

Tänään aamuryhmässä aiheena oli toivemusiikki. Toivemusiikissa asiakkaat saavat toivoa soitettavan musiikin ja jokaisen toive toteutettiin. Musiikki toimi luontevasti myös keskustelunaloituksena. Meillä on upea luontomaisema ikkunasta ja käpytikka lensi ikkunan taakse ja siitä puuhun. Seurailimme sen touhuja ja keskustelu siirtyikin lintuihin ja aloimmekin selvittämään internetin avulla enemmän tietoa käpytikasta.

Iltapäivän ryhmätoimintaa ei tänään pidetty, sillä osallistuin asiakkaan ja erään toisen työntekijän kanssa seurakunnan asiakkaalle järjestämään syntymäpäiväjuhlaan. Tapahtumassa oli yhteislauluja, kanttorin ja papin puheita sekä erinomaiset tarjoilut. Havaitsin, että tämä yhteinen normaaliarjesta poikkeava toiminta selvästi lähensi meitä kaikkia. Paluumatkalla poikesimme vielä asiakkaan toiveesta kaupassa.

Tänään pohdin tutkimuksellista kehittämis- ja innovaatio-osaamista. Sen mukaan sosionomin työtapa on reflektiivinen ja tutkiva ja hän kykenee arvioimaan toimintansa teoreettisia lähtökohtia soveltaen vaihtoehtoisia ajattelu- ja lähestymistapoja. Sosionomi osaa toimia myös

työyhteisön aloitteellisena esimiehenä, sekä aktiivisena jäsenenä ja kehittää sosiaalialan osaamista ja palveluita moniammatillisessa työyhteisössä. (Mäkinen 2011, 19.) Reflektiivinen kehittämis- ja johtamisosaaminen on näkynyt tehtävässäni vastaavana ohjaajana, jossa toimin myös esihenkilönä. Olin erittäin tarkka, että toiminta pohjautui teoreettisiin lähtökohtiin sekä toimintaa ohjaaviin lakeihin ja ohjeistuksiin. Kun kyseessä oli laki tai hyvinvointialueen vaativat toimintatavat, noudatin niitä tarkasti. Vaihtoehtoisia ajattelu- ja lähestymistapoja huomioin ja sovelsin niitä edellyttävissä tilanteissa mm. pajatoimintojen kehittämisessä tai työyhteisön toimintaan liittyvissä kehittämisehdotuksissa.

Nykyisessä työssäni minulla ei ole johtamistehtäviä. Olen työsuhteeni alkuvaiheessa pyrkinyt tutustumaan organisaation toimintaan sekä asiakkaisiin ja heidän tilanteisiinsa. Pikkuhiljaa työssäni alkaa näkymään oma kädenjälkeni mm. ohjaustyylissä ja asiakkaiden kohtaamisissa. Olen suorittanut mielenterveyskuntoutujien ryhmänohjaukseen liittyviä opintoja ja aikuissosi-aalityön opintoja ja pyrin toimimaan ohjaustilanteissa oppimani mukaisesti. Minulla on myös aiempaa kokemusta erilaisten ihmisten ohjaamisesta. Vaikka olenkin joustava ja tottunut yllättäviin tilanteisiin aiemmissakin tehtävissä, korostuvat nämä ominaisuudet ohjauksessa sekä asiakkaiden kohtaamisessa. Tällä hetkellä ajatukseni on, että mitä paremmin ymmärrän asiakkaiden tilannetta ja tavoitteita sekä tutustun heihin, sitä paremmin pystyn suunnittelemaan ja toteuttamaan heidän tarpeitaan vastaavaa toimintaa. Fyysisen toimintakyvyn ylläpito tai lisääminen on tärkeää jokaiselle ja liikuntaa sisältävää toimintaa tuleekin järjestää useamman kerran viikossa, jopa päivittäin, jos mahdollista. Tässä työssä itsensä johtamisen osaaminen on välttämätöntä.

Pe 17.5.2024

Asiakkaiden kanssa nautitun aamiaisen jälkeen perehdyin toiminnanohjausjärjestelmän kirjauksiin, joita oli tehty edelliseltä illalta ja yöltä.

Ryhmätoimintaa toteutetaan päivittäin. Perjantaisin asukkaat odottavat bingoa ja koska tänään oli osalla asukkaista aamupäivällä huoneen siivouspäivä, päätin pitää bingon iltapäivällä, jotta mahdollisimman moni halukas voi osallistua. Lähdimme siis aamupäivällä kävelylle. Lähtijöitä oli vain kaksi. Meillä oli kuitenkin mukava ulkoiluhetki. Ihmettelimme luontoa ja eri kasveja. Myöhemmin sain kuulla, että kuulutukseni ryhmätoiminnasta ei ollut jostain syystä kuulunut kaikille asukkaille, kenties useampikin olisi ollut muuten lähdössä.

Vietin aikaa erään asukkaan kanssa pihalla ja hän oli tyytyväinen, että olen auttanut häntä taloudellisissa asioissa. Hän kysyi, tulenko jäämään sinne töihin ja, että olenko hänen oma hoitajansa. Olin kyllä kertonut hänelle aiemmin, että olen sosionomi eikä minulla ole terveydenhoidon koulutusta. Kerroin hänelle vielä oman koulutustaustani ja että olen heitä kaikkia varten siellä. Hän varmisti vielä, että voi aina tulla pyytämään minulta apua ja sanoi, että minun kanssani on helppo keskustella kaikesta.

Varsinkin tänään pohdin sitä, että asukkaat pitävät minua hoitajana. Ohi kulkiessani tai keskustellessani heidän kanssaan, he kertovat esim. verensokeriarvosta tai kyselevät minulta asioista, joihin en voi ottaa kantaa. Lupaen heille aina kertoa asiasta hoitajalle.

Tänään pohdin yhteisöllistä osaamista ja yhteiskunnallista vaikuttamista, jotka ovat sosiaalialan koulutusohjelman mukaisia kompetensseja. Sen mukaan sosionomin osaamista ovat yhteisöjen toimintaperiaatteiden ja kulttuurien ymmärtäminen. Sosionomi osaa myös luoda kansallisuutta tukevaa osallisuutta sekä yhteisöllisyyttä. Erilaisten kansalais- ja viranomaisverkostojen kanssa toimiminen sekä osallistuminen yhteiskunnalliseen arvokeskusteluun ja vaikuttaminen päätöksentekoon yhdessä muiden kanssa, on sosionomin osaamisaluetta. (Mäkinen 2011, 19.) Yhteisöllisyys liittyy myös omaan työhöni, sillä asukkaita on myös yhteisöllisen asumisen asiakkaina. Tavallaan kaikki asumispalveluissa asuvat henkilöt ja työntekijät muodostavat yhteisön. Asukkailla on yhdistäviä tekijöitä ja heillä on yhteinen koti, vaikka heillä on myös omat huoneensa. Työntekijät toimivat läheisesti asukkaiden ja muiden työntekijöiden kanssa yhteisten toimintaperiaatteiden mukaisesti ja heillä on yhteinen tavoite liittyen asukkaiden kuntoutukseen. Moni työntekijä on työskennellyt yrityksessä kymmeniä vuosia. Omassa tehtävässäni yhteisöllisyyttä edistävää toimintaa ovat ryhmätoiminnot. Kulttuurien ymmärtäminen on ollut suuremmissa osassa aiemmissa työtehtävissäni, kun asiakkainani on ollut useampien eri kulttuurien edustajia. Heidän kanssaan olen oppinut paljon erilaisista asioista, kuten ruokailusta ja uskuntoon liittyvistä käytännöistä ja olenkin yhdessä asiakkaiden kanssa selvittänyt heille tärkeiden asioiden mahdollistamista käytännössä.

Viikkoanalyysi

Tällä viikolla olen pohtinut sosiaalialan kompetensseja mielenterveyskuntoutujien asumispalveluissa. Koin tämän olevan tärkeää siitä syystä, että olen aloittanut uudessa työtehtävässä, jossa sosionomille ei ole ollut valmista tehtävänkuvausta. Sosionomin osaamista ovat yhteisöjen toimintaperiaatteiden ymmärtäminen ja olenkin pyrkinyt havainnoimaan organisaation toimintaa ymmärtääkseni erilaisia päivittäisiä toimia sekä asiakkaiden tarpeita. Tavoitteeni on ollut havaita toiminnassa sellaisia kohtia, joissa sosiaalialan osaamisesta olisi hyötyä.

Aiemmissa työtehtävissäni on sosionomin tehtäville asetettu selkeät raamit ulkoisilta sidosryhmiltä ja koska olen toiminut vastaavana ohjaajana, olen asiakastyön lisäksi vastannut toiminnan lainmukaisuudesta, kehittämisestä, raportoinneista, budjetoinnista, sopimuksista sekä viranomaisyhteyksistä sekä verkostoitumisesta yhteistyökumppanien kanssa. Olen päässyt kehittämään ja käyttämään sosiaalialan kompetensseja hyvin laajasti.

Nykyisessä työssäni työskentelen mielenterveyskuntoutujien asumispalveluissa, jota tuotetaan hyvinvointialueelle. Sosiaalihuollon mielenterveystyön palveluilla tarkoitetaan erityisesti psyykkisen toimintakyvyn heikkenemisestä johtuvaan tuen tarpeeseen kohdennettuja palveluja. Sellaisina on järjestettävä ainakin asumispalveluja ja niiden yhteydessä annettavaa sosiaaliohjausta, sosiaalityötä ja sosiaalista kuntoutusta. (Sosiaalihuoltolaki 1301/2014.)

Työsopimuksessani on kuvattu työtehtäväni ja olen reflektoinut sosiaalialan kompetensseja näihin tehtäviin. Sosionomin koulutuksesta saamani tietoperusta sekä aiemmat tehtäväni sosiaalialalta ovat lisänneet kompetenssejani, joista on hyötyä myös nykyisessä tehtävässäni mielenterveyskuntoutujien asumispalveluissa. Päivittäinen työskentely asiakkaiden kanssa sekä mielenterveyteen liittyvän tietoperustan lisääminen ovat kuitenkin tärkeitä osaamiseni lisäämisessä.

Tällä viikolla työtehtäväni ovat sisältäneet ryhmätoiminnan suunnittelua ja toteutusta, sekä yksilökeskusteluja. Olen myös ollut asukkaan tukena toimeentuloon liittyvissä asioissa. Sosiaalialan kompetenssit suhteessa osaamiseeni ovat mielestäni kohdanneet tällä viikolla suurelta osin. Koen, että minun tulee vielä kehittää toimintaani, jotta kykenen huomioimaan jokaisen asiakkaan ainutkertaisuuden. Tämä liittyy kokemukseeni siitä, että tilanne joidenkin asiakkaiden kohdalla on esiintynyt siten, että he eivät osallistu toimintaan eivätkä halua tai kykene olemaan vuorovaikutuksessa kanssani. Olen tiedustellut muun henkilökunnan kokemuksia ja ne ovat samansuuntaisia liittyen kaikkeen vuorovaikutukseen, eikä se liity minuun henkilökohtaisesti. Toisaalta pohdin jokaisen ainutkertaisuutta ja sitä, että asiakkailla on itsemääräämisoikeus, jota tulee kunnioittaa. Toisaalta tilanne saattaa johtua siitä, että asiakkaiden terveydellinen tilanne vaikeuttaa vuorovaikutusta. Sosionomin tulee kuitenkin kyetä eettiseen reflektioon ja tämä pohdituttaa minua. Tällä hetkellä koen, että jään hieman kuulolle asian suhteen ja pyrin löytämään tilanteita ja mahdollisuuksia päästä lähentymään myös eristäytymiseen taipuvaisia asiakkaita.

Viikon oivallukseni on se, että työpäiväni sisältö rakentuu suurelta osin eteen tulevista asioista. Usein vain ryhmätapaamiset on aikataulutettu, toki joustoa niissäkin on. On tärkeää olla asiakkaille läsnä ja tutustua heihin rauhassa, mutta yksilöohjausten suhteen aion jatkossa olla tavoitteellisempi, ja tämä vaatii toimintani selkeämpää aikataulutusta.

3.2 Viikko 2: Vuorovaikutus yksilö- ja ryhmäohjauksessa

Tällä viikolla huomioin ja reflektoin kokemuksiani ja havaintojani vuorovaikutuksesta. Teen havaintoja siitä, miten oma vuorovaikutukseni tukee mielenterveyskuntoutujia vuorovaikutuksessa. Viikon tehtävistä minulla on tiedossa ryhmäohjaukset, asukkaan tuki taloudellisen tilanteen selvittämisessä, yksilöohjaukset sekä käynti hyvinvointialueen sosiaaliohjaajan luona liittyen sosiaaliseen luototukseen.

Lähteenä käytän teosta ”Sosiaalipedagogiikka - kohti inhimillisempää yhteiskuntaa” (Nivala & Rynnänen 2019). Toinen lähteeni on teos ”Kuntoutumisvalmius tarpeenmukaisen mielenterveyskuntoutuksen suunnittelun perustana” (Peltomaa 2005).

Ma 20.5.2024

Aloitin aamuni totuttuun tapaan aamupuurolla asukkaiden kanssa, jonka jälkeen aloin valmistelemaan päivän ensimmäistä ryhmätoimintaa. Etsin netistä värityskuvia sekä pisteestä pisteeseen tehtäviä tulostettavaksi. Ennen ryhmätoiminnan aloittamista laitoin pöydille valmiiksi tarvittavat välineet piirtämiseen, maalaamiseen, värittämiseen ja pisteestä-pisteeseen-tehtäviin. Osallistujia tuli hieman eri aikoihin paikalle, mutta jokainen löysi mielekästä tekemistä. Tällä kertaa toimintaan osallistui kaksi asiakasta, jotka eivät olleet aiemmin osallistuneet ja he innostuivat vesivärimaalauksesta, yksi asiakas käväisi soittamassa pianoa. Hänen lähdettyään kuuntelimme klassista musiikkia samanaikaisesti kuin taiteilimme, kukin omalla tavallamme kykyjemme mukaisesti. Musiikki herätteli keskustelua eri säveltäjistä. Olen havainnut, että avoin ja kannustava ilmapiiri rohkaisee asiakkaita myös keskinäiseen keskusteluun ja tämä muutaman henkilön kesken toteutui hienosti. Paikalla juttelemassa käynyt asiakas taas halusi käydä kertomassa sen hetkisestä otolilastaan ja viipyi vain hetken. Tilanteet vaihtelevat usein sen mukaisesti, millainen päivä kenelläkin on.

Psykososiaalinen kuntoutus huomioi yksilön ja ympäristön välisen vuorovaikutuksen ja se on keskeinen elementti kuntoutuksessa (Peltomaa 2005, 11). Peltomaa kertoo, että mielenterveyden häiriöistä toipuvien kuntoutuksessa on käytetty useita käsitteitä esim. psykiatrinen kuntoutus, psykososiaalinen kuntoutus, psyykkinen kuntoutus sekä mielenterveyskuntoutus, joka on laajempi ja vakiintunut käsite. Mielenterveyskuntoutus on erittäin vuorovaikutuksellista ja asiakkaan ja kuntoutujan välinen vuorovaikutus sisältää informaation keräämistä, vajauksien poistamista tai lievittämistä, yhteistyösuhteen muodostamista ja ylläpitämistä sekä mahdollisuuksien etsimistä, innostamista, motivoimista ja rohkaisua. (Peltomaa 2005, 11-12.) Vuorovaikutus ei siis ole pelkästään keskustelua vaan myös mm. ryhmätoiminnassa osallistujien psyykkisen ja fyysisen toimintakyvyn mukaisten mahdollisuuksien ja rajoitusten huomioimista toiminnan sisällöissä sekä heidän rohkaisemistaan. Koen, että kykenin tämänpäiväisessä ryhmäohjauksessa ohjaamaan osallistujia siten, että heille oli jokaiselle mahdollisuus tehdä sitä, mikä heidän toimintakyvyllään oli sopivaa. Ilokseni huomasin, että kaksi henkilöä innostuivat vesivärimaalauksesta. Toinen heistä kertoi, ettei ollut koskaan maalanut vesiväreillä ja hän halusikin, että maalaus laitetaan esille seinälle.

Yksilöohjauksessa selvitin asiakkaan kanssa taloudellista tilannetta ja maksoimme laskuja. Asiakas on ilahtunut siitä, että autan häntä, sillä tilanne on edennyt haastavaksi, mutta luottotietoja ei vielä ole mennyt. Sosiaalipedagogiikassa erityinen tehtävä onkin sellaisten henkilöiden kasvatuksellinen kohtaaminen, joiden elämää vaikeuttavat sosiaaliset ongelmat ja huono-osaisuus (Nivala & Ryyänen 2019, 55-56.) Tämä tehtävä on mielestäni tärkeä, koska tilanteeseen on alettu nyt kiinnittämään huomiota ajoissa, jotta voidaan vaikuttaa ennaltaehkäisevästi velkaantumisen ehkäisemiseen sekä luottotietojen menetykseen. Toisaalta taas koen, että asiakkaalla on kuitenkin hieman vastustusta esim. joidenkin päällekkäisten maksullisten sopimusten lopettamiseen. Olimme jo aiemmin sopineet, että yritämme saada yhden

palvelun lopetettua ja jonkin ajan kuluttua havaitsin, että hän vielä epäröi. Pysin tässä asiassa vielä kannustamaan häntä tekemään itselleen parhaan päätöksen.

Lounaan jälkeen autoin asiakasta täyttämään Voimaa arkeen -kyselylomaketta. Menimme vielä pihallekin katsomaan istutettuja kukkia ja kasveja. Päivään sisältyi myös keskustelua työkavereiden kanssa mm. asiakkaiden tilanteisiin liittyen. Päivän päätteeksi tein vielä kirjaukset toiminnanohjausjärjestelmään.

Ti 21.5.2024

Aamiaisella koin, että asiakkaat ovat jo hienosti tottuneet läsnäolooni ja pyrin itse toimimaan siten, että tervehdin heitä antaen heille kuitenkin tilaa ja ruokarauhan. Mikäli asiakas alkaa itse kyselemään jotain tai avaamaan keskustelua, yhdyn siihen.

Tänään ollessani järjestelemässä liikuntasalia, tuli eräs asiakas juttelemaan. Hän on kertonut, ettei halua olla muiden kanssa tekemisissä, eikä osallistua siksi mihinkään ryhmiin. Istuin hänen kanssaan pöydän ääreen ja hän kertoi avoimesti siitä, miten kokee tilanteensa. Ehdotin hänelle, että voin lähteä hänen kanssaan kahdestaan ulkoilemaan ja hän vaikutti ilahtuneelta. Minulla oli mahdollisuus lähteä hänen kanssaan nopealla aikataululla ja lähdimme yhdessä kävelemään merenrantaan. Olin sanonut hänelle, että voimme vain kävellä eikä se velvoita häntä puhumiseen. Kävellessämme oli kuitenkin avoin tunnelma ja keskustelimme asioista, joista hän ei ollut avautunut aiemmin. Sovimme, että lähdemme säännöllisesti kävelylle ja perille päästyämme hän sanoikin vielä, että mennään sitten taas. Olin ilahtunut, että hän alkoi tulla ulos kuorestaan ja vaikutti odottavan yhteisiä hetkiä jatkossakin.

Sosiaalityön näkökulmasta kuntoutujan tilanteessa korostuneina ovat sosiaalinen tuki, vuorovaikutus ja hallinnan merkitys. Erityisen merkittävää kuntoutustilanteessa on vuorovaikutus. Kuntoutumisen kannalta tärkeitä tekijöitä ovat kunnioittava vuorovaikutus, arvostus, empatia ja tasavertaisuus ja kuntouttavat odottavatkin mahdollisuutta kokeilla omia rajojaan ja kykyjään sekä toiminnan mahdollisuutta. Tarkoituksen mukainen kuntoutus muuttaa kuntoutujan tilannetta ja se on oikea-aikaista eli kuntoutujan yksilöllinen tilanne huomioidaan erilaisia kuntoutusmahdollisuuksia tarjottaessa. (Peltomaa 2005, 64-65.) Itse kohtaan ihmiset kunnioittavasti, empaattisesti ja tasavertaisesti aidosti omana itsenäni. Olen työskennellyt aiemmin kuntoutujien kanssa toipumisorientaation viitekehyksellä ja itse kokenut ja saanut siitä myös asiakkailta palautetta, että minun kanssani on helppo keskustella kaikesta ja minuun voi luottaa. Myös nykyisessä työssäni ihmisten kohtaamisen taidoista on mielestäni suurta etua. Keskeinen periaate sosiaalipedagogiikassa onkin nähdä ja kohdata jokainen ihminen siten, että hän on kykenevänä toimijuuteen eli hänellä on tahtoa, kykyä ja mahdollisuuksia valintojen tekemiseen (Nivala & Rynnänen 2019, 95). Hän myös ilmaisee itseään ja valintojensa kautta harjoittaa vapauttaan. Sosiaalipedagogiikassa ollaan kiinnostuneita myös toimijuudesta ihmisten välisissä suhteissa. (Nivala & Rynnänen 2019, 95.)

Tänään toinen työntekijä ilmoitti ohjaavansa iltapäiväryhmän, joten järjestelin liikuntasalia ja tein kirjaukset. Työpäiväni päättyi hieman aiemmin, sillä minulla oli terveydenhuollossa varattuna aika itselleni.

Ke 22.5.2024

Aamu alkoi aamiaisella asukkaiden kanssa. Tänään aamun ryhmätoimintana oli keskusteluryhmä, jonka ohjasi vastaava ohjaaja yhdessä psykologin kanssa. Menin seuraamaan ryhmän-ohjausta.

Valmistelin asukkaan kanssa hänen asiakirjojaan huomista Varhan sosiaalityöntekijän luona käyntiä varten. Kävimme myös vielä yhdessä läpi laskuasioita.

Asukas, jonka kanssa eilen kävimme kahdestaan ulkoilemassa, oli myös tänään halukas lähtemään kävelyille ja kävimme yhdessä pienellä lenkillä. Lenkin jälkeen jatkoin erään asukkaan auttamista uuden reitittimen kanssa ja apuun tuli myös IT-asioista vastaava. Uusi laite saatiin toimimaan ja ohjasin asukasta vielä Yle Areenan ja YouTuben käyttöön, sillä niistä voi katella erilaisia ohjelmia ja kuunnella musiikkia veloitusetta.

Puolen päivän aikaan kuulutin asukkaille, että kaikki ovat tervetulleita ulkoilemaan. Ilahtuin siitä, että myös asukas, joka on kertonut, ettei halua osallistua mihinkään yhteiseen tekemiseen, lähti mukaamme. Ulkoiluhetki oli mukava ja asukkaat keskustelivat keskenään ja hetken kruunasi asukas, joka soitteli huuliharppua. Ajattelin, että tästä jää minulle ikuinen mieluisen muisto. Vaikutti siltä, että myös muut asukkaat nauttivat hetkestä.

Tänään oli työyhteisölle järjestetty työnohjaus. Hienoa, että työpaikalla on käynyt pitkään sama työnohjaaja ja havaitsin, että heillä on ollut hyvää yhteistyötä ja työntekijät luottavat häneen ja ovat kokeneet työnohjauksella olevan vaikuttavuutta. Oma kokemukseni oli, että pääsen organisaatioon enemmän sisälle osallistumalla jatkossakin työnohjaukseen.

Päivään sisältyi monenlaisia hetkiä, onnistumisen tunteita asiakkaiden kohtaamisissa ja edistymisissä, mutta toki asiakkaiden mielialakin vaihtelee ja ymmärrettävästi tämä voi kohdistua myös henkilökuntaan vaikuttaen muihinkin paikallaolijoihin.

Koska tämän viikon aikana reflektoin vuorovaikutusta ja miten olen kokenut sen asiakkaiden kanssa pääosin antoisaksi ja onnistuneeksi, olen havainnut myös sen, että ihan yhtäkkiä keskustelu saattaa sisältää yllättäviä aiheita ja kommentteja, jotka tuovat näkyväksi asukkaan psyykkisen tilanteen. Olen myös havainnut, että tällaisessa tilanteessa henkilö saattaa kiihtyä, jos asiaan koettaa tuoda omaa näkökantaa tai ajatuksia. Tilanteita ei ole ollut useita ja ne ovat menneet ohitse sillä, että asukas voi havaita, että olen kuullut häntä, mutta en itse kommentoi siihen omia ajatuksiani. Tärkeintä ei ole mielestäni tuoda esille kaikissa tilanteissa sitä, mikä on totta ja mikä ei ja ymmärtää se, että tällä hetkellä on tällainen tilanne ja

hetken päästä tai huomenna se on mahdollisesti erilainen. Melko varmasti erilaisiakin tilanteita tulee jossain vaiheessa eteen.

Kuntoutuksessa voikin samassa keskustelussa olla erilaisia sävyjä orientaatiossa. Asiantuntija-keskeisellä, asiakaskeskeisellä ja dialogisellakin orientaatiolla on kuitenkin oma paikkansa ja kuntoutuksen kannalta merkitystä onkin sillä millaiseksi, kuntoutuja itse kokee positionsa sekä tukeeko kuntoutus ja vuorovaikutus kuntoutumista ja sillä kenen tavoitteita vuorovaikutus palvelee. (Peltomaa 2005, 115.)

To 23.5.2024

Asukkaiden kanssa nautitun aamiaisen jälkeen kävin ulkoilemassa erään asiakkaan kanssa. Asiakastyössä tärkeää oli luoda avoin ilmapiiri, jossa ei ole mitään pakkoa. Olen havainnut, että rauhallisuus ja hyväksyvä läsnäolo lisäävät luottamusta ja koen, että myös aiemmasta osaamisestani psykofyysisenä keho-terapeutina on usein hyötyä asiakastyössä, sillä se, että osaa tehdä havaintoja puheäänestä, kehonkielestä ym. on apuna siinä, miten itse toimin.

Kuntoutujan saama hyväksyntä sekä rohkaisevat ja hyväksyvät ihmiset lisäävät kuntoutujan itseluottamuksen ja arvostuksen rakentumista. Kuntoutumisprosessissa kuntoutujan ja kuntouttajan välinen vuorovaikutus vaikuttaa siihen, miten kuntoutuja hahmottaa omia mahdollisuuksiaan ja kuntouttajan tuleekin tehdä itsereflektiota siitä, tukeeko kuntoutus kuntoutujan pystyvyyden kokemuksia ja lisääkö kuntoutus kuntoutujan mahdollisuuksia. Keskeinen kysymys onkin, onko kuntoutuksella vaikuttavuutta kuntoutujan hallintakäsitykseen sekä sellaiseen hallinnan menetyksen tunteeseen, jossa useimmiten negatiiviset tapahtumat kumuloituvat. Kuntoutujan tunnetta elämäntapahtumien hallittavuudesta sekä pystyvyyssodotusten vahvistumista voidaan lisätä myönteisillä kokemuksilla. Kun hallinnantunne käynnistyy millä tahansa elämän alueella, laajentuu se yleensä myös kattamaan muita alueita. Auttajista voi myös tulla osa ongelmaa, jos asiakkaita pidetään jatkuvaa tukea tarvitsevinä esim. työntekijä suojelee asiakasta liikaa riskeiltä ja epäonnistumisilta. Tällöin saattaa käydä myös niin, ettei asiakkaan potentiaalisia mahdollisuuksia huomata. Oireisiin ja patologiaan keskittyminen tuottaa mielenterveyskuntoutujalle kielteisen kuvan hänen omista mahdollisuuksistaan ja vähentää voimavarojen ja resurssien huomioimista ja käyttöä. Ihminen oppiikin avuttomuutta tilanteissa, joissa hänellä itsellään ei ole vastuuta. (Peltomaa 2005, 36-37.)

Myös ryhmätoimintana tänään oli ulkoilua. Kävelimme merenrantaan istuskelemaan hetkeksi. Kävelyillä syntyy usein keskustelua ja aihe on vapaa. Osa asukkaista on useammin mukana ja olen havainnut, että heidän välillään keskustelu on vapautunut. Oma työroolini on ohjaaja, mutta tilanteen mukaan toimin siten, että olemme tasavertaisia ja sovimme asioista yhdessä. Päätämme lähtiessä yhdessä mihin päin lähdemme kävelylle ja pysähdymme istuskelemaan penkille, jos he haluavat. Toki otan enemmän ohjaajan roolia tarvittaessa. Hyvässä yhteishengessä keskustelimme asukkaiden mieliin tulevista asioista. Ulkoilu ei tänään ollut kovin pitkä, sillä aikataulussa oli asiointimatka kaupunkiin.

Lähdimme yhteisellä kyydillä kaupungille. Toinen työntekijä lähti viemään erästä asukasta laboratorioon, ja minä ja eräs asukas menimme sovitulle tapaamiselle hyvinvointialueen sosiaaliohjaajan luokse selvittämään sosiaalista luototusta. Käynti kesti puolitoista tuntia ja poikkesimme vielä paluu matkalla kaupassa, sillä asiakas toivoi pääsevänsä ostoksille. Matkoineen meillä meni asiointiin noin 2,5 tuntia. Palatessamme söimme lounaan ja jatkoin asiakkaan kanssa vielä sosiaaliohjaajan kanssa sopimiamme selvityksiä ja saimmekin hoidettua onnistuneesti asioita. Pohdin tilannetta sosiaalipedagogiikan lähtökohdista, jonka mukaan se, että jokainen ihminen nähdään kykenevänä toimijana, jolla on kykyä ja mahdollisuuksia tehdä valintoja ja niihin liittyviä tekoja osana omaa elinpiiriään, toteuttaa vapauttaan (Nivala & Ryyänen 2019, 95). Mielestäni tämä toteutui, sillä olimme yhdessä asukkaan kanssa selvittäneet hänen taloudellista tilannettaan. Hän oli itse motivoitunut ja toi esiin toiveensa siitä, että olen hänen tukenaan. Kerroin hänelle vaihtoehtoja ja keskustelimme mitä eri valinnoista mahdollisesti seuraisi. Edessä oli nähtävissä valinnan tekeminen, joka ei ollut mieluinen asukkaalle, mutta hän kykeni ymmärtämään sen, miten se helpottaisi jatkossa hänen tilannettaan. Asukas oli motivoitunut, ymmärsi oman vastuunsa tilanteesta ja teki vastuullisen valinnan. Mielestäni on erittäin tärkeää silloin, kun ihminen kykenee terveydentilansa puolesta ymmärtämään valintojen merkityksiä, se, että hänelle annetaan hänen tarvitsemansa tieto valinnan tekemisen tueksi ja, että hän ymmärtää itse tehneensä valinnan ja kantaa siitä itse vastuun.

Pe 24.5.2024

Aamiaisella eräs asukas varmisteli, onko asia, jota olemme hoitaneet nyt kunnossa. Kerroin, että laitamme vielä yhdessä sosiaaliohjaajalle viestiä, miten olemme edenneet, sillä hän tarvitsee tietoa asioiden eteenpäin viemiseksi. Hoidimme asian asukkaan kanssa heti aamiaisen jälkeen.

Ennen varsinaista ryhmätoimintaa lähdimme erään asukkaan kanssa lyhyelle ulkoilulle ja esittelin hänelle rantasaunan ja alakeittiön. Ryhmätoimintana lähdimme halukkaiden asiakkaiden kanssa kävelyllä. Tänään osalla asiakkaista oli siivouspäivä ja tämä vaikutti myös osallistujamääriin ja aikatauluihin.

Eräs asukas toi viime viikolla esiin, että hän haluaisi leipoa. Olimme sopineet tämän päivän leivontapäiväksi. Käväisin etukäteen katsomassa, mitä kaikkia tarvittavia asioita alakeittiöltä löytyy ja kävin hakemassa pääkeittiöstämme muut leivontaan tarvittavat asiat. Vein kaikki valmiiksi alakeittiölle, sillä aikataulumme asukkaan kanssa oli joustava. Keskustelimme aamiaisen jälkeen aikataulusta ja koska hänellä oli siivouspäivä, sanoin hänelle, että etenemme hänen jaksamisensa mukaan siten, että toiminta tuntuu mukavalta ja tuo iloa.

Kaksi asukasta pyysi, että lähtisin heidän kanssaan kiertämään taloa ympäri. Minulla oli siihen aikaa, joten lähdimme ulos. Keskustelimme kävellessämme siitä, että lyhyetkin kävelylenkit ovat tärkeitä ja annoin hyvää palautetta siitä, että he kokivat kävelyn paremmaksi kuin

sohvalla makaamisen. Kerroin, että ulkoilut heidän kanssaan olivat mukavia ja saan siinä samalla itsekin liikuntaa ja juttuseuraa.

Asukas, jonka kanssa olimme suunnitelleet leivontaa, tuli kertomaan, että nyt olisi hyvä hetki. Olin laittanut tarvikkeet valmiiksi ja etsinyt ohjeen netistä. Kävimme sen yhdessä läpi. Olin varautunut siihen, että asukas olisi tarvinnut enemmän tukea, mutta hän hoiti taikinan teon itsenäisesti. Myös sämpylöiden pyörittämisen ja paistamisen asukas hoiti itsenäisesti. Leivontahetki oli rento ja luontevaa keskustelua syntyi siinä samalla ihan itsestään. Dialogiseen ja yhteistoiminnalliseen työtoteeseen kuuluu toimijuuden ja oman osallistumisen tukeminen ja korostaminen. Sosiaalipedagogiikassa korostetaan myös tunnetason yhteyttä sekä tunteiden jakamista ja kiintymyksen sallimista sosiaalipedagogisissa suhteissa. Tärkeä sosiaalipedagogisen työtöteen tunne-elementti on empatia ihmisiä kohtaan, joiden parissa työskennellään. (Nivala & Ryyänen 2019, 189-191.)

Minulla oli vielä ryhmätoimintana bingon vetäminen, johon vein osallistujille myös sämpylämaistiaisia ja tämä ilahdutti osallistujia. Bingon jälkeen keskustelimme asukkaiden kanssa palkinnoista ja olimme yhtä mieltä siitä, että olisi toivottavaa saada enemmän palkintoja. Tähän asti vasta täydestä kupongista on saanut palkinnon. Teimme sopimuksen uudesta käytännöstä, jonka lupasin ottaa käyttöön heti ensi viikolla.

Viikkoanalyysi

Tällä viikolla viikkoteemanani on ollut vuorovaikutus yksilö- ja ryhmäohjauksessa. Selkeitä eroja on yksilöohjauksessa verrattuna ryhmäohjaukseen. Yksilöohjauksessa asukkaalla on usein helpompi tuoda esiin omia ajatuksiaan, ja ohjaajana pystyn keskittymään juuri häneen. Yksilöohjaus on mielestäni tärkeää siitä syystä, että silloin on mahdollista tutustua ja luoda luottamuksellista suhdetta nopeammin ja se mahdollistaa syvemmän ymmärryksen asukkaan ajatuksista, toiveista, peloista yms. Pystyn myös tukemaan häntä paremmin. Yksilöohjaus on usein mielestäni rinnalla kulkemista, joka voi olla apuna myös siinä, että kun asukas tutustuu ja luottaa minuun, voi hän uskaltautua osallistua myös vuorovaikutukseen muiden asukkaiden kanssa ja osallistua ryhmätoimintaan. Kohtelu, jota kuntoutuja palveluissa saa, vaikuttaa hänen valmiuteensa yhteisyyssuhteiden muodostumiseen (Peltomaa 2005, 120).

Osa asiakkaista on tuonut esiin omassa elämässään vaikuttavan hengellisyyden ja osa henkisyiden. Olen pohtinut näissä tilanteissa sitä, minkä verran ja miten toimia tällaisessa vuorovaikutustilanteessa. Olen päätenyt siihen, että asiakas voi kokea tullessa kuulluksi ja hyväksytyksi. Minusta jokaisella on oikeus omaan mielipiteeseen ja kokemukseen ja se kuuluu myös sosiaalialan etiikkaan.

Uskonnollisuudella voi olla myönteisiä vaikutuksia mielenterveyteen, mutta uskonnolliset harhat saattavat sisältyä psykoosisairauksiin. Mielenterveysasiakkaan on voitava kokea, että auttaja ottaa tosissaan hänen tunteensa ja minimissään tämä tarkoittaa aktiivista kuuntelua ja

läsnäoloa. (Nordling 2023, 164.) Ryhmätapaamisissa olen havainnut, että asiakkaat suhtautuvat neutraalisti, mikäli jollakin asiakkaalla esiintyy esimerkiksi uskonnollisuuteen liittyviä maaneereja. Koen tämän positiiviseksi toiminnaksi, sillä usein ne kestävät vain hetken, jonka jälkeen asiakas voi taas osallistua ryhmätoimintaan.

Tämän viikon oivalluksia ovat muun muassa se, että asukkaat toiveineen ja tarpeineen luovat suurelta osin työpäiväni sisältöä. Havaitsin ilahduttavani aina siitä, kun he tulevat kertomaan avoimesti toiveitaan ja osaavat tuoda esiin tarpeitaan.

3.3 Viikko 3: Työtehtävien kartoittaminen ja kehittäminen

Tällä viikolla tarkastelen sitä, miten työtehtäväni ja vastuuni ovat selkiytyneet. Teen havaintoja huomioiden ensimmäisen raportointiviikon aihetta eli sosionomin kompetenssit. Lähteinä käytän teoksia: ”Ammattina sosionomi”, ”Sosiaalipedagogiikka”, ”Kuntoutumisvalmius tarpeenmukaisen mielenterveyskuntoutuksen suunnittelun perustana”, ”Asiakastyön menetelmiä sosiaalialalla” sekä ”Toipumisorientaatio mielenterveystyössä”.

Työtehtävieni kartoittamiseksi olen tehnyt taulukon (liite 1). Taulukossa esitän viikoittaiset toteutuneet työtehtäväni.

Ma 27.5.2024

Tänään paikalla oli psykiatri, joka otti vastaan asiakkaita. Työtehtävieni sisältö poikkesi tämän takia normaalista siten, että luovien ja toiminnallisten ryhmien sijaan tein aamupäivän yksilöohjauksia. Keskustelin myös psykiatrin kanssa, joka kertoi asiakkaan esittämän toiveen rentoutusharjoituksista. Minulla on useita koulutuksia, joihin on sisältänyt rentoutusharjoitusten ryhmäohjauksia ja olen tehnyt niitä työssäni aiemmin. Minulla on siten riittävää osaamista soveltaa rentoutusharjoitus myös istumaharjoituksena tehtäväksi.

Tämän päivän aikana työtehtäviini on kuulunut sekä yksilö- että ryhmäohjauksia. Koen, että aiemmista kokemuksistani ja koulutuksistani ihmisten kohtaamisesta, luovien ja toiminnallisten menetelmien opinnoista sekä päihde- ja mielenterveyskuntoutujien ryhmäohjauksinnoista olen saanut tarvittavaa teoriaa sekä käytännönkokemusta. Kompetenssini myös asiakastyöstä ovat riittävät. Ihmisten kanssa työskentelyssä on mahdollista kehittyä koko ajan ja koen, että myös kognitiivisen terapian opinnot lisäävät ammatillista kehittymistäni tehtävässäni mielenterveyskuntoutujien asumispalveluissa.

Asiakkaan kohtaaminen, ymmärrys asiakasprosessista sekä asiakasryhmän tuntemus sekä näihin liittyvien ongelmien tuntemus, sisältyvät asiakastyön osaamisen -kompetenssiin. Siihen liittyy myös ongelmanratkaisukyky sekä kyky antaa asiakkaalle tilaa sanoittaa itse voimavarojaan ja pohtia sekä tehdä valintoja. (Näkki 2015, 56-57.) Nämä asiakastyön osaamisen kompetenssit ovat itselleni tärkeitä ja koen, että ne ovat itselläni myös vahvaa osaamista. Tosin se, että olen uudessa työpaikassa ja olen vasta tutustumisen alkuvaiheessa asiakkaiden kanssa,

vaatii asiakkaiden tilanteeseen tutustumisen lisäksi toistuvaa vuorovaikutusta heidän kanssaan. Työtehtävissäni suuressa osassa on ohjaustyö sekä yksilökohtaisena että ohjaustyö ryhmissä. Yksilökohtaisen työ mahdollistaa syvemmän tutustumisen asiakkaan kanssa, mutta sen rinnalle tarvitaan ryhmiä ja yhteisöjä, jotta ihmiset löytävät omia voimavarojaan. On tärkeää, että ohjauksessa korostuu ennaltaehkäisevä näkökulma. (Näkki 2015, 39.) Olen havainnut, että asiakkaat, joiden kanssa olen edistynyt yksilökohtaisessa ohjaustyössä, saattavat myöhemmin osallistua myös ryhmäohjaukseen, vaikkeivat ole siihen aiemmin osallistuneet.

Ti 28.5.2024

Aloitin työpäiväni aamiaisella asiakkaiden kanssa, jonka jälkeen perehdyin toiminnanohjausjärjestelmän kirjauksiin edelliseltä illalta. Nämä toimet ovat tulleet jo rutiineiksi ja varsinkin kirjausten lukeminen antaa minulle tietoa edellisen illan tapahtumista, jotka on hyvä huomioida asiakastyössä.

Päivän ensimmäisessä ryhmäohjauksessa toimintana oli rentoutusharjoitus istuen. Osallistuvat asiakkaat suhtautuivat siihen hyvin ja se oli heidän kertomansa mukaan positiivinen kokemus. Eräs asiakas kertoi, että hän on aiemmin joogannut ja toivoi, että ohjaisin joogaa. Kerroin hänelle, että käytössämme on jumppa-alustoja ja, että minulla on kokemusta eri joogalajeista, joten ohjaus onnistuu.

Päivän tehtäviini sisältyi myös sidosryhmäyhteistyötä, sillä asiakas oli saanut kaksi viranomaisviestiä liittyen jo aiemmin aloittamaamme taloudellisen tilanteen selvittämiseen. Asiakkaalla on oma tietokone, mutta sen toiminnassa oli haasteita ja avuksemme tuli IT-tukihenkilö. Odotellessamme selitin vielä asiakkaalle, mitä eräs hänen saamansa päätös merkitsi ja miten etenimme asioiden hoitamisessa. Otin yhteyttä asiakkaan sosiaalityöntekijään asiakkaan asiakasmaksuun liittyen ja hän antoi yhteystiedon, josta voisi tiedustella mahdollisesta muutoksesta asiakasmaksuun. Ohjasin asiakasta sähköpostiviestinnässä ja saimme varattua kaksi tapaamisaikaa, toisen hyvinvointialueen sosiaaliohjaajalle ja toisen edunvalvontaan liittyvään tapaamiseen.

Sekä asiakastyö, luovat ja toiminnalliset menetelmät sekä sosiaaliohjaus ovat tehtäviä, joihin sosionomin koulutus antaa tarvittavat kompetenssit. Sosiaaliohjauksessa tarvitsin tietoja asiakkaan sopimuksista sekä hänen sosiaalityöntekijänsä yhteystiedot, jotka sainkin esihenkilöltäni. Kaikissa yhteydenotoissa viranomaisiin tulee asiakkaan olla paikalla. Puhelinkeskusteluissa puhelin oli kaiuttimella, jotta viranomainen kykeni tunnistamaan asiakkaan.

Sosionomi voi työskennellä myös sosiaaliohjaajana, joka tekee päätöksiä. Itse en tee nykyisessä tehtävässäni päätöksiä enkä sopimuksia, vaan ne ovat hyvinvointialueen sosiaalialan asiantuntijoiden vastuulla, ja asiakkaiden asioita koskevilla asioilla olen yhteydessä näihin asiantuntijoihin.

Tänään tutustuin hyvinvointialueen yhteisöllisen asumisen asiakasmaksuihin sekä edunvalvontaan vaikuttaviin asioihin hyvinvointialueen internet-sivustolla. Oman ymmärrykseni lisääminen tuki minua selittäessäni näihin liittyviä asioita asiakkaalle. Oman osaamiseni lisääminen on mielestäni tärkeää myös valmistautumisena sovittuihin tapaamisiin asiantuntijoiden kanssa. Tämän päivän kokemukset ovat vaikuttaneet sekä työtehtävien kehittämiseen että oman ammatillisuuden kehittämiseen positiivisesti.

Yhteisöllinen asuminen on sosiaalipalvelu henkilöille, jotka tarvitsevat apua arkeensa korkean iän, sairauden tai muun syyn takia. Yhteisöllisen asumisen tavoite on kuntoutuminen tuettuun asumiseen tai itsenäiseen asumiseen. Yhteisöllisen asumisen asiakkaalla on mahdollisuus osallistua asumisyksikössä järjestettävään toimintaan sekä tarvittaessa hänelle voidaan järjestää muita sosiaalipalveluja tarpeen mukaan. (Varha 2014b.) Omassa työssäni en erota asiakkaita sopimuksen mukaan, sillä ohjaan sekä yksilö- että ryhmäohjaukset kaikille asiakkaille. Myös tuleville retkille on kaikilla asiakkailla mahdollisuus osallistua. Havaitsin Varhan sivustolla tiedon, että yhteisöllisen asiakasmaksut saattavat vaihdella ja jossain tapauksissa sitä ei veloiteta. Päätin vielä tarkistaa asiakkaan sopimuksen, sillä asiakasmaksujen alennus on ensisijainen suhteessa toimeentulotukeen.

Vaikea sairaus tai korkea ikä voivat vaikuttaa asianomaisen henkisiin kykyihin siten, että hän ei kykene enää hoitamaan asioitaan tai valvomaan etujaan. Edunvalvojana voi olla yksityishenkilö esimerkiksi omainen tai muu läheinen. Digi- ja väestötietovirasto tai tuomioistuimäärää edunvalvojan. Mikäli edunvalvojaksi määrätään yleinen edunvalvoja, on hän edunvalvontatoimistossa toimiva, useimmiten valtion virkamies. Joissakin tapauksissa yleinen edunvalvoja voi toimia myös ostopalveluntuottajan palveluksessa. (Oikeusapu ja edunvalvontapiirit 2014.) Tänään viestimme Digi- ja väestötietoviraston kanssa liittyen Teams-tapaamiseen ja sovimme ajan ensi viikolle. Ennen edunvalvonnan voimaantumista järjestetään asiakkaalle kuuleminen ja olen lupautunut olemaan siinä mukana. Edunvalvonnan prosessi on alkanut ennen oman työsuhteeni alkua, joten olen perehtynyt nyt mahdollisimman perusteellisesti asiakkaan tilanteeseen valmistautuakseni viranomaistapaamisiin.

Mielestäni olen kyennyt hoitamaan tämän päivän tehtäväni sosiaalialan kompetenssien mukaisesti niiden tietojen avulla, joita minulla oli tiedossa. Olen perehtynyt selvitettäviin aiheisiin riittävästi voidakseni tukea asiakasta viranomaistapaamisissa.

Ke 29.5.2024

Aamuni aloitin tänään edellisen päivän asiakaskirjauksiin tutustuen. Vuorovaikutuksen aloitin asiakkaiden kanssa yhteisellä aamiaisella. Pyrin nyt tavoitteellisemmin tekemään tarkempia havaintoja asiakkaista, sillä niistä saattaa olla hyötyä myös esimerkiksi hoitotukihakemusten tekemisessä.

Ryhmätoimintana lähdimme yhdessä erään hoitajan ja asiakkaiden kanssa rantaan istumaan. Koska oli hellepäivä, otimme juotavaa mukaan. Asiakkaita on tarvinnut muistuttaa juomisesta ja olenkin tarjoillut heille juomaa useampaan otteeseen päivässä. Yhteiset ulkoilut ovat mielestäni lähentäneet asiakkaita ja he keskustelivat jo vapaammin keskenään.

Tänään pääsin perehtymään hoitotuen hakemiseen. Hoitotukea haetaan Kelasta ja tuen tarkoitus on helpottaa jokapäiväistä elämää, toimintakykyä, kuntoutusta ja hoitoa. Tukea voi saada vammaisen tai pitkäaikaisesti sairas 16 vuotta täyttänyt Suomessa asuva vanhuus- työkyvyttömyys- tai leskeneläkettä saava henkilö. Myös kuntoutustukea saava henkilö voi olla oikeutettu eläkettä saavan hoitotukeen. Tuen saamiseksi tulee toimintakyvyn olla heikentynyt yhtäjaksoisesti vähintään vuoden ajan ja henkilöllä on vaikeuksia itsensä huolehtimisessa ja arjen toiminnoista selviytymisessä. Oikeus tukeen arvioidaan avun, ohjauksen ja valvonnan tarpeen perusteella. Kela arvioi hakemuksen perusteella avun ja ohjauksen tarpeen. Edellytys on, että henkilö tarvitsee apua henkilökohtaisissa toiminnoissa, joita ovat peseytyminen, pukeutuminen ja kommunikointi; ohjausta tai valvontaa, kuten muistuttelua, silmälläpitoa ja kannustusta. Henkilön tarvitseman avun, ohjauksen ja valvonnan määrä vaikuttaa eläkettä saavan hoitotuen tasoon, joita ovat perushoitotuki, korotettu hoitotuki sekä ylin hoitotuki. (Kela 2024b.)

To 30.5.2024

Aamun ryhmätoiminnassa ohjasin Lintuvisan ja tarjolla oli myös kahvia, sillä se sopi hyvin toiminnan lomaan. Lintuvisa toimi siten, että soitin eri lintujen ääniä, joita asiakkaat pyrkivät tunnistamaan. Asiakkaat kokivat toiminnan mielekkääksi. Itse päädyin siihen, että otan seuraavalla kerralla mukaan tietokoneen, jonka avulla voin myös näyttää kyseessä olevan linnun kuvan, sillä monen linnun kohdalla pohdimme yhdessä myös linnun ulkonäköä. Myös yrityksen psykologi liittyi jossain vaiheessa toimintaan ja lintuvisan jälkeen yleinen keskustelumme laajenikin avoimesti eri aiheisiin ja päädyimme laulamaan yhdessä. Tunnelma oli avoin ja asiakkaat viihtyivät erityisen hyvin.

Illepäivällä lähdimme asiakkaan ja hänen hoitajansa kanssa pankkiin hoitamaan asiakkaan asioita. Asioiden hoitaminen edellytti käyntiä kahden eri kaupungin pankissa ja ajattelin, miten tärkeää on se, että asiakkaita voidaan auttaa asioiden hoitamisessa ja tässä tapauksessa myös kuljetuksessa.

Illepäiväryhmää ei asiointikäynnin takia ollut, mutta halukkaat asiakkaat lähtivät yhdessä ulkoilemaan hoitajan kanssa. Palatessamme selvitin vielä huomista aikataulua erään asiakkaan kanssa.

Pe 31.5.2024

Tänään saavuin työpaikalleni normaalia myöhemmin, sillä minulla oli terveydenhuollon käynti heti aamusta. Työpaikalla olikin normaalia hektisempää, sillä asiakkaille oli järjestetty sinne äänestysmahdollisuus. Osa asiakkaista oli keskustellut aiheesta jo pitkään ja tapahtuma oli odotettu.

Aamupäivän ryhmätoimintana oli bingo. Olin hankkinut uusia palkintoja asiakkaiden kanssa tekemämme sopimuksen mukaan. Eräs asukas oli samassa tilassa soittamassa pianoa, joten meillä oli miellyttävä bingohetki elävän musiikin kera.

Lounaan jälkeen lähdin asiakkaan kanssa linja-autolla kaupungille. Hänellä oli Kelan järjestämä ryhmätoiminta ja tavoitteeni on nyt rohkaista häntä kulkemaan linja-autolla Kela-taksin sijaan, jonka kustannukset nousevat liian suuriksi. Matka menikin hienosti ja päädyimme jättämään toisen linja-automatkan väliin, sillä kävelymatka oli lyhyt ja sopiva asiakkaan toimintakykyyn nähden. Odotin asiakasta ja olin häntä vastassa ryhmän päätyttyä. Koska satoi kaatamalla, päätimme kulkea linja-autolla lähemmäs sitä pysäkkiä, josta lähtee linja-auto perille asti. Ohjasin asiakasta matkapuhelimessa olevan linja-autoaikataulun käytössä. Kuljimme ensimmäisen matkan yhdessä pysäkille, josta viimeinen linja-auto lähtee. Tämä keskustan ja asumisyksikön välinen matka on asiakkaalle tuttu, joten varmistin, että hän pääsi kyytiin. Minulla oli työajanlyhennys, joten työpäiväni päättyi tähän.

Viikkoanalyysi

Tällä viikolla minun aiheenani oli tarkastella työtehtävieni ja vastuuni selkiytymistä. Viikko on sisältänyt monipuolisesti erilaisia tehtäviä. Olen tottunut monipuoliseen työnkuvaan ja haasteisiin ja haluan kehittää omaa osaamistani. Tehtäviini liittyi perehtyminen uusiin asioihin. Pyrin perehtymään aiheisiin ja asiakkaan tilanteeseen mahdollisimman hyvin ja koen, että sosiaaliseen luototukseen, edunvalvontaan sekä hoitotukeen liittyvissä asioissa osaamiseni lisääntyi.

Mieleeni nousevia asioita tällä viikolla tuli Kelataksien vuosiomavastuu, joka on 300 €. Kelan internetsivuilla on ohje, jossa ohjataan tarkastamaan omavastuukertymä OmaKelasta. Kaikilla asiakkailla ei ole pankkitunnuksia, joten OmaKelan kautta tarkastaminen ei ole mahdollista. Kela kuitenkin ilmoittaa Kela-taksien tilausvälistyskeskukselle vuosiomavastuun täyttymisestä, joten jos Kela-taksi perii maksua matkasta, palauttaa Kela liikaa perityt omavastuut takaisin ilman erillistä hakemusta. (Kela 2024a.) Vähävaraisuus tuo haasteita myös Kela-taksin käyttämiseen, eikä kaikilla asiakkailla ole oikeutta toimeentulotukeen. Tämä voi jossain tilanteissa heikentää asiakkaiden osallisuutta ja lisätä syrjäytymistä.

Kehitettäväksi asiaksi nostan myös asiakkaiden tiedonsaannin ryhmätoiminnasta. Tähän asti olen toiminut siten, että kuulutan ryhmätoiminnan alkamisesta ja sisällöstä asiakkaille.

Mielestäni asiakkailla tulisi olla nähtävillä ryhmätoiminnan aikataulu ja sisältö kirjallisena, ja päätin aloittaa tämän uuden käytännön ensi viikolla.

Ryhmien parissa työskentely on sosiaalialalla yleistä ja sen tavoite on yksilöiden ja perheiden tukeminen ja voimaannuttaminen. Ryhmät voivat olla suljettuja, jolloin ryhmätoiminnan alkamisen jälkeen ei oteta uusia jäseniä. Työpaikallani ryhmät ovat avoimia ja osallistua voi halutessaan jokainen asiakas. Pääosin ohjaan ryhmiä yksin, keskusteluryhmässä on ohjaajina psykologi ja toinen työntekijä. Olen itse päättänyt osallistua ryhmään siten, että teen havaintoja sekä ohjaajien toiminnasta että asiakkaista. Tämä lisää omaa osaamistani erilaisista ohjaustavoista sekä asiakkaiden reagoineista erilaisissa tilanteissa. (Mäkinen ym. 2011, 147.)

Sosiaalialalla ryhmätyölle on tärkeää määritellä tarkoitus, jota ryhmän säännöt, kokoonpano ja toiminta tukevat. Ohjatuissa ryhmissä on sekä asia- että tunnetavoite. Tunnetavoitteessa on psykologisia perusteita, jotka kertovat asiakkaan henkilökohtaisista päämääristä sekä halusta toteuttaa tarpeitaan ryhmän avulla sekä sosiaalisia perusteita, jotka liittyvät ryhmän yhteisiin tavoitteisiin. Ryhmän ohjaajan ohjausteot voivat olla sanallisia tai sanattomia ja ne vaikuttavat ryhmän toimintaan. Ohjaustekoja ovat tietoista, tavoitteellista ja aiheellista ryhmädynaamisten tekijöiden säätelyä. (Mäkinen 2011, 148-149.)

Sosiaalialalla voidaan ryhmiä käyttää eri tavoin ja niissä voi olla elementtejä erityyppisistä ryhmistä. Sosiaalisten ryhmien tarjoama mahdollisuus sosiaaliseen kanssakäymiseen ja virkistykseen sekä niiden tavoitteet myönteisten kokemusten tarjoamiseksi, sosiaalisen eristyneisyyden lieventämiseksi sekä mahdollisuus virkistäytymiseen, sisältyvät kaikkeen ohjaamaani ryhmätoimintaan. Ohjaamissani ryhmissä on elementtejä myös ohjauksellisista ryhmistä, kasvatuksellisista ryhmistä, hoidollisista ryhmistä, keskusteluryhmistä, itseohjautuvista- sekä oma-apuryhmistä. Asiakkailla on toiminut joskus myös sosiaalisen toiminnan ryhmä, mutta he kertoivat, ettei heillä ole siihen tällä hetkellä jaksamista. (Mäkinen 2011, 150-151.)

Tämän viikon tärkein oivallus liittyy syrjäytymisen käsitteeseen. Sosiaalipedagogiikan näkökulman mukaisesti syrjäytymisen käsitteen ongelma on se, että monitahoinen yhteiskunnallinen ongelma saatetaan usein yksilöllistää, jolloin se muuttuu yksilön puutteiksi ja vajavaisuuksiksi. Syrjäytymisen ehkäisyssä saatetaan alkaa toimia siten, että aletaan korjata yksilön puutteita ja muokata yksilöä. Syrjäytymisen käsitteeseen saattaa liittyä myös käsitteen käyttäjän valta, sillä käsite on yksilöä merkitsevä ja sillä oikeutetaan osallisuutta edistävien toimien kohdistaminen henkilöihin, jotka on määritelty syrjäytyneiksi tai syrjäytymisvaarassa oleviksi, riippumatta ihmisten omista kokemuksista. On perustellumpaa puhua yhteiskunnallisesta avuttomuudesta, huono-osaisuudesta tai ulkopuolisuudesta. (Nivala & Ryyänen 2019, 172-174.)

3.4 Viikko 4: Toipumisorientaation viitekehys mielenterveyskuntoutuksessa

Tällä viikolla tarkastelen omaa työskentelyäni toipumisorientaation viitekehyksessä. Viikon työtehtävät pysyvät pääosin samanlaisina, asiakaskohtauksia ja ohjaamista tapahtuu myös aikataulujen ulkopuolella spontaanisti, eikä niitä voi etukäteen aikatauluttaa. Viikkoon sisältyy myös Teams-tapaaminen edunvalvonnan kuulemiseen liittyen sekä sosiaaliohjaajan tapaaminen sosiaaliseen luototukseen liittyen.

Toimiessani toipumisorientaation viitekehyksessä pyrin vahvistamaan asiakkaiden toipumista. Toipumista edistäviä tekijöitä ovat muun muassa toivoa ja luottamusta välittävä ja ylläpitävä toiminta, tasa-arvoinen ja kunnioitusta sekä arvostusta välittävä vuorovaikutussuhde, jaettu päätöksenteko, asiantuntijavallan uudelleen ymmärtäminen, asiakkaiden osallistuminen kehittämistyöhön sekä asiakkaiden valinnan mahdollisuudet ja itsemäärääminen. (Nordling 2023, 61.) Nämä ovat kaikki seikkoja, jotka ovat mielestäni mahdollista ja tärkeää toteuttaa. Ensimmäinen roolini on olla mentori tai valmentaja ja tukea asiakkaita matkalla kohti merkityksellisempää ja nautinnollisempaa elämää (Nordling 2023, 60).

Ma 3.6.2024

Asukkaiden kanssa nautitun aamiaisen jälkeen tutustuin kirjauksiin, joista näen asiakkaiden edellisen illan tilanteen sekä kuluvan päivän suunnitelmia. Aloitin myös valmistautumisen asiakkaan Teams-tapaamiseen siten, että testasimme yhdessä asiakkaan kanssa hänen tietokoneensa toimintaa ja mahdollisuutta Teams:n käyttöön.

Aamupäivän ryhmäohjauksessa lähdimme ulkoilemaan asiakkaiden kanssa. Pyrin nyt ajoittamaan ulkoilut aamupäivään välttääkseni keskipäivän mahdollisesti kuumemman ilman. Asiakkaat halusivat kävellä rantaan istuskelemaan, jossa keskustelimme vapaasti. Kävelylenkkimme ovat nykyisin lähes jokapäiväisiä ja olen havainnut, miten vapautuneesti asiakkaat keskustelevat keskenään ja kuuntelevat toisiaan. Heidän suhtautumisensa toisiinsa ja toistensa ajatuksiin on mielestäni hyvin kunnioittavaa.

Iltapäivän ryhmäohjauksessa toimintana oli levyraati. Olin laittanut pöydälle cd-levyjä, joista jokainen sai valita yhden kappaleen, joka soitetaan. Mikäli jollain oli toiveena kappale, jota ei levyiltä löytynyt, soitin sen YouTubesta. Kuuntelimme vuorotellen jokaisen toivemusiikin ja jokainen sai kommentoida siitä vapaasti. Asiakkaat toimivat toisiaan kunnioittaen ja jokainen keskittyi kuuntelemaan toisten valitsemaa musiikkia.

Aloitimme yhdessä asiakkaan kanssa ajoissa valmistautumisen Digi- ja väestöviraston kanssa tulevaan Teams-tapaamiseen. Otin mukaan tarvittavia asiakirjoja sekä asiakkaan kanssa tekemiämme muistiinpanoja. Kertasimme vielä tulevaa aihetta. Tapaaminen sujui onnistuneesti. Päivän päätteeksi tein vielä tarvittavat kirjaukset toiminnanohjausjärjestelmään.

Ryhmätapaamisiin osallistuu osa asiakkaista. Olen havainnut, että osallistujat ovat tulleet tutummiksi toisilleen ja heidän keskinäinen vuorovaikutuksensa on lisääntynyt ja syventynyt. Vaikka heillä jokaisella on omat haasteensa oman mielenterveytensä kanssa, he toimivat toisiinsa arvostaen ja se on havaittavissa sosiaalisen tuen antajan ja saajan välillä sekä verbaalisesti että nonverbaalisesti. Nonverbaalinen viestintä on avuksi epävarmuuteen, joka liittyy tilanteeseen, omaan itseensä, toiseen tai vuorovaikutussuhteeseen. Se myös vahvistaa hyväksytyksi tulemisen sekä elämänhallinnan tunnetta. (Nordling 2023, 102-103.) Oma roolini on osallistua tasavertaisena osallistujana tehden havaintoja. Koen, että asiakkaat uskaltavat olla näissä hetkissä omia itsejään ja tuoda esiin sitä, mitä heillä on mielessä.

Ti 4.6.2024

Aloitin päiväni aamiaisella asiakkaiden kanssa. Aamiaisen aikana teen havaintoja asiakkaista. Havainnot antavat minulle informaatiota heidän sen hetkisestä tilanteestaan. Aamiaisen jälkeen luen edellisen illan kirjauksia. Mikäli olen aamiaisella havainnoinut asiakkaan toimintakyvyn laskua tai muuta muutosta, voin kirjauksia lukemalla saada enemmän selvyyttä asiasta. Olen kokenut, että tällä tavalla toimiminen tuo hyötyä asiakastyöhön.

Päivän ensimmäinen ryhmätoiminta peruuntui, sillä osallistuin paloturvallisuuteen liittyvään perehdytykseen. Päivän toinen ryhmätoiminta toteutui ja sen aiheena olivat sanonnat. Ne ovat usein tulleet keskusteluissa esille ja asiakkaat ovat tuoneet esille toiveen siitä, että muistelisimme vanhoja sanontoja. Toimin siten, että luin sanonnoista alkuosan ja asiakkaat saivat täydentää loppuosan. Moni sanonta olikin kaikille tuttu. Myös asiakkaat saivat kertoa itselleen tuttuja sanontoja. Usea sanonta herätti kysymyksiä, että mikä sen sanoma on ja pohdimme niitä yhdessä.

Iltapäivällä osallistuin tietoturvakoulutukseen. Aiheet olivat suurelta osin minulle tuttuja, mutta jotkin aiheet herättivät kysymyksiä ja keskustelua. Tietoturva-asioita on mielestäni tärkeää pitää esillä ja niiden kertaaminen on tärkeää.

Ke 5.6.2024

Aamiaisen ja kirjaamisten jälkeen autoin asiakkaita, sillä tänään oli lakananvaihtopäivä, eikä ryhmätoimintaa kannattanut aloittaa ennen kuin heidän muut toimensa oli hoidettu. Eräs asiakas halusi esitellä minulle huoneessaan omia harrastuksiaan ja hän kertoi samalla elämästään, lapsistaan ja lapsenlapsistaan. Koin, että tämä oli asiakkaalle tärkeää ja hän ilahtui, kun sai puhua enemmän omasta elämästään ja asioista, jotka lisäävät hänen hyvinvointiaan.

Tänään työtehtäviini kuului käydä asiakkaan kanssa hyvinvointialueen sosiaaliohjaajan luona selvittämässä asiakkaan tuloja ja menoja sosiaaliseen luototukseen liittyen. Sosiaalinen luototus voi ratkaista taloudellisia ongelmia ja estää ylivelkaantumista. Se voi myös tukea henkilön itsenäistä pärjäämistä yhteiskunnassa. Sosiaalisiin perusteisiin myönnettävä luototus on

tarkoitettu pienituloisille ja vähävaraisille henkilöille, joilla on maksukykyä. Se ei vaikuta toimeentulotuen saamiseen. Edellytys luoton saamiselle on perustelu luoton vaikutuksesta elämänlaadun ja taloudellisen tilanteenkohentamiseksi, takaisinmaksukyky, vakiintunut tilanne, kohtuuehtoisen luoton saannin mahdollisuus muualta, ei muita velkoja sosiaalisen luoton lisäksi sekä pyydettyjen tositteiden esittäminen. Mikäli sosiaalinen luotto on edistää hakijan kuntoutumista, voidaan sitä myöntää myös sakkoihin ja rikosperusteisiin korvauksiin. (Varha 2024c.)

Käytännössä olin valmistautunut sosiaalisesta luototuksesta päättävän sosiaaliohjaajan tapaamiseen siten, että olin tutustunut asiakkaan erilaisiin sopimuksiin, kuten mobiili-, internet- sekä viihdepalveluihin liittyen. Näihin saattaa liittyä luottokauppasopimuksia esimerkiksi erilaisiin laitteisiin liittyen. Luottokauppasopimukset on huomioitava sosiaalisen luototuksen päätöksessä, sillä sen lisäksi ei saa jäädä muita velkoja. Tapaamisessa esitimme asiakkaan kanssa nämä lisätiedot sosiaaliohjaajalle. Tietoomme tuli myös, että asiakkaalle oli tullut oikaisu eläkkeen saajan hoitotukeen ja tämä merkitsi sitä, että selvitettyämme asiakkaan kanssa tuli tutustua Kelan päätökseen oikaisuerän maksusta ja sosiaaliohjaaja lupasi selvittää hoitotuen muutoksen vaikutuksen yhteisöllisen asumisen asiakasmaksuun. Itse pidän asioiden selvittämisestä ja tämälantapaiset tehtävät ovat minulle tuttuja, vaikkakin tukimuodot saattavat vaihdella.

Asiakkaalla on oikeuksia ja velvollisuuksia, jotka sosiaalihuollon henkilöstön tulee selvittää asiakkaalle. Myös erilaiset vaihtoehdot sekä muut merkitykselliset seikat sekä niiden vaikutukset tulee selvittää asiakkaalle. Laissa sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista on myös vaatimus asiakkaan toivomusten, mielipiteen ja itsemääräämisoikeuden kunnioittamisesta ja tahdon selvittämisestä. Tarvittaessa selvittämiseen osallistuu myös asiakkaan laillinen edustaja, omainen tai muu läheinen henkilö. (Nordling & Rissanen 2020, 40.) Selvittäessämme asiakkaan mahdollisuutta sosiaaliseen luototukseen, on sosiaaliohjaaja selvittänyt asiakkaalle mitä tietoja hänelle tulee toimittaa ja mitkä asiat vaikuttavat päätöksenteossa. Asia on laitettu vireille jo ennen kuin oma työsuhteeni alkoi, mutta olen ollut asiakkaan tukena ja apuna selvitystyössä, joka on sisältänyt asiakkaan tulojen ja menojen selvittämistä. Olen käynyt asiakkaan kanssa läpi hänen sopimuksensa eri palveluntarjoajille, kuten puhelin- ja internetliittymiin liittyen sekä näiden palveluntarjoajien kautta hankittujen laitteiden osamaksusopimuksia. Asiakkaalla on itsellään ollut oikeus tehdä päätös sopimusten jatkamisesta tai lopettamisesta sen jälkeen, kun olen keskustellut hänen kanssaan ja olemme käyneet läpi niiden kustannukset, mahdolliset päällekkäiset sopimukset sekä tarpeet.

To 6.6.2024

Tutustuin aamiaisen jälkeen edellisen illan kirjauksiin. Sateisen sään takia, jätimme ulkoilun väliin ja menin auttamaan asiakasta, joka pyysi apua kadonneiden tavaroidensa etsinnässä.

Ryhmätoimintaan oli toivottu pelejä ja tänään pelasimme lautapeliä. Pelin pelaamiseen osallistui henkilöitä, jotka eivät ole olleet kovin paljoa tekemisissä toistensa kanssa. Pysin luomaan avoimen positiivisen ilmapiirin ja havaitsinkin, että asiakkaat olivat rentoja ja nauttivat pelaamisesta. Peli oli meille kaikille uusi, mutta se muistutti tunnettua peliä, joka oli kaikille entuudestaan tuttu. Pienellä kertauksella pääsimme kaikki perille säännöistä. Havaitsin, että toiminta helpotti asiakkaiden välistä vuorovaikutusta, rohkaisi tuomaan esiin omia ajatuksia ja tuki yhteisöllisyyttä.

Sosiaalipedagogiikassa puhutaan innostamisen sosiaalisesta toiminnasta, jossa mahdollistetaan ja helpotetaan vuorovaikutusta, suhteita ja yhteistoimintaa yhteisöllisyyttä tukien. Kasvatuksellinen toiminta on tukena henkilökohtaisissa kasvuprosesseissa ja rohkaisee osallistujia omien ajatusten ilmaisemiseen. Persoonallinen toiminta lisää hyvinvointia edistävien ja estävien toimintojen tiedostamista. Se lisää myös yhteistä oppimista ja yhteistä reflektointia ja tukee yhteisöllistä kasvua. Kulttuurinen toiminta herättää piilevää luovuutta toiminnallisten ja ilmaisullisten menetelmien avulla. Nämä kolme elementtiä voivat yhdistyä laaja-alaiseksi työmuodoksi ja toiminnalliseksi orientaatioksi yhteisöjen kehittämiseksi sekä yhteisöllisyyden vahvistamiseksi. (Nivala & Ryyänen 2019, 207.)

Iltapäivällä lähdin asiakkaan kanssa hammaslääkəriin ja paluumatkalla kävimme kaupassa, jotta asiakas sai hoidettua toivomansa ostokset. Asiakkaan tilanne edellytti sitä, että olin mukana hammaslääkəriin hoitotilassa yhdessä asiakkaan kanssa. Havainnoin hammaslääkəriin ja asiakkaan vuorovaikutusta. Asiakas kertoi rohkeasti omia ajatuksiaan ja esitti kysymyksiä, joihin hammaslääkäri vastasi mielestäni asiakkaan tilanne huomioiden sopivalla informatiivisella tavalla. Paluumatkalla asiakas aloitti keskustelun hampaidenhoidosta ja keskustelimme siihen liittyvistä yleisistä ohjeistuksista. Asiakas vaikutti motivoituneelta huolehtimaan suuhygienias- taan.

Iltapäivällä keskustelin puhelimitse edunvalvojan sihteerin kanssa, sillä hän tarvitsi tietoja uuden asiakkaan tilanteesta. Minulla oli riittävästi tietoa, sillä olin selvittänyt asiakkaan tulot, menot sekä velat. Asiakas ei ollut mukana tässä keskustelussa, mutta myöhemmin edunvalvoja järjestää tapaamisen, johon osallistumme yhdessä asiakkaan kanssa. Tässä on noudatettu asiakkaan toivetta siitä, että olen hänen tukenaan edunvalvonnan alkamiseen liittyvissä asioissa. Tarkemmin asiakkaan asioita käsiteltäisiin tapaamisessa, jossa asiakas on itse mukana, sillä hänellä on oikeus olla päättämässä omista asioistaan ja saada tietoa edunvalvontaan liittyvistä käytännöistä uudelta edunvalvojaltaan.

Pe 7.6.2024

Aamiaisen jälkeen eräs asiakas tuli luokseni kertomaan, että hänen saamansa tiedon mukaan olemme yhdessä lähdössä noutamaan linja-autokorttia kaupungilta. Selvitin päivän aikataulua ja sain tietoa, että tänään on myös muuta asiaa kaupungille. Toinen työntekijä oli lähdössä

mukaan, joten kerroin asiakkaalle, että olemme lähdössä hoitamaan asiaa noin tunnin kuluttua.

Aamupäivän ryhmätapaaminen peruuntui asiointikäynnin takia. Saimme hoidettua asiakkaalle linja-autokortin, jota varten asiakkaan edunvalvoja oli lähettänyt maksusitoumuksen kaupungin, hyvinvointialueen ja Kelan keskitettyyn asiakaspalvelupisteeseen. Teimme samalla matkalla myös muita tarvittavia hankintoja ja ennen paluumatkaa kävimme myös kahvilassa. Kaikki sujui hienosti ja koimme matkan olleen mukava, myös asiakas kertoi, että hänen mielestään meillä oli mukava päivä.

Paluun jälkeen oli ryhmätoiminnan aika ja toimintana oli bingo, jota asiakkaat kovasti odottavat aina perjantaisin. Osallistujia oli runsaasti ja palkintojen jaon jälkeen toivottelimme hyvät viikonloput. Päivän päätteeksi tein vielä kirjaukset toiminnanohjausjärjestelmään.

Viikkoanalyysi

Tähän viikkoon on sisältynyt monipuolisia tehtäviä. Asiakkaiden kanssa tehtävät asiointikäynnit ovat syventäneet asiakassuhdetta. Ryhmätoiminnoissa olen havainnut, että asiakkaat ovat entistä rohkaistuneempia tuomaan esiin omia ajatuksiaan ja ryhmässä ilmapiiri on vapautunut entisestään ja havaintoni mukaisesti asiakkaat osoittavat omalla toiminnallaan hyväksyvänsä toisensa sellaisena kuin he ovat. Toki poikkeuksiakin tapahtuu, lähinnä silloin, jos joku ei asiakas ei ole osallistunut toimintaan ja hän on huonolla tuulella tullen ryhmätilaan purkamaan huonoa oloaan. Ryhmä on kuitenkin avoin ja huomioiden asiakasryhmä, on heillä mahdollisuus osallistua toimintaan myös osaksi aikaa. Tähän perustuen olen pitänyt oven avoinna. Toki edellä mainittu asiakkaan toiminta saattaa katkaista minun ja asiakkaiden toiminnan hetkeksi. Huomioin kuitenkin, että se annanko häiriöiden vaikuttaa omaan toimintaani, vaikuttaa myös asiakkaiden toimintaan. Heti kun päätin jatkaa keskittyen siihen, mitä olimme ryhmätoimintaan osallistujien kanssa tekemässä, jatkoivat he toimintaa huomioimatta häiriötä ja samalla myös asiakas, joka oli ensin ärtynyt, rauhoittui. Tämä herätti itselläni myös ajatuksen, että heillä on kokemusta toistensa reaktioista jo pidemmältä ajalta ja he ovat kehittäneet omat toimivat keinonsa toimia näissä tilanteissa.

Tällä viikolla pohdin analyysissäni kysymystä, miksi ihmiset toimivat siten kuin toimivat. Tähän pyrin löytämään vastausta toipumisorientaation viitekehyksestä keskittäen pohdintani motivaatioteoriaan.

Motiivit ovat päämääräsuuntaisia ja ne voivat olla tiedostettuja tai tiedostamattomia. Ne voidaan jakaa sisäiseen ja ulkoiseen motivaatioon. Kun ihminen toimii sisäisistä syistä, on kyseessä omasta tahdosta toimiminen ilman pakotetta tai ulkopuolisia palkkioita. Sisäisistä syistä toimiminen mahdollistaa ilon kokemuksen ja ihminen saa tyydytystä toiminnastaan. Tällainen sisäsyntyinen toiminta on usein pitkäkestoista ja siitä voi myös tulla pysyvä motivaation lähde. Ulkoisen motivaation synnyttää jokin muu kuin ihminen itse ja se on ympäristöstä

riippuvainen. Asiakas voi osallistua toimintaan jopa rangaistuksen pelosta tai saavuttaakseen palkkion. Ulkoiseen motivaatioon liittyvät palkkiot saavat aikaan kuitenkin vain lyhytaikaisia muutoksia eivätkä johda pysyviin käyttäytymisen muutoksiin. (Nordling 2023, 50-51.)

Vahvimmat yhteydet motivaatioteorioista on toipumisorientaatioon itseohjautuvuusteoriolla sekä motivoivan haastattelun taustalla olevilla teoreettisilla käsitteillä. Itseohjautuvuusteorian avulla saadaan vastaus siihen, mitä ihminen tarvitsee voidakseen hyvin, kokeakseen elämänsä merkityksellisesti sekä ollakseen motivoitunut tekemiseensä. (Nordling 2023, 51.)

Ihmisen psykologinen hyvinvointi ja optimaalinen toiminta perustuvat itseohjautuvuusteorian mukaan yhteenkuuluvuuteen, kyvykkyyteen ja omaehtoisuuteen. Omaehtoisuudessa eli autonomiassa ihmisellä on hallinnan tunne omasta tekemisestään, hän voi tuntea toimivansa omista lähtökohdistaan käsin, hän on tietoinen toimintansa seurauksista hyväksyen ne ja hänellä on mahdollisuus tehdä valintoja erilaisista vaihtoehdoista. Kyvykkyys tarkoittaa sitä, että ihminen uskoo toiminnallaan saavuttavansa tavoittelemiaan tuloksia. Kokeakseen kyvykkyyttä on tehtävien oltava optimaalisella haastetasolla, jotta tavoite on mahdollista saavuttaa kohtuullisella ponnistelulla. Tuloksiin pääseminen yrityksen ja erehdyksen kautta ei ole osoitus kyvykkyydestä, vaan tärkeää on, että ihminen ymmärtää toiminnan kausaliteettia eli toiminnan eri vaiheiden organisoinnin. Yhteenkuuluvuudella tarkoitetaan ihmisen tarvetta luoda turvallisia ihmissuhteita ja halua liittyä muiden ihmisten toimintaan sekä sosiaaliseen ympäristöön. (Nordling 2023, 51.)

Motivoiva haastattelu on asiakaskeskeinen hoitomenetelmä, joka perustuu näyttöön. Sen tavoite on vahvistaa yksilön sisäistä motivaatiota muutokseen ja sen keskeinen käsite on dialogisuus. Tavoite on, että asiakkaat ottavat itse puheeksi muutoksen tarpeen, ei siten, että työntekijä tuo esiin muutoksen välttämättömyyden. Työntekijän empaattisuus ja kuunteleva asenne sekä asiakkaan itsemääräämisoikeutta kunnioittava työote ovat tärkeitä luottamuksen vahvistamiseksi. Kun asiakas luottaa työntekijään alkaa asiakas vapaammin pohtimaan mitä elämältään haluaa. Työntekijän tehtävä on tunnistaa näitä muutokseen liittyviä seikkoja ja olla tukea asiakkaan muutoshalukkuutta siten, ettei hän asiantuntijana ala ohjaamaan muutospuhetta. (Nordling 2023, 52-53.) Motivoiva haastattelu on minulle tuttu menetelmä aiemmista työtehtävistäni, psykofyysisen kehoterapian ja kognitiivisen lyhytterapian opinnoistani. Olen kokenut sen itse ja omissa asiakkaissani, että kun oivallus nousee ihmisessä itsessään, on hän motivoituneempi hänen itse haluamiinsa muutoksiin. Erittäin tärkeää on mielestäni myös ymmärtää se, että kukaan ulkopuolinen ei voi ottaa vastuuta toisen valinnoista, joten tästäkään syystä ei ole mielestäni eettisesti oikein ohjata asiakasta tekemään valintoja, vaan kunnioittaa hänen valintojaan. Tämä ei poissulje sitä, että erilaisista vaihtoehdoista ja mahdollisuuksista keskustellaan yhdessä asiakkaan kanssa ja selvitetään hänelle eri vaihtoehtojen mahdollisista vaikutuksista.

Viikon oivallukseni koskee ymmärrystä siitä, että asiakkaiden mahdollisesti vaihteleva terveydentila vaikuttaa myös heidän motivaatioonsa. Asiakkaalla saattaa olla myös sairautentunnottomuutta, jolloin hän ei välttämättä koe muutoksentarvetta. Myös muutokset lääkityksessä voivat vaikuttaa asiakkaiden olotilaan. On hyväksyttävä se, että päivät ovat erilaisia ja, että vaikka tänään asiakkaalla on huonompi hetki, niin huomenna tai joku toinen päivä, asiakkaalla on jaksamista enemmän.

3.5 Viikko 5: Sosiaalihuollon asiakkaan asema ja oikeudet

Sosiaalihuollon ammattihenkilön tehtäviä säätelevät lait ja sosiaalityön etiikka ja niiden tunteminen on tärkeää sosionomin tehtävien kehittämisessä ja toteuttamisessa. Tällä viikolla havainnoin työtehtävissäni lakia sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (812/200). Lain tavoite on edistää asiakaslähtöisyyttä ja asiakassuhteen luottamuksellisuutta sekä asiakkaan oikeutta hyvään palveluun ja kohteluun sosiaalihuollossa. Laki määrittelee asiakkaan oikeudet ja velvollisuudet ja sitä sovelletaan sekä viranomaisen että yksityisen järjestämään sosiaalihuoltoon. (Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 812/2000.)

Omassa työssäni pystyn vaikuttamaan siihen, että työni on asiakaslähtöistä. Tämä edellyttää asiakkaan tarpeiden ja toiveiden huomioimista sekä asiakkaan rohkaisemista osallisuuteen. Sosiaalialan työssä osallisuus toteutuukin silloin, kun asiakas kokee aidosti osallisuutta. On tärkeää tutustua asiakkaan tilanteeseen ymmärtääkseni ja huomioidakseni myös tilanteet, joissa osallisuus voi estyä siksi, ettei asiakkaalla ole kykyä ilmaista tahtoaan tai toiveitaan tai hänellä ei ole riittävästi kykyä toimia palveluorganisaatiossa. (Talentia 2018, 15.)

Ma 10.6.2024

Tänään osallistuin alkusammutusharjoituksiin. Harjoitus oli järjestetty hyvin alkaen teoriaosuudella, jonka jälkeen ohjeet näytettiin havainnollistaen. Pääsin harjoittelemaan palosammuttimen käyttöä oikean tulen sammuttamiseen. Myös sammutuspeiton käyttöä harjoiteltiin palavan nukan pelastamisessa. Harjoitukset olivat mielestäni erittäin tärkeät mahdollisen tulipalon sattuessa asumispalveluissa ja niitä järjestetään työntekijöille vuosittain. Työpaikalla on tärkeää puuttua paloturvallisuutta heikentäviin tekijöihin ja alkusammutuskoulutuksen käynyt henkilökunta voi tulipalotilanteessa jopa turvata yrityksen toiminnan jatkuvuuden (Suomen Sammutinpalvelu 2024).

Tänään minulla oli useampi yksilöohjaus, joista yhden asiakkaan kanssa hoidimme sen kävelylenkillä. Kävelyn yhteydessä keskusteleminen voi olla joillekin asiakkaille helpompaa. Yritys sijaitsee kauniissa luonnonmaisemassa lähes meren rannalla ja olen havainnut, että kauniissa ja rauhallisessa ympäristössä liikkuminen rauhoittaa mieltä ja luo avoimen ilmapiirin keskustelulle. Moni asiakas hyötyy ulkoiluista myös fyysisen kunnon ylläpitämiseksi tai parantamiseksi. Psykologian tohtori Kirsi Salonen on tehnyt elvyttävyytustutkimusta, jonka tulokset ovatkin osoittaneet, että luontoympäristöllä on erityisen voimakas elvyttävä vaikutus ja

luontoliikunta parantaa liikkujan fyysistä kuntoa, tasapainokykyä, lihasvoimaa sekä mielialaa ja henkistä palautumista (Nordling 2023, 167).

Ryhmäohjauksessa tänään toimintana oli korttien tekoa tai valinnaisesti väritys- tai pisteestä-pisteeseen tehtävien tekemistä. Useamman vaihtoehdon tarjoaminen on osoittautunut hyväksi ja onnistuneeksi tavaksi, sillä silloin useampi henkilö pääsee tekemään itselleen mielekästä tekemistä. Minulle on tärkeää huomioida asiakkaiden toiveita ja ajatuksia ja keskustelimme myös erilaisista aiheista, jotka heitä kiinnostaisi tehdä tapaamisissa. Päivän päätteeksi tein kirjaukset toiminnanohjausjärjestelmään.

Ti 11.6.2024

Asiakkaiden kanssa yhteisen aamiaisen jälkeen, perehdyin edellisen illan ja yön kirjauksiin. Tämän jälkeen menin valmistelemaan ryhmäohjausta. Aiheena oli tehdä juhannuskoivuaiheinen askartelu käyttäen vesivärejä sekä sanomalehdestä leikattuja suikaleita.

Lounaan jälkeen lähdimme retkelle Kuralan Kylämäkeen maalaismaisemiin. Alueella liikkuminen rajoitti osallistujia, tosin kaikki kykenevätkään eivät osallistuneet. Mukana oli lisäksi myös kaksi muuta työntekijää ja kuljimme matkat kahdella autolla. Otimme retkelle mukaan eväitä, joita nautimme kierroksen jälkeen. Retki oli onnistunut ja asiakkaat olivat tyytyväisiä arkeen tulevasta vaihtelusta. Palatessamme tein kirjaukset toiminnanohjausjärjestelmään.

Luontoympäristö ja sen elementtejä voidaan tuoda tietoisesti ja tavoitteellisesti mukaan kuntoutusprosessiin. Luontokokemukset voivat herättää moraalisia oivalluksia ja ihminen voi hahmottaa omaa elämäänsä suhteessa muihin yksilöihin ja kokonaisuuksiin. Luontoympäristöjä onkin käytetty jo pitkään mielenterveyteen liittyvien häiriöiden kuntoutuksessa. Ne voivat lievittää ahdistusta, levottomuutta sekä masennusta ja auttaa tunteiden tunnistamisessa ja sanoittamisessa. (Nordling 2023, 168.) Retkellä saimmekin tutustua vanhanajan maaseutuelämään ja tämä saikin monen asiakkaan muistelemaan ja kertomaan omasta lapsuudestaan sekä läheisistään.

Ke 12.6.2024

Asiakkaiden kanssa nautitun aamiaisen jälkeen tutustuin kirjauksiin, jonka jälkeen lähdimme asiakkaiden kanssa ulkoilemaan. Varsinainen ryhmätoiminta oli keskusteluryhmä, jota ohjasi toinen työntekijä yhdessä psykologin kanssa.

Päivään sisältyi myös yksilöohjauksia, sosiaaliohjausta sekä ryhmätoiminta, jossa aiheena oli lukuhetki. Päivän päätteeksi tein kirjaukset toiminnanohjausjärjestelmä DomaCareen.

To 13.6.2024

Asiakkailla on mahdollisuus asioida kaupassa viikoittain. Tänään asiointia oli eri paikoissa, joihin kuljetin heitä yrityksen autolla. Useimmat asiakkaat kykenevät hoitamaan ostosten teon ja maksaminen itsenäisesti. Jotkut asiakkaat tarvitsevat enemmän tukea esimerkiksi tarvikkeiden löytämisessä, hintojen tarkkailussa sekä maksamisessa. Joidenkin asiakkaiden kanssa toimin siten, että käymme yhdessä ensin pankkiautomaatilla tarkistamassa tilin saldon ja ostosten aikana huolehdimin siitä, että käytettävissä olevat varat riittävät maksamiseen. Kauppa-asiointit ovat odotettuja ja ne tuovat mukavaa vaihtelua asiakkaiden arkeen.

Ryhmätoiminnan sijaan lähdimme ulkoilemaan asiakkaiden kanssa. Päivän päätteeksi tein vielä kirjaukset toiminnanohjausjärjestelmä DomaCareen.

Pe 14.6.2024

Aamiaisen jälkeen minulla oli asiakkaan kanssa yksilöohjaus, jonka jälkeen lähdin toisen työntekijän ja kahden asiakkaan kanssa vaateostoksille. Paikka valikoitui sen mukaisesti, johon oli tehty maksusitoumus.

Asiakkailla on itsemääräämisoikeus, joten he saivat itse valita vaatteet. Toki ennen lähtöä oli jo yhdessä selvitetty yksilölliset tarpeet vaatehankintaan. Kauppa-asiointiin oli varattu riittävästi aikaa, joten asiakkaat saivat rauhassa tehdä valintojaan.

Saavuimme lounaalle myöhässä, mutta asiakkaille oli varattu lounaat. Ruokailun jälkeen autoin erästä asiakasta laskuihin liittyvässä asiassa. Iltapäiväkahvien jälkeen ohjelmassa oli vielä asiakkaiden odottama bingo. Selvästi on havaittavissa se, että vaikka joillakin asiakkailta on haasteita keskittymisen suhteen, niin bingossa jokainen asiakas kykenee keskittymään tarkasti. Tein vielä kirjaukset ennen työpäivän päättymistä.

Viikkoanalyysi

Viikko on sisältänyt monipuolisesti erilaisia toimintoja ja uuden oppimista. Alkusammutusharjoitus toteutetaan työpaikalla vuosittain, mutta itselleni se oli ensimmäinen kokemus. Alkusammutuskoulutuksessa opitaan tunnistamaan palovaaran aiheuttajat, hallitsemaan alkavien palojen sammutuksen ja ehkäisemään vaaratilanteita. (Suomen Sammutinpalvelu 2024.)

Työtehtäviini vaikuttavista laeista tarkastelin tällä viikolla lakia Sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (812/200). Asiakkaalla on oikeus laadultaan hyvään sosiaalihuoltoon ja hyvään kohteluun sekä saada sosiaalihuollon toteuttajalta laadultaan hyvää sosiaalihuoltoa ja hyvää syrjimätöntä kohtelua siten, ettei hänen ihmisarvoaan loukata ja että hänen vakaumustaan ja yksityisyyttään kunnioitetaan. Työtehtävien kehittäminen onkin tämän opinnäytetyön ensisijainen tavoite, jotta asiakkaiden laadukas sosiaalihuolto toteutuu. Kaikessa toiminnassa huomioin asiakkaiden toivomukset, mielipiteet, edun ja yksilölliset tarpeet, äidinkielen sekä

kulttuuritaustan. Lain mukaan sosiaalihuollon henkilöstön on selvitettävä asiakkaalle hänen oikeutensa ja velvollisuutensa, erilaiset vaihtoehdot ja niiden vaikutukset samoin kuin muut seikat, joilla on merkitystä hänen asiassaan. Nämä asiat ovat tulleet esiin asiakkaan taloudelliseen tilanteeseen liittyen, jolloin olen selvittänyt asiakkaalle eri vaihtoehtoja ja niiden vaikutusta hänen tilanteeseensa. Tärkeää on myös sen lisäksi, että selvitän asiakkaalle eri vaihtoehtoja tai seurauksia, keskustella asiasta, jotta asiakkaalla on mahdollisuus tuoda omia ajatuksiaan esiin ja esittää kysymyksiä. Asiakkaalla on kuitenkin itsemääräämisoikeus ja hän tekee valintansa itse. (Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 812/2000.)

Asiakkailla on viranomaisen tekemä päätös sosiaalihuollon järjestämisestä. Sosiaalihuollon toteuttamiseen sisältyy palvelu, hoito-, kuntoutus- tai muu suunnitelma, joka tulee laatia asiakkaan ja hänen omaisensa tai muun läheisen kanssa yhteistyössä. Asiakkaalla on sosiaalihuoltoa toteutettaessa myös oltava mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa palvelujensa suunnitteluun ja toteuttamiseen. Ensisijaisesti on huomioitava asiakkaan toivomukset sekä itsemääräämisoikeus ja häntä koskevissa asioissa on huomioitava asiakkaan etu. Näiden suunnitelmien tekeminen ei sisälly omiin työtehtäviini. Tehtäviini sisältyvässä asiakastyössä huomioin aina asiakkaiden toivomukset ja varmistan tämän myös keskustelemalla heidän kanssaan. Olen myös tuonut heille esiin toiveeni, että he kertoisivat minulle ehdotuksiaan ryhmätoiminnoista ja retkistä. Kunnioitan heidän itsemääräämisoikeuttaan myös ryhmätoimintoihin osallistumisesta. Toisinaan joku asiakas on tullut jälkikäteen kertomaan, että hänellä oli huono päivä, eikä sen vuoksi osallistunut. Olen silloin tuonut vielä esiin sen, että osallistuminen on vapaaehtoista ja, että jokaisella voi joskus olla huonompi päivä, eikä siitä ole tarvetta tuntea huonoa omaatuntoa. (Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 812/2000.)

Viikon oivallukseni liittyy asiakassuhteen luottamuksellisuuteen ja oikeuteen hyvään kohteluun ja yksityisyydensuojaan. Minulla ei ole omaa työtilaa, joten tilanteissa, joissa keskustelme asiakkaan kanssa luottamuksellisista asioista tai olemme asiakkaan asioissa puhelimitse tai tietokoneella yhteydessä esimerkiksi velkaneuvontaan tai Kelaan, tulee minun turvata luottamuksellisuus ja tiedostojen salassapito. Puhelut voidaan hoitaa asiakkaan omassa huoneessa, mutta internet-yhteyttä ei ole saatavilla alakerrassa asuvilla asiakkailla, mikäli he eivät ole sitä itse hankkineet. Olen käyttänyt liikuntasalia näihin tilanteisiin asiakkaan yksityisyyden turvaamiseksi.

3.6 Viikko 6: Laki sosiaalihuollon ammattihenkilöistä (817/2015)

Tällä viikolla syvennyn lakiin sosiaalihuollon ammattihenkilöistä. Sosiaalialan ammattihenkilöllä tulee olla alan hyväksytty koulutus ja häneltä odotetaan oman osaamisensa päivittämistä ja jatkuvaa kehittämistä. Sosiaalihuollon ammattihenkilöllä tulee olla eettistä osaamista ja hänen on kunnioitettava asiakkaan oikeutta tehdä omia valintojaan, mikäli niistä ei koidu uhkaa muiden oikeuksiin tai etuihin. Ammattihenkilön tulee myös puolustaa asiakkaansa ihmisoi-keuksia ja ihmisarvoa. (Laki sosiaalihuollon ammattihenkilöistä 817/2015.)

Sosiaalipalveluiden tavoite on edistää yksilön, perheen ja yhteisön hyvinvointia, turvallisuutta ja osallisuutta. Sosiaalipalvelut ovat sosiaalihuollon ammattihenkilöiden yhteistyössä muun asiakastyöhön osallistuvan henkilöstön kanssa toteutettavat palvelut. Sosiaalihuollon ammattihenkilölain (817/2015) mukaan laillistettuja ammattihenkilöitä ovat sosiaalityöntekijä, sosionomi, geronomi ja kuntoutuksen ohjaaja. (Laki sosiaalihuollon ammattihenkilöistä 817/2015.) Sosiaalihuollon ammattihenkilön työtä valvotaan ja virheellisestä menettelystä hän voi saada seuraamuksen, mikäli hän laiminlyö 4–6 §:ssä säädetyt velvollisuudet, joita ovat, 4 § Ammattieettiset velvollisuudet, 5 § Ammattipätevyyden ylläpitäminen ja osaamisen kehittäminen sekä 6 § Tietojen antaminen valvontaviranomaisille; suorittaa tehtäviä, joihin hänen koulutuksensa, eikä ammattitaitonsa riitä tai hän toimii muuten olennaisesti virheellisesti. (Laki sosiaalihuollon ammattihenkilöistä 817/2015.) Sosionomin työtehtävien kehittämisessä tulee huomioida sosiaalihuollon ammattihenkilöä velvoittavat lait. Näin varmistetaan myös asiakkaiden sosiaalinen turvallisuus. Opinnäytetyössäni tavoitteena on myös oma ammatillinen kehittyminen, johon sisältyy myös tuntee sosiaalialaa säätelevät lait.

Ma 17.6.2024

Aamiaisen jälkeen tarkoitukseni oli avustaa asiakasta laskuihin liittyvissä asioissa, mutta hänellä oli puhelin lukittautunut tunnistautumiseen liittyen. Tästä syystä pankkitunnusten käyttö ei onnistunut. Saimme kuitenkin hoidettua muita hänelle ajankohtaisia asioita.

Ennen lounasta lähdimme asiakkaiden kanssa ulkoilemaan meren rantaan. Pysähdyimme istumaan penkeille katselemaan merta ja ympäröivää luontoa. Levollisen ilmapiirin ansiosta asiakkaat alkoivat keskustella vapaasti. Itse olin mukana tasavertaisena henkilönä ohjailematta keskustelua mitenkään, sillä sille ei ollut tarvetta. Lopuksi istuimme ja kuuntelimme matkapuhelimella klassista musiikkia.

Iltapäivän ryhmätapaamisessa jatkoimme jo aloittamamme kirjan lukemista lukuhetkessä. Päivän päätteeksi tein kirjaukset DomaCareen.

Ti 18.6.2024

Lähdimme aamiaisen jälkeen toisen työntekijän sekä kahden asiakkaan kanssa asioille. Toisella asiakkaalla oli optikkokäynti, jonka aikana kävimme kauppakeskuksessa ostoksilla toisen asiakkaan kanssa. Hankimme myös tarjottavia juhannusta varten.

Ryhmäohjauksessa meillä oli lukuhetki. Kävimme vielä myöhemmin ulkoilemassa ja päivän päätteeksi tein kirjaukset DomaCareen.

Ke 19.6.2024

Asiakkaiden kanssa nautitun aamiaisen jälkeen jatkoimme asiakkaan kanssa hänen puhelimensa lukkiutumiseen liittyvää selvittelyä. Koska sekä pin-koodi että ID-tunnus olivat unohtuneet, selvitimme asiaa Apple-huollon kanssa. Asiaa ei kuitenkaan saatu selviämään vielä.

Koska on juhannusviikko, järjestimme asiakkaiden kauppapäivän tänään ja olin kuljettamassa ja avustamassa heitä ostosten teossa.

Ryhmäohjauksessa lähdimme ulkoilemaan. Asiakkaat saavat itse valita suunnan ja menimme merenrantaan. Pysähdyimme rannalle istumaan ja se on hetki, jolloin he alkavat spontaanisti keskustelemaan keskenään. Asumispalveluyksikön sijainti on luonnonympäröimä ja niissä maisemissa liikkuminen luo rauhallisen ja kiireettömän olotilan.

To 20.6.2024

Ohjelmassamme oli tänään lounas ulkona. Piha oli koristeltu koivuilla, grillasimme ruoan ulkona ja paikalle tuli myös pelimanni, joka soitti harmonikalla saaristolaisvalsseja sekä muita suomalaiseen juhannukseen sopivia kappaleita. Mielestäni on tärkeää järjestää asiakkaille erityisiä hetkiä. Istuin syömässä asiakkaiden kanssa, jotka vaikuttivat tyytyväisiltä järjestelyihin.

Iltapäivällä lähdimme vielä ulkoilemaan asiakkaiden kanssa. Päivän päätteeksi tein kirjaukset DomaCare-toiminnanohjausjärjestelmään.

Pe 21.6.2024

Tältä päivältä ei ole raporttia, sillä minulla oli juhannusaaton vuoksi vapaapäivä.

Viikkoanalyysi

Tämän viikon tavoitteeni on ollut tutustua lakiin sosiaalihuollon ammattihenkilöistä (817/2015). Hyvinvointialueiden aloittaessa vuonna 2023, tuli muutoksia myös hyvinvointialueiden palveluntuottajien toimintaan ja tämä toi myös vaatimuksen sosionomin palkkaamisesta. Olen työskennellyt organisaatiossa, jossa olen ollut ainoa sosiaalialan ammattihenkilö ja vastannut sosiaalipalvelun tuottamisesta. Olen myös työskennellyt organisaatiossa, jossa on useampi sosiaalialan ammattihenkilö. Nyt työskentelen organisaatiossa, jossa sosionomin asema ei ole vielä vakiintunut. Asiakastyöhön osallistuva muu henkilökunta toimii lääketieteellisellä viitekehyksellä ja tilanne on uusi koko henkilökunnalle.

Sosiaalialan ammattihenkilön eettisiin vaatimuksiin kuuluu perehtyä tehtävää ohjaaviin lakeihin. Sosiaalihuollon ammattihenkilöllä tulee olla vaadittava koulutus ja hänen tulee kehittää osaamistaan. Lain eräs keskeinen tarkoitus on edistää sosiaalihuollon asiakasturvallisuutta ja sosiaalihuollon ammattihenkilön tehtävää myös valvotaan ja hänen virheellisestä

menettelystään voi seurata eri tasoisia seuraamuksia. Itse koen erittäin tärkeänä tuntea toimintaani ohjaavat lait, jotta asiakkaat saisivat heille kuuluvat palvelut ja kannan omalta osaltani vastuun siitä, että sosiaalihuoltoa toteutetaan ammatillisesti ja vastuullisesti. Pysin työnsäni toimimaan myös sosiaalialan ammattihenkilöitä koskevien eettisten ohjeiden mukaisesti. Viikon oivallukseni liittyy ammatti-identiteetin ylläpitämiseen ainoana sosiaalihuollon ammattihenkilönä yrityksessä, jossa kokin ja kiinteistöhoitajan lisäksi suuri osa henkilökunnasta toimii lääketieteellisellä viitekehysellä.

3.7 Viikko 7: Sosiaalihuoltolaki (1301/2014)

Sosiaalihuoltolaki (1301/2014) liittyy olennaisesti sosionomin työtehtäviin ja perehdyn siihen tällä viikolla. Lain tarkoituksena on edistää ja ylläpitää hyvinvointia sekä sosiaalista turvallisuutta; vähentää eriarvoisuutta ja edistää osallisuutta; turvata yhdenvertaisin perustein tarpeenmukaiset, riittävät ja laadukkaat sosiaalipalvelut sekä muut hyvinvointia edistävät toimenpiteet; edistää asiakaskeskeisyyttä sekä asiakkaan oikeutta hyvään palveluun ja kohteluun sosiaalihuollossa sekä parantaa yhteistyötä hyvinvointialueen sosiaali- ja terveydenhuollon ja kunnan eri toimialojen sekä muiden toimijoiden välillä. (Sosiaalihuoltolaki 1301/2014.)

Ma 24.6.2024

Tänään otimme asiakkaan kanssa taas yhteyttä Apple-puhelinpalveluun. Kerroimme, että olimme selvittelleet sieltä saamiemme huoltoyritysten hinnoittelua ja päätimme vielä jatkaa selvitystä itse. Suoritimme eri vaiheita siten, että puhelinpalvelun tukihenkilö opasti minua. Saimme tiedon, että seuraavaksi tulee odottaa vuorokausi, että seuraava viesti tulee ja toimia sitten sen mukaisesti.

Ryhmäohjauksessa lähdimme asiakkaiden kanssa ulkoilemaan ja kävimme myös tutustumassa yrityksen rantasaunalla oleviin oleskelutiloihin sekä rantaan, jossa on myös käytössämme oleva laituri. Päivän päätteeksi tein kirjaukset DomaCareen.

Ti 25.6.2024

Tänään jatkoimme asiakkaan sulkeutuneen puhelimen selvittämistä. Asiakkaalle tuli sähköpostiviesti Apple huollosta, että puhelimen resetointi ja uuden AppleID:n pyyntö on vastaanotettu. Seuraavan kerran asiakas saa viestiä viikonloppuna, joten jatkamme selvittelyä ensi viikolla. Toivottavasti asia saadaan jo kuntoon, sillä laskujen maksu on nyt haastavaa. Onneksi asiakkaalla on sähköposti, jota hän voi käyttää kannettavalla tietokoneellaan, voidakseen olla yhteydessä tuttaviinsa. Hänellä on myös mahdollisuus käyttää tarvittaessa yrityksen puhelinta, josta hän tänään soittikin tukihenkilölleen. Asiakas sopi tukihenkilönsä kanssa tapaamisen ja katsoin hänelle valmiiksi linja-autovuorot sekä meno- että tulomatkalle.

Ryhmäohjauksessa aiheena oli unelmakartan teko. Unelmakartan tekoa varten olin kerännyt monipuolisesti erilaisia aikakausilehtiä, joista asiakkaat saivat leikata valitsemansa kuvat

liimattavaksi unelmakarttaan. Vaihtoehtoisesti oli mahdollisuus piirtää tai tehdä esim. pisteestä pisteeseen-tehtäviä.

Eräs asiakas halusi kokeilla kuntosalilaitteita ja olin hänen tukena säättämässä kuntopyörän istuimen korkeutta sekä tukena hänen harjoittelussaan. Päivän päätteeksi tein kirjaukset.

Ke 26.6.2024

Aamiaisen jälkeen lähdin kolmen asiakkaan kanssa ostoksille. Heillä oli tarvetta tehdä vaatehankintoja ja lähdimme naapurikunnassa olevaan isompaan kauppaan. Ennen ostoksille lähtöä selvitin heidän kanssaan heidän rahatilannettaan, jokaisen kanssa yksityisesti keskustellen. Tämä varmuuden vuoksi, sillä erään kerran on käynyt niin, etteivät asiakkaan rahat ole riittäneet ostosten maksuun tai rahatilanne voi olla tulevien laskujen takia haastava. Joidenkin asiakkaiden kanssa on oltava tukena siten, että käymme ennen kauppaan menoa katsomassa tilin saldon ja ostosten aikana lasken laskimella ostosten hintoja yhteen.

Kaupassa asiakkaat saivat rauhassa tehdä valintoja, pysyttelin lähistöllä ja olin tarvittaessa heidän tukena. Olimme sopineet, että mikäli saa ostoksensa tehtyä muita nopeammin voi käydä maksamassa, mutta odottaa muita aulassa, jossa oli myös istumamahdollisuus. Ostosten teko onnistui hyvin ja kaikki löysivät tarvitsemansa.

Iltapäivällä lähdimme ryhmän kanssa ulkoilemaan. Tein päivän päätteeksi kirjaukset DomaCareen.

To 27.6.2024

Torstaisin on asukkaiden kauppapäivä, jolloin heillä on mahdollisuus käydä lähikaupassa ruokaostoksilla. Suurin osa asiakkaista hoitaa ostoksensa lähimmässä kaupassa, mutta yhden asiakkaan kanssa käymme toisessa kaupassa erikseen. Olen käynyt hänen kanssaan muutaman kerran kahdestaan ostoksilla. Hänellä on huoneessaan oma jääkaappi, johon olen laittanut hänen ostoksensa. Havaitsin, että asiakas ostaa tarvikkeita yli käyttötarpeensa ja ruokatarvikkeita on mennyt vanhaksi. Olen nyt ottanut tavaksi, että ennen kauppaan lähtöä käymme yhdessä hänen jääkaappinsa sisällön läpi ja teemme kauppalistan. Tämä vähentää roskeen heitetävien tuotteiden määrää sekä säästää asiakkaan rahoja. Asiakas on tyytyväinen järjestelyyn.

Vaikka olen käynyt edellä mainitun asiakkaan kanssa kauppa-asioinneilla aiemmin kahdestaan, oli kauppaan menijöitä niin monta, että otin tähän ensimmäiseen käyntiin kaksi muutakin asiakasta, jotka selviytyvät itse ostosten teostaan. Iltapäivän ryhmätoiminnassa aiheena oli ulkoilu. Kirjasin päivän tapahtumat DomaCareen päivän lopuksi.

Pe 28.6.2024

Aamiaisen jälkeen aloin valmistelemaan leivontahetkeä. Yrityksellä on rantasauna, jossa on yhdistetty keittiö ja takkahuone. Vein sinne valmiiksi leivontaan tarvittavat ainekset. Asiakkaalla oli siivouspäivä ja sovimme, että sitten kun hän on valmis ja levännyt hetken, menemme yhdessä tekemään taikinan.

Asiakas halusi leipoa sämpylöitä ja hän hoitikin taikinan tekemisen lähes omatoimisesti. Näissä kahdenkeskisissä hetkissä hän puhuu hyvin avoimesti ja vuorovaikutuksemme on luontevaa ja tasavertaista. Hän on erittäin huumorintajuinen ja koen, että näissä hetkissä hän voi kokea olevansa riittävän hyvä sellaisena kuin hän on ja että en kohtele häntä sairaudesta käsin. Lounaan jälkeen jatkoimme leivontaa ja sämpylät onnistuivat erinomaisesti. Siivosimme tilan yhdessä ja lähdin valmistelemaan iltapäivän ryhmätoimintaa, joka oli bingo. Se on kenties viikon odotetuin ryhmätoiminta ja tällä kertaa saimme myös maistiaisista tuoreista sämpylöistä. Päivän päätteeksi tein kirjaukset DomaCareen.

Viikkoanalyysi

Tällä viikolla perehdyin sosiaalihuoltolakiin. Sosiaalihuollon mielenterveystyön palveluilla tarkoitetaan erityisesti psyykkisen toimintakyvyn heikkenemisestä johtuvaan tuen tarpeeseen kohdennettuja palveluja. Näitä järjestettäviä kohdennettuja palveluja ovat asumispalvelut, joiden yhteydessä annetaan sosiaaliohjausta, sosiaalityötä ja sosiaalista kuntoutusta. (Sosiaalihuoltolain soveltamisopas 2024, 104.)

Sosiaalityöllä on yksilöiden ja perheiden tuen tarpeen arviointiin pohjautuvaa kokonaisvaltaista asiakas- ja asiantuntijatyötä ja sen yhteensovittamista muiden toimijoiden tarjoaman tuen kanssa. Sosiaalityön avulla vähennetään sosiaalisia ongelmia ja vahvistetaan ihmisten toimintamahdollisuuksia omassa ympäristössään, hyvinvointia sekä yhteisöjen toimivuutta. Omassa työssäni mielenterveyskuntoutujien asumispalveluissa asiakkaille on tehty palvelutarpeenarviointi ja heillä on oma hyvinvointialueen sosiaalityöntekijä. Sosiaalityössä rakennetaan eri toimijoiden tarjoama tuki ja palvelut yhteen asiakkaan tarpeita vastaavaksi. (Sosiaalihuoltolain soveltamisopas 2024, 67-68.)

Sosiaaliohjaus on yksilöiden, perheiden ja yhteisöjen neuvontaa, tukea palvelujen käytössä, ohjausta ja eri tukimuotojen yhteensovittamista. Omassa työssäni olen kohdannut asiakkailta tuentarvetta taloudellisen tilanteen selvittämisessä ja siihen liittyvien etuuksien selvittämisessä. Asiakkaat maksavat asumisestaan, ruokailusta ja lääkkeistään. Heillä on mahdollisesti hammahuoltoon liittyviä kuluja, julkisesta liikenteestä tai kelataksista aiheutuneita kuluja, puhelinliittymiä sekä vaatehankintoja. He maksavat hyvinvointialueelle myös asiakasmaksua. Monella asiakkaalla tuloina on eläke, eläkkeensaajan hoitotuki ja eläkkeensaajan asumistuki. Uuden asiakkaan muuttaessa asumisyksikköön, onkin varmistettava, millaisille palveluille ja

sosiaalietuuksille hänellä on tarve ja oikeus, ja auttaa häntä tarvittaessa näiden palvelujen ja etuuksien hakemisessa.

Taloudellinen tilanne saattaa olla tiukka ja mikäli asiakkaalla on laskuja perinnässä tai ulosotossa, ei hänelle välttämättä jää yhtään käyttörahaa. Tällaisissa tilanteissa olen ollut asiakkaan tukena sosiaalisen luototuksen ja edunvalvojan saamisen selvittämisessä. Tärkeää olisi kuitenkin päästä myös liikkumaan asumisyksikön ulkopuolelle, jotta kyky toimia itsenäisesti säilyisi. On kuitenkin myös asiakkaita, joiden itsenäiseen liikkumiseen vaikuttavat fyysiset rajoitteet ja yrityksellä on käytössä autoja asiakkaiden kuljettamista varten ja jokaisen kauppa-asioille haluavan asiakkaan on mahdollista saada kyyti viikoittain.

Olen myös kulkenut asiakkaan kanssa julkisella liikenteellä, jotta hän rohkaistuisi opettelemaan uusien reittien kulkemista itsenäisesti. Eräs asiakas oli aiemmin kulkenut hyvinvointialueen järjestämään ryhmätoimintaan kelataksilla. Hänellä ei ollut vielä täytynyt omavastuuosuus, eikä hänellä ollut mahdollisuutta käyttää kelataksia taloudellisen tilanteen vuoksi. Päädyimme siihen, että koska hänellä oli oikeus edullisempaan linja-auton kuukausikorttiin, hän hankki sen. Kuljimme linja-automatkan sekä kävelymatkan yhdessä ja olin odottamassa häntä ryhmätoiminnan päätyttyä. Asiakas koki tämän hyväksi, sillä vaikka hän oli vastaavan linja-automatkan kulkenut aiemminkin, niin kävelymatka jännitti häntä.

Erityisesti tästä viikosta koen onnistumista yhteisestä leivontahetkestä asiakkaan kanssa. Asiakas oli aiemmin tuonut esiin toiveensa leipomisesta ja sovimme yhdessä päivän. Leivontahetki on toimintaa, jossa asiakas saa tehdä itselleen mielekästä toimintaa itsenäisesti. Oma osuuteni oli järjestää siihen yhteinen aika ja tarvikkeet. Nämä hetket ovat vahvistaneet asiakassuhdetta, sillä ilmapiiri on vapautunut ja kannustava. Vaikka asiakas ei itse osallistukaan perjantain bingoomme, haluaa hän aina, että bingoon osallistuville tarjotaan hänen leipomukseensa, sillä ne ovat aina tervetullut ja mieluisa yllätys.

Auttaminen on sosiaaliohjauksen perusta, joka on nykyisin keskeinen työmuoto ja palvelu sosiaalihuollon kentällä. Se on tavoitteellista työtä, jossa asiakas kohdataan hänen ihmisytyttään ja elämäntilannettaan kunnioittaen sekä korostaen asiakkaan subjektiivista, toimivuutta ja täysivaltaisuutta. (Sosiaalihuoltolain soveltamisopas 2024, 69.)

Sosiaalihuoltolain (1301/2014) mukaisesti sosiaalinen kuntoutus on osa monialaista kuntoutusjärjestelmää. Sitä tulee toteuttaa tiiviissä yhteistyössä lääkinnällisen, kasvatuksellisen ja ammatillisen kuntoutuksen kanssa. Sosiaalinen kuntoutus on sosiaalityön ja sosiaaliohjauksen keinoin annettavaa tavoitteellista ja tehostettua tukea, jonka tavoite on parantaa ja ylläpitää sosiaalista toimintakykyä ja elämänhallintaa sekä ehkäistä syrjäytymistä ja lisätä asiakkaiden osallisuutta. Sosiaalista kuntoutusta toteutetaan asiakkaiden yksilöllisten tarpeiden mukaisesti selvitettyä asiakkaan sosiaalista toimintakykyä ja kuntoutuksen tarvetta, kuntoutusneuvontana ja -ohjauksena sekä kuntoutuspalvelujen yhteensovittamisena, elämänhallinnan ja arkipäivän toiminnoista suoriutumiseen liittyvällä valmennuksella, ryhmätoiminnalla sekä

tueksi sosiaaliin vuorovaikutussuhteisiin sekä muissa sosiaalista kuntoutumista edistävässä toimenpiteissä. (Sosiaalihuoltolain soveltamisopas 2024, 69.)

Hyvinvointialue tekee yksityisten palveluntuottajien kanssa sopimuksen, jonka perusteella ne voivat tuottaa sosiaalista kuntoutusta. (Sosiaalihuoltolain soveltamisopas 2024, 70.) Omassa tehtävässäni sosiaalinen kuntoutus sisältää yksilöllistä psykososiaalista tukea sekä lähtyötä, joka koostuu pääosin toiminnallisista ryhmistä, mukana kulkemisesta sekä kasvatuksellisesta tuesta omien asioiden hoitamiseen. Nämä sosiaalisen kuntoutuksen tukitoimet tulisi olla osana sovittua suunnitelmaa. (Sosiaalihuoltolain soveltamisopas 2024, 70.)

Oivallukseni tältä viikolta liittyy vaativiin asiakastilanteisiin, jotka ovat kehittyneet pitkän ajan kuluessa. Asiakkailla on usein mielenterveyden haasteiden vuoksi kasaantunut ongelmia eri elämäntilanteille. Työntekijällä tulee tällöin olla riittävästi ymmärrystä ja osaamista kokonaisvaltaisesta työskentelystä asiakkaan sosiaalisen toimintakyvyn ja osallisuuden lisäämiseksi. Käytännössä omassa työssäni tämä tarkoittaa sitä, että pyrin tutustumaan asiakkaan tilanteeseen mahdollisimman hyvin ja rakennan hänen kanssaan luottamuksellista suhdetta, jotta hän kokee olonsa turvalliseksi kanssani. Ymmärrän sen, että omalla toiminnallani vaikutan luottamussuhteen syntymiseen. Järjestän asiakkaan yksityisyyden suojaavan tilan ja kiireettömän tapaamisen, jotta asiakas voi kokea, että olen aidosti läsnä ja haluan olla hänen tukenaan. Kuuntelemisen taito on tärkeää, jotta asiakkaan omat ajatukset ja tunteet saavat tilaa. Onkin tärkeää, että koska työtehtävät vaativat empaattisuutta, aitoa läsnäoloa ja paneutumista asiakkaan tilanteeseen, tulee työntekijän huolehtia omasta hyvinvoinnistaan. Ammatillisuutta on myös itsereflektointikyky, hyvä itsetuntemus ja ammatillisten rajojen tunnistaminen.

3.8 Viikot 8-9: Ammatillinen kehittyminen

Opinnäytetyöni viimeisellä raportointijaksolla syvennyn sosionomin ammatilliseen kehittymiseen. Aiempien kahden vapaapäivän takia tämä viimeinen jakso sisältää 7 työpäivää.

Lain mukaan sosiaalihuollon ammattihenkilöllä on velvollisuus ylläpitää ja kehittää osaamistaan sekä perehtyä ammattitoimintaansa koskeviin säännöksiin ja määräyksiin. Laki sisältää myös sosiaalihuollon täydennyskoulutusvelvollisuuden sekä työnantajalle velvollisuuden luoda edellytykset ammattitaidon ylläpitämiseen, kehittämiseen, täydennyskoulutukseen sekä perehdytykseen. (Laki sosiaalihuollon ammattihenkilöistä 817/2015.)

Sosionomin tehtäviin liittyvien lakien toteuttamisen lisäksi koen itse, että oma motivaationi ammatilliseen kehittymiseen on lähtöisin sisäisestä tahdostani tehdä työni mahdollisimman hyvin. Tämä sisältää suurelta osin myös omaa sisäistä prosessiani sekä aitoa tahtoa olla aidosti läsnä asiakkaalle ja tukea häntä hänen etunsa mukaisesti.

Päiväkirjamuotoisen opinnäytetyön tekemisessä tulee jokaiselle viikolle sisältyä oivallus. Olen tehnyt viikkojen oivalluksiin liittyen huoneentaulun (kuvio 5) muistuttamaan itseäni sosionomin työssäni tärkeistä aiheista.

Ma 1.7.2024

Tältä päivältä ei ole raportoitavia työtehtäviä. Olin ottanut päivän vapaaksi, sillä minulla oli asioita hoidettavana Helsingissä.

Ti 2.7.2024

Aamiaisen jälkeen lähdin asiakkaiden kanssa kauppasiisille. Tämän jälkeen valmistelin Ruisalon Saaronniemessä järjestettävää retkipäiväämme. Retkelle lähti kolme työntekijää osallistuvien asiakkaiden kanssa.

Perille päästyämme nautimme mukaan ottamistamme eväistä. Meren rannalla olevalla eväspaikallamme oli kauniit maisemat, mutta sää muuttui voimakkaan tuuliseksi ja päätimme tehdä pienen kävelylenkin ja palata takaisin asumisyksikköön. Retki toi kaivattua vaihtelua asiakkaiden elämään ja he olivat tyytyväisiä retkeen.

Ke 3.7.2024

Aamurutiinien eli asiakkaiden kanssa nautitun aamiaisen sekä kirjauksiin tutustumisen jälkeen lähdimme ulkoilemaan asiakkaiden kanssa. Olen havainnut, että noin kahden viime viikon aikana asiakkaiden osallistuminen ryhmätoimintoihin on vähentynyt. Myös asiakkaat, jotka ovat viettäneet paljon aikaa yhteisissä tiloissa, ovatkin viihtyneet enemmän omissa huoneissaan. Olen keskustellut asiasta muiden työntekijöiden kanssa, jotka ovat kertoneet, että asiakkailla on erilaisia jaksoja ja tämän takia aiemmin sosiaalinen ja osallistuva asiakas saattaakin olla jopa puolen vuoden ajan lähes omissa oloissaan, käyden vain ruokailuissa.

Iltapäivällä ryhmätapaamisessa aiheena oli lukuhetki. Tällä kertaa tarjosin lukuhetkessä kahvia, joka toikin uuden osallistujan ryhmään. Juotuaan kahvit hän poistui. Pohdin sitä, mikä lisääisi asiakkaiden osallistumista. Sama tilanne oli lähes kaikissa ryhmätoiminnoissa. Ainoa ryhmätoiminta, johon on koko ajan ollut eniten osallistujia, on bingo. Bingossa on makeispalkinnot ja voiton mahdollisuus on havaintojeni mukaisesti se, joka motivoi.

Lähdin asiakkaan kanssa pankkiin, jossa selvisi, että hänen passinsa on vanhentunut. Tästä syystä hänellä ei ollut mahdollisuutta myöskään tilata uutta passia, sillä hän ei voinut nostaa pankista rahaa. Olimme saaneet hänelle uuden AppleID:n, mutta puhelin tulisi vielä resetoitua ja asentaa siihen uudestaan mobiilipankki, jotta saisimme sitä kautta hänelle pankkikortin pin-koodin, joka oli asiakkaalta unohtunut. Kävimme selvittämässä hintoja huollolle, jonka jälkeen asiakas oli lähdössä takaisin asumisyksikköön ja saatoin hänet linja-autolle.

To 4.7.2024

Aamurutiinieni jälkeen lähdimme toisen työntekijän kanssa ostoksille, sillä olimme päättäneet järjestää asiakkaille grillihetken. Ostimme grillattavaa sekä virvoitusjuomia ja huomioimme ostoksissa myös vegaanisella ruokavaliolla olevan asiakkaan. Grillihetki piristi niin asiakkaita kuin meitä työntekijöitäkin.

Päivän päätteeksi tein kirjaukset toiminnanohjausjärjestelmään. Järjestelmä sisältää myös kalenterin ja varmistin vielä tulevia kirjauksia mahdollisista tapahtumista, joita voivat olla esimerkiksi asiakkaiden terveydenhoitokäynnit tai muut sovitut asiointikäynnit.

Pe 5.7.2024

Aloitin työpäiväni jo rutiiniksi muotoutuneeksi aamiaiseksi asiakkaiden kanssa. Aamurutiineihini kuuluu myös lukea edellisen illan ja yön kirjaukset.

Omien sekä asiakkaiden aamutoimien jälkeen lähdin asiakkaan kanssa ostoksille. Varsinainen ostospäivä meillä on torstai, mutta huomioimme mahdollisuuksien mukaan asiakkaiden rahatilanteen ja ostosten kiireellisyyden sekä sen, mitä he tarvitsevat. Varsinaiset ostospäivän asiointit tehdään lähimpiin päivittäistavarakauppoihin. Mikäli asiakkaalla on muita tarpeita, kuten vaatteita, teemme nämä ostosmatkat erikseen.

Perjantain ryhmätoiminta oli bingo, joka on yleensä viikon odotetuin tapahtuma. Päivän päätteeksi tein kirjaukset DomaCareen.

Ma 8.7.2024

Päiväni aloitin joka aamuiksi muodostuneilla rutiineilla eli yhteisellä aamiaisella asiakkaiden kanssa sekä kirjauksiin tutustumisella. Koska käytössämme oli merenrantamaisemassa oleva saunarakennus, jossa on myös pieni keittiö/takkahuone, päätin käydä tarkistamassa millaista siistimistä se tarvitsisi, jotta voisimme viettää siellä enemmän aikaa asiakkaiden kanssa. Olimme käyneet siellä muutaman kerran aiemminkin ja käytimme keittiötä leipomiseen erään asiakkaan kanssa, mutta rakennuksessa oli myös kuisti ja ajattelin, että siellä olisi hienot puitteet myös yksilöohjauksille. Pyyhin pöydän ja tuolit ja siivosin kuistin lattian. Kuisti loi rauhallisen tilan puiden siimeksessä merenrannalla, jossa pesi vesilintuja. Puitteet olivat ainutlaatuiset ja niitä kannatti ehdottomasti hyödyntää asiakastyössä.

Asumisyksikköä ympärillä on metsää ja lähdimmekin asiakkaiden kanssa kulkemaan metsäpolulle rauhalliselle kävelylenkille. Löysimme metsästä hylätyn rakennuksen ja menimme katsomaan sitä lähemmin, pohtien mihin tarkoitukseen sitä on aiemmin käytetty. Rakennuksen tutkaileminen nosti eräässä asiakkaassa muistoja hänen lapsuudestaan ja nuoruudestaan maaseudulla ja hän jakoi muistonsa meidän muiden kanssa. Kiireetön aikataulu ja luottamuksellinen tila antoikin tähän hyvän tilaisuuden. On tärkeää nähdä ihmisen elämää kokonaisuutena ja

tämä on mahdollista vain silloin, kun ihminen pääsee kertomaan kokemuksiaan, ajatuksiaan ja tuntemuksiaan (Nivala & Ryyänen 2019, 197). Paluumatkalla havaitsimme, että mustikat olivat jo kypsyneet ja pysähdyimme nauttimaan näistä luonnon tarjoamista herkuista. Metsäkävely osoittautui rentouttavaksi ja mukavaksi vaihteluksi ja päätimme mennä sinne uudestaan. Saaristossa saattaa olla punkkeja, joten emme poikenneet polulta. Asiakkailta ei ollut omia saappaita, joten päätin selvittää, löytyykö asumisyksiköltä vanhoja hylättyjä saappaita, jotta metsässä voisi kulkea turvallisemmin.

Iltapäivällä ryhmätoiminnassa oli lukuhetki, johon olin keittänyt tarjottavaksi kahvia. Tein päivän päätteeksi kirjauksen DomaCareen.

Ti 9.7.2024

Aamurutiinien jälkeen lähdimme asiakkaiden kanssa ulkoilemaan. Koska saapasasia ei ollut vielä ratkennut, kävelimme merenrannalle ja pysähdyimme penkeille istumaan. Rannalla oli myös kuntoilulaitteita, joita yksi asiakas kävikin kokeilemassa.

Iltapäivän ryhmätoimintana järjestin meille lautapelihetken, johon osallistuin itsekin. Peli oli mielenkiintoinen ja ilmapiiri oli innostunut. Emme saaneet pelattua peliä loppuun asti ennen päivällistä, joten päätimme jatkaa peliä seuraavana päivänä. Päivän päätteeksi tein kirjaukset DomaCareen.

Viikkoanalyysi

Viikkoteemassani olen syventynyt omaan ammatilliseen kehittymiseeni uudessa tehtävässäni. Työsopimukseni mukaisesti työtehtäviäni ovat asukasryhmien suunnittelu ja toteutus, asukkaiden henkilökohtainen ohjaus ja asiointiapu, Kelan etuuksien hakeminen, sosiaalitoimen/edunvalvonnan kanssa yhteistyö, itsenäisen toimintakyvyn tukeminen ja käytännön harjoittelu (kuvio 3).

Minulla on aiempaa osaamista luovien- ja toiminnallisten ryhmien suunnittelusta ja toteuttamisesta, olla asiakkaan apuna sosiaalietuuksien hakemisessa, yhteistyöstä sidosryhmien kanssa sekä yksilöohjauksesta. Olen työskennellyt myös mielenterveyskuntoutujien kanssa, mutta minulla ei ollut kuitenkaan aiempaa kokemusta asumispalveluissa työskentelystä. Oma kokemukseni on, että asiakastyön osaamisessa ei voi koskaan olla niin valmis, ettei tarvetta kehittymiselle enää ole. Jokainen asiakastilanne mahdollistaa osaamisen lisääntymistä. Itsereflektointi ja tiedon lisääminen sopivalla tietoperustalla, on tärkeää ammatillisen kehittymisen ja laadukkaan sosiaalipalvelun toteutumiseksi.

Työsuhteeni ensimmäisen päivän seurasin lähihoitajan työskentelyä. Hän toimi myös viriketoiminnasta vastaavana hoitajana. Toisena päivänä toimin jo itsenäisesti ja tilanteissa, joissa minulla ei ollut riittävästi tietoa, vastasi henkilökunta kysymyksiini. Minulla ei vielä ollut varsinaisesti omia vastuualueita aluksi. Suunnittelin ja toteutin ryhmätoimintaa pääosin itse,

joinain päivinä viriketoiminnasta vastaava ohjaaja toteutti ryhmätoimintaa. Olin tällöin usein itsekin paikalla ja koin, että sain itsekin niistä myös uutta näkökulmaa, sillä hänellä on vuosien kokemus näiden asiakkaiden kanssa työskentelystä. Osallistuin myös saman työntekijän mukana asiakkaiden kauppakuljetuksiin ja aloinkin hoitaa niitä myöhemmin itsenäisesti.

Varsinaisia asiakkaiden sosiaalietuuksiin liittyviä tehtäviä en juurikaan hoitanut, yhtä asumistukihakemusta lukuun ottamatta. Yhden asukkaan apuna pääsin selvittämään sosiaaliseen luototukseen ja edunvalvontaan liittyviä asioita. Sosiaalinen luototukseen olin jo aiemmin tutustunut. Lain sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (812/2000) 5§ mukaan, on sosiaalihuollon henkilöstön selvitettävä asiakkaalle hänen oikeutensa ja velvollisuutensa sekä erilaiset vaihtoehdot ja niiden vaikutukset samoin kuin muut seikat, joilla on merkitystä hänen asiassaan. Aiemmillä asiakkaillani ei ole ollut edunvalvonnan asiakkuutta, joten perehdyin yleiseen edunvalvontaan. Asiakkaalla oli jo aiemmin ollut yleinen edunvalvoja, mutta hän oli päättänyt asiakkuuden. Edunvalvojan tuki oli nähty kuitenkin tarpeelliseksi ja hakemus hänelle oli tehty jo aiemmin. Olin asiakkaan tukena verkossa järjestettävässä kuulemistilaisuudessa sekä selvitin asiakkaan nykytilannetta edunvalvontasihteerille. Ammatillinen osaamiseni lisääntyi yleisen edunvalvonnan toiminnan suhteen. Eri työpaikoissa on ollut eri toiminnanohjausjärjestelmät, tässä työssä pääsin tutustumaan DomaCareen. Osaamiseni lisääntyi myös välitystilikäytännön osalta. Välitystili on sosiaalitoimen palvelu asiakkaan raha-asioiden hoidosta asumisen ja toimeentulon turvaamiseksi sekä lisävelkaantumisen ehkäisemiseksi (Suomi.fi 2024).

Oma kokemukseni on, että käytännön asiat on mahdollista oppia perehdytyksen, työpaikan käytäntöihin tutustumisen ja työntekeksen kautta. Sosionomin tehtävissä on tärkeää tietää toimintaa ohjaavat lait sekä sosiaalityön etiikka. Nämä olivat minulle jo tuttuja aiemmista tehtävistä, mutta uudessa tehtävässäni koin, että koska toiminta poikkesi asiakasryhmältään ja palveluiltaan aiemmista tehtävistäni, tuli minun perehtyä niihin lisää reflektoiden omaa toimintaani.

Koin, että kaikessa toiminnassani merkityksellisintä oli asiakastyö, jonka onnistumisen taso vaikutti kaikkiin muihinkin toimintoihin. Erilaisissa tilanteissa toimiminen oli laadukkaampaa, kun luottamuksellinen suhde asiakkaaseen oli syntynyt. Koin, että kehittyäkseni asiakastyössä, tuli minun lisätä osaamistani mielenterveyden haasteista ja mielenterveystyöstä. Minulla on aiempia opintoja psykologiasta, olen toiminut psykofyysisenä kehoterapeuttina ja opiskelen tällä hetkellä kognitiivista lyhytterapiaa. Opiskelin opinnäytetyötä tehdessäni myös erilaisia näkökulmia mielenterveydestä, mielenterveystyön tietoperustaa sekä työhön liittyvää ammatillisuutta. Koen, että työni mielenterveyskuntoutujien asumispalveluissa on lisännyt ymmärrystäni asumispalveluiden tuottamiseen liittyvistä asioista, asiakasryhmän tarpeista sekä erilaisista mielenterveyden häiriöistä. Aiemmissa tehtävissäni henkilökunta on koostunut suurelta osin sosionomeista ja nykyisessä tehtävässäni olen ollut ainoana sosiaalialan

ammattihenkilönä. Olen päässyt tutustumaan tässä työssä myös hoitohenkilökunnan toimintaan, ja ymmärrykseni on lisääntynyt myös lääkinnällisestä kuntoutuksesta.

Koin, että lisätäkseni asiakastyön osaamistani perehdyin toipumisen prosesseja tukeviin interventioihin, joissa tavoitteena on edistää asiakkaan merkityksellistä ja toivorikasta elämää huolimatta niistä rajoituksista, joita hänen sairautensa on hänelle aiheuttanut. Erityisesti tuon esiin jaetun asiantuntijuuden sekä ratkaisukeskeiset tekniikat. Jaetussa asiantuntijudessa ryhmän yksilöt tekevät yhteistyötä ja jakavat tietoa kaikkien ryhmäläisten kesken. Tällöin ryhmä voi keskustelujen avulla sisäistää tietoa ja päästä konseksukseen. Jaettu asiantuntijuus toteutuu ryhmän jäsenten kesken ryhmätoiminnoissa, joihin yleensä liittyy mahdollisuus omien ajatusten esiintuomiseen. Asiakkaat ovat ryhmätoiminnoissa myös tuoneet esiin vaihtoehtoisia toimintatapoja, jolloin kaikilla ryhmänjäsenillä on ollut mahdollisuus esittää oma mielipiteensä, jotta olemme voineet sopia toimintatavoista yhdessä. Asiat ovat koskeneet lähinnä yhteisiä sääntöjä erilaissa toiminnoissa, kuten bingoon ja sen palkintoihin tai ulkoilureitteihin liittyen. Ne ovat kuitenkin osa asiakkaiden elämää ja helposti huomioitavissa ja toteutettavissa. Ratkaisukeskeisten tekniikoita käytetäänkin välineinä asiakkaan ongelmatilanteissa sekä kehittämistyössä, jotta asiakkaan näkökulmat ja tavoitteet luovat perustan ratkaisuille. (Nordling 2023, 197-198.)

Auttamistyössä ratkaisukeskeisyydessä on asiakkaiden voimaantuminen produktiivisempaan ja tyydyttävämpään elämään. Voimaantumisen prosessissa yksilöitä, perheitä ja yhteisöjä autetaan löytämään ja vahvistamaan heissä ja ympäristössä jo olemassa olevia voimavaroja ja työvälineitä. Omassa työssäni ratkaisukeskeisyys tarkoittaa esimerkiksi sitä, että pyrin dialogissa asiakkaan kanssa keskittymään voimavaroihin ongelmien sijaan. Minulle on tärkeää, että jokainen asiakas voi kokea olevansa arvokas ja osaava, rohkaisen heitä kuuntelemaan ja huomiomaan toisia ihmisiä sekä toiminnassani tuon esiin ymmärrykseni siitä, että ihmiset tekevät parhaansa itsensä ja läheistensä hyväksi, ihmiset muuttuvat ja kehittyvät koko ajan ja että he itse päättävät minkälaista apua ja tukea he tarvitsevat. Pyrin auttamaan asiakasta siten, että hän voi löytää vaikeistakin menneisyyden tapahtumista voimavaroja, joiden avulla hän on selvinnyt. Tämä voi auttaa minäkuvan muuttumisessa positiiviseksi ja ymmärtämään, ettei tarvetta syyllisyydelle ole. Näkökulman vaihto voi myös lisätä psyykkisen vahvuuden tunnetta ja ihminen voi kokea, että hänen elämällään on tarkoitus. (Nordling 2023, 57-58.)

Koska tämän viikon teemani on ollut oma ammatillinen kehittymiseni, nostan esiin myös asiakkaiden ystävät ja lähipiirin, jotka sosionomin tulisi huomioida. Asiakkaissani on useita henkilöitä, joilla ei ole mitään yhteyttä heidän perheeseensä tai ystäviin. Joillakin asiakkailla käy ajoittain perheenjäsen vierailuilla. Omassa työssäni olen kohdannut asiakkaiden läheisiä tai heille tärkeitä ihmisiä, jos olen sattumalta ollut esimerkiksi asumisyksikön aulassa.

Asiakkaiden lähipiiri kuuluu sosiaalipalveluiden ulkoiseen sidosryhmään, joten minun tulee asiakastyössäni huomioida tämä. Asiakkailla on itsemääräämisoikeus ja mikäli he ovat

kieltäneet tilanteestaan kertomisen, on tämä kirjattu toiminnanohjausjärjestelmään ja heidän toivettaan tulee noudattaa. Sosiaalialan ammattihenkilön on kuitenkin huomioitava se, että yksittäisten tekijöiden lisäksi asiakkaan yksilölliseen elämäntilanteeseen vaikuttavat myös hänen ystävänsä ja perhe ja työntekijän tulee tunnistaa kaikki asiakkaan arkeen ja elämään vaikuttavat tekijät. (Talentia 2018, 18.) Ihmiset ja tilanteet kuitenkin muuttuvat, joten mielestäni tulisi kuntoutussuunnitelmaa päivitettäessä myös selventää asiakkaan sen hetkiset ajatuksensa ja toiveensa liittyen hänen lähipiiriinsä.

Viikon oivallukseni liittyy jokaisen hetken merkityksellisyyteen. Jokainen kohtaaminen ja kokemus luo mahdollisuuden niin henkilökohtaiselle kuin ammatillisellekin kasvulle.

Kuvio 5: Sosionomin huoneentaulu (Pietilä 2024)

Tämä viikkoanalyysi päättää 40 työpäivää sisältäneen raportointijaksoni. Ammatilliseen kehittymiseeni liittyen olen tehnyt itselleni sosionomin huoneentaulun (kuvio 5), joka pohjautuu viikkoanalyyseissäni tekemiini oivalluksiin.

4 Yhteenveto ja pohdinta

Aloitin opinnäytetyöni tekemisen samaan aikaan kun aloitin uudessa työtehtävässäni mielen-terveyskuntoutujien asumispalveluissa. Raportointijakson alkaessa olin työskennellyt yrityk-
sessä alle kaksi viikkoa.

Opinnäytetyöni tavoite on ollut työtehtävien kehittäminen sekä oma ammatillinen kehittämi-
seni. Työsopimukseni mukaisesti työtehtäviäni ovat asukkaiden henkilökohtainen ohjaus ja
asiointiapu, asukasryhmien suunnittelu ja toteutus, kelan etuuksien hakeminen,

sosiaalitoimen/edunvalvonnan kanssa yhteistyö, sekä itsenäisen toimintakyvyn tukeminen ja harjoittelu (kuvio 3).

Sosiaalihuoltolain 1280/2022, 25§ mukaan sosiaalihuollon mielenterveyspalveluilla tarkoitetaan palveluja, jotka on kohdistettu psyykkisen toimintakyvyn heikkenemisen takia tarvittavana tuen tarpeeseen. Asumispalveluissa tämä tarkoittaa niiden yhteydessä annettavaa sosiaaliohjausta, sosiaalityötä sekä sosiaalista kuntoutusta. (Sosiaalihuoltolaki 1280/2022.) Kuvaan tässä pohdinnassani opinnäytetyön tavoitteita työsopimuksessani oleviin työtehtäviin.

Asukkaiden henkilökohtainen ohjaus ja asiointiapu on toteutunut sekä yksilö- että ryhmänohjaustilanteissa. Yksilöohjaukset ovat sisältäneet keskusteluja sekä toiminnallisia ohjauksia. Ryhmänohjauksissa olen ohjannut koko ryhmää antaen tarvittaessa myös yksilöllistä tukea. Työtehtävissäni asiointiapu on ollut pääosin asiakkaiden kuljetusta kauppa-asioille. Näiden kauppa-asiointien ansiosta olen havainnut eri asiakkaiden tuentarpeesta asioita, jotka eivät näyttäytyneet muussa toiminnassa. Näitä olivat muun muassa ostoslistat, toiminta yleisellä paikalla ja ei toivotun käytöksen ennaltaehkäisy sekä apuvälineiden käyttö ja kuljetus. Erään asiakkaan kanssa oli tarpeen käydä ostoksilla kahdestaan ja otin käytännökseni käydä hänen kanssaan hänen jääkaappinsa sisältö läpi ostoslistaa tehdessämme, sillä ensimmäisellä kerralla laittaessani hänen ostoksiaan jääkaappiin, löytyi sieltä runsaasti vanhalla päiväyksellä olevia ruokatarvikkeita. Asiakas koki tämän käytännön hyödylliseksi.

Asiakkaan asiointiapu toteutui myös siten, että olin asiakkaan mukana hyvinvointialueen sosiaaliohjaajan luona sosiaaliseen luototukseen liittyen sekä kuljettaessani asiakkaita terveydenhoidon palveluihin. Sosiaaliseen luototukseen olin tutustunut jo aiemmassa tehtävässäni, mutta keskustelu sosiaaliohjaajan kanssa lisäsi osaamistani selvitettävistä asioista. Olin käynyt asiakkaan kanssa hänen tulojaan ja menojaan jo läpi, varmistaen myös hänen erilaiset sopimuksensa liittyen internetin käyttöön. Selvittäessäni hänen sopimuksiaan havaitsin, että hänellä on useita päällekkäisiä sopimuksia ja selvitin asiakkaalle, miten tämä vaikuttaa hänen taloudelliseen tilanteeseensa sekä sosiaalisen luototuksen saamiseensa, sovimme, että yritän saada joitakin sopimuksia purettua. Eräällä asiakkaalla oli myös edunvalvontaan liittyen tapaaminen digi- ja väestötietoviraston asiantuntijan kanssa. Tapaaminen oli tarkoitus toteuttaa Teams-sovelluksen kautta. Asiakkaalla oli oma tietokone ja nettiyhteys hänen huoneessaan ja autoin häntä osallistumaan keskusteluun sekä tuin häntä tilanteissa, joissa hän tarvitsi apua. Erityisesti koen, että luottamuksellisen suhteen luominen on ollut tärkeää asiakkaan henkilökohtaisessa ohjauksessa ja tukemisessa.

Työtehtäviini kuuluu myös asukasryhmien suunnittelu ja toteutus. Minulla on ollut mahdollisuus suunnitella ja toteuttaa ryhmätoimintoja itsenäisesti. Minulla on aiempaa osaamista mielenterveyskuntoutujien ohjaamisesta sekä erilaisista ohjausmenetelmistä sekä erilaisten ihmisten kohtaamisesta. Olen suorittanut opintoja ryhmä- ja yksilöohjausten osaamisen lisäämiseksi, niin sosionomiopinnoissani, kuin aiemmissakin tutkinnoissa sekä nykyisissä

lyhytterapiaopinnoissanikin. Myös luovien ja toiminnallisten ryhmien suunnittelussa ja toteutuksessa on hyötyä asiakkaiden tilanteen sekä fyysisen ja psyykkisen toimintakyvyn ymmärtämisessä. Mielestäni avoin ja kannustava ilmapiiri on tukenut asiakkaita ilmaisemaan mielipiteitään ja ajatuksiaan myös ryhmätoimintojen ideoinnin suhteen. Asukasryhmien suunnittelut sekä toteutukset ovat antaneet minulle mahdollisuuden kehittyä ohjaajana erilaisia ohjausmenetelmiä käyttäen. Suunnittelussa olen osittain käyttänyt jo olemassa olevaa kansiota, joka sisältää erilaisia ryhmässä toteutettavia tehtäviä. Olen myös aiemmista opinnoistani saanut ideoita ryhmänohjaukseen. Tärkeintä minulle on ollut, että sekä suunnittelussa, että toteutuksessa huomioin asiakkaiden toiveet ja heidän fyysisen ja psyykkisen toimintakykynsä sekä kuntouttavan työotteen.

Työtehtäviini on kirjattu myös kelan etuuksien hakeminen. Raportointiviikkojen aikana minulla oli mahdollisuus tehdä yhdelle asiakkaalle asumistukihakemus. Asiakkaiden tukeminen etuuksien hakemisessa on ollut aiemmissa tehtävissäni viikoittaista. Tällöin olemme tehneet hakemukset yhdessä siten, että samalla ohjaan asiakasta tietokoneen käytössä.

Sosiaalitoimen/edunvalvonnan kanssa tehtävä yhteistyö on toteutunut työssäni yhden asiakkaan kanssa. Hänelle oli haettu jo ennen oman työni alkamista yleistä edunvalvojaa. Olin hänen tukenaan sähköisesti järjestetyssä kuulemistilaisuudessa ja autoin häntä selvittämään hänen taloudellista tilannettaan. Valmistauduin edunvalvontaan liittyviin asioihin hankkimalla tietoa yleisestä edunvalvonnasta. Oikeusapu- ja edunvalvontapiirit järjestävät oikeusavun, edunvalvonnan sekä talous- ja velkaneuvonnan palveluja, joita tuottavat piirien oikeusaputoimistot ja edunvalvontatoimistot sekä edunvalvonnan ostopalveluntuottajat. (Oikeus.fi 2024.) Tehtävässäni ei tullut esiin tilannetta, jossa olisin tehnyt yhteistyötä sosiaalitoimen kanssa.

Itsenäisen toimintakyvyn tukeminen ja harjoittelu toteutui niin yksilöohjauksissa kuin ryhmänohjauksissakin. Osittain tuentarpeet tulivat esille asiakkaiden kuntoutussuunnitelmista, mutta pääosin vuorovaikutuksessa asiakkaiden kanssa. Itsenäisen toimintakyvyn tukeminen oli esimerkiksi fyysisen toimintakyvyn osalta liikunta. Toimintakykyä lisäsivät myös ryhmätoiminoissa sosiaalinen kanssakäyminen ja vuorovaikutus, sillä omien toiveiden ja tarpeiden ilmaiseminen toi myös esiin tuentarpeita, ja lisäsi mahdollisuutta järjestää asiakkaan tarpeita vastaavaa toimintaa sekä yksilö- että ryhmänohjauksessakin. Asiakkaiden osallistuminen kauppa-asiointeihin ylläpiti taloudellisten asioiden hoitamisen kykyä sekä toi mahdollisuuden vuorovaikutukseen asumispalveluiden ulkopuolella. Myös erilaiset pankkiasioinnit sekä sähköisten palveluiden käyttö ja niiden harjoittelu, lisäsivät itsenäistä toimintakykyä. Erään asiakkaan kanssa keskustellessani, kertoi hän pitävänsä leipomisesta. Selvitin, haluaisiko hän, että varaan meille aikaa yhteiselle leivontahetkelle ja hän toivoi sitä. Sovimme ajan ja alustavasti myös, mitä hän leipoisi. Nämä yhteiset leivontahetket vahvistivat suhdettamme, sillä olimme niissä hetkissä tasavertaisia. Järjestin ajan, paikan ja tarvikkeet ja olin leivontahetkellä tukena, mikäli hän sitä tarvitsi, samanaikaisesti keskustelimme avoimesti mieleen tulevista

asioista. Nämä leivontahetket ylläpitivät hänen aiempaa toimintakykyään ja hän sai onnistumisen kokemuksia.

Kun vertaan nykyistä tilannetta työsuhteen alussa olevaan tilanteeseen, jota olen selvittänyt opinnäytetyössäni nykytilannetta koskevassa osiossa, koen, että opinnäytetyöni tavoite on saavutettu. Asiakkaiden tilanteeseen tutustuminen sekä heidän kanssaan tapahtuva päivittäinen vuorovaikutus on ollut tärkeänä tekijänä osaamiseni kehittymisessä. Käytännön työni lisäksi opinnäytetyöhöni valitsemani kirjallisuus lisäsi oleellisesti ymmärrystäni mielenterveyden häiriöistä, mielenterveyskuntoutujien asumispalvelujen toiminnasta, asiakastyöstä mielenterveyskuntoutujien parissa sekä sosionomin tehtäviä ohjaavista laeista. Ammatillinen kehittymiseni on tukenut työtehtävien kehittämistä.

Yrityksessä on toimittu aiemmin ilman sosionomia, jonka tarve on tullut vasta hyvinvointialueen kilpailutuksen myötä. Asumisyksikön jokaisella asiakkaalla on oma ohjaaja ja käytännössä pääosan asiakastyöstä, myös kuntoutussuunnitelmien tekemisen hoitaa hoitohenkilökunta. Sosionomina omat vastualueeni, joita olen saanut itsenäisesti toteuttaa, ovat olleet ryhmätöimintojen suunnittelu ja toteutus sekä yksilöohjaukset. Hoidin usein myös asiakkaiden kuljetuksia yrityksen autolla. Minulla jäi usein aikaa auttaa asiakkaita erilaisissa asioissa, muun muassa wc-käynneillä tai jakotupakoissa. Eräs asiakas kaipasi usein vierelleen istumaan, sillä se vähensi hänen mukaansa hänen huonoa oloaan. Jotkut asiakkaat halusivat minun menevän heidän huoneeseensa, jotta he voivat kertoa siellä elämästään ja esitellä läheistensä kuvia. Ajoittain koin kuitenkin epäselvyyttä siitä, mikä tehtävä kuuluu omahoitajalle ja mikä minulle. Pyrin kuitenkin olemaan apuna siellä, missä resurssieni puolesta kykenin.

Opinnäytetyöni aikana reflektoin sekä omaa työtäni, että lähdekirjallisuutta. Raportointi aikana kirjasin ylös työtehtäviäni. Kokosin näistä tehtävistä ”Sosionomin työtehtävät mielenterveyskuntoutujien asumispalveluissa” -taulukon (liite1) sekä laadin sosionomin huoneentaulun (kuvio 5), jossa nostan esiin muutamia keskeisiä asioita muistutukseksi itselleni. Koen, että olen saavuttanut opinnäytetyöni tavoitteet erinomaisesti huomioiden saatavilla olevat resurssit.

Sosionomin työtehtäviä tulisi mielestäni jatkossa kehittää siten, että sosionomille tehdään tehtäväkuvaus. Tämä tukisi myös koko työyhteisön toimintaa, sosionomin kompetenssit tulisivat paremmin yrityksen käyttöön, ja sosiaalialan viitekehyksen mukaiselle toiminnalle tuli enemmän mahdollisuuksia. Esimerkiksi työtehtävien mukainen yhteyshenkilönä toimiminen edellyttäisi sosionomille puhelimen hankintaa ja sähköpostin luomista sekä yhteystietojen lisäämisen yrityksen internet-sivuille, jotta asiakkaan moniammatillinen hoito toteutuisi. Sosionomin tulisi myös osallistua kuntoutussuunnitelmien tekemiseen.

Sosionomin työtehtäviin liittyvät kehittämisen kohteet ovat tarkentuneet opinnäytetyön edessä ja olemme keskustelleet niistä esihenkilöni kanssa. Vaikka nämä tarkentuneet kehittämisen kohteet eivät vielä raportointikaudella tulleet käytäntöön, on ne yhteisesti tunnistettu.

Tämän päiväkirjamuotoisen opinnäytetyön tekeminen on mielestäni lisännyt osaamistani syvemmällä ymmärryksen tasolla. Jokaisen uuden asian tullessa eteeni, olen reflektoinut sitä ja tiedonhaluni on lisääntynyt. Olen havainnut, että lähdekirjallisuus on usein suunnattu terveydenhuollon ammattihenkilöille, mutta tietoperusta on lisännyt ymmärrystäni mielenterveyden häiriöiden osalta ja siten myös ollut tukenani asiakastyössä. Olen opiskellut myös lääkehoidon kurssia ja opiskellut mielenterveystyössä käytettävää lääkehoitoa lisätäkseeni ymmärrystäni siitä, miten lääkkeet voivat vaikuttaa asiakkaiden toimintakykyyn. Olen kerrannut myös erilaisia mielenterveyshuollon hoitomenetelmiä sekä mielenterveyskuntoutuksen eri muotoja. Eriytyisesti koen, että sosiaalipedagogiikan sekä toipumisorientaation viitekehys ovat tärkeässä osassa omaa työtäni ja niiden osuus tässä opinnäytetyössä on kirkastanut itselleni entistä selkeämmin, miksi tällaista työtä teen ja vaikuttaneet varsinkin siihen, miten asiakastyötä teen.

Toimeksiantajani antoi palautteen opinnäytetyöprosessista. Palautteessa kuvattiin yhteistyötä opinnäytetyöntekijän kanssa sujuvaksi ja, että opinnäytetyöntekijä on toiminut ammatillisesti, sekä asukkaita motivoiden ja tukien, huomioiden itsemääräämisoikeuden.

Opinnäytetyöntekijä on tuonut esiin kehittämisen kohteita, jotka on huomioitu ja ne päivitetään. Toimeksiantaja kertoi hyötävänsä opinnäytetyöstä siten, että sitä voidaan jatkossa käyttää sosionomin ja muun henkilökunnan ryhmätoiminnan apuna.

Lähteet

- Arene ry. 2020. Ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden eettiset suositukset. Viitattu 10.5.2024. <https://www.arene.fi/wp-content/uploads/Raportit/2020/AMMATTIKORKEAKOULUJEN%20OPINN%c3%84YTET%c3%96IDEN%20EETTISET%20SUOSITUKSET%202020.pdf?t=1578480382>
- DomaCare 2024. Toiminnanohjausjärjestelmä. Viitattu 10.10.2024. <https://domacare.fi/asiakkaat-kategoriat/paihde-ja-mielenterveyskuntoutus>
- ETENE. 2024. Etenen toiminta. Viitattu 16.6.2024. <https://etene.fi/toiminta>
- Kela 2024a. Matkakorvauksen määrä ja omavastuu. Viitattu 2.6.2024. <https://www.kela.fi/matkakorvaus-omavastuu>
- Kela 2024b. Eläkettä saavan hoitotuki. Viitattu 2.6.2024. <https://www.kela.fi/elaketta-saavan-hoitotuki>
- Koskisuus, J. 2004. Mitä mielenterveyskuntoutus on? Eri teitä perille. Helsinki: Edita Prima.
- Koskisuus, J. 2003. Mielenterveyskuntoutujan työkirja. Oman elämänsä puolesta. Helsinki: Edita Prima.
- Kurki, L. 2002. Persoona ja yhteisö: personalistinen sosiaalipedagogiikka. Jyväskylän yliopisto, yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos. Jyväskylä: Kopijyvä.
- Laki sosiaalihuollon ammattihenkilöistä 817/2015.
- Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 812/2000.
- Laurea 2024. Päiväkirjamuotoinen opinnäytetyö eli PONT. Viitattu 10.5.2024. <https://www.laurea.fi/koulutus/pedagogisia-innovaatioita/paivakirjamuotoinen-opinnaytetyo/>
- Mäkinen, P., Raatikainen, E., Rahikka, A. & Saarnio, T. 2011. Ammattina sosionomi. 2.painos. Helsinki: WSOYpro.
- Nivala, E. & Rynänen, S. 2019. Sosiaalipedagogiikka: kohti inhimillisempää yhteiskuntaa. 2. painos. Helsinki: Gaudeamus.
- Nordling, E. & Rissanen, P. 2020. THL työpaperi 40/2020. Mielenterveystyö uudistuu. Toipumisorientaation teoreettiset lähtökohdat. Viitattu 9.8.2024. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/140792/URN_ISBN_978-952-343-591-9.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Nordling, E. 2023. Toipumisorientaatio mielenterveystyössä. Viitattu 3.6.2024. Helsinki: Edita.

Näkki, P. 2015. Asiakastyön menetelmiä sosiaalialalla. Helsinki: Edita.

Oikeus- ja edunvalvonta 2024. Yleinen edunvalvonta. Viitattu 1.6.2024. <https://oikeus.fi/edunvalvonta/fi/index.html>

Paimio-Koti Oy 2024. Oma- ja avustajien valvontasuunnitelma. Viitattu 12.5.2024. [https://paimio-koti.fi/fi/files/Oma- ja avustajien valvontasuunnitelma_2024.pdf](https://paimio-koti.fi/fi/files/Oma-ja_avustajien_valvontasuunnitelma_2024.pdf)

Paimio-Koti Oy 2024. Ympäri vuorokautista tukea mielenterveyskuntoutujille. Viitattu 28.4.2024. <https://paimio-koti.fi/>

Peltomaa, M. 2005. Kuntoutumisvalmius tarpeenmukaisen mielenterveyskuntoutuksen suunnittelun perustana. Lapin yliopiston yhteiskuntatieteellisiä julkaisuja, B, Tutkimusraportteja ja selvityksiä. Rovaniemi: Lapin yliopistopaino.

SOAMK 2023. Sosiaalialan tutkinnot, kompetenssit ja suositukset. Sosionomi AMK-tutkinnot kompetenssit. Viitattu. 28.10.2024. <https://www.sosiaalialanamkverkosto.fi/sosiaalialan-tutkinnot-ja-kompetenssit/>

Sosiaalihuoltolaki (1301/2014).

Sosiaali- ja terveysministeriö 2024a. Sosiaalihuoltolain soveltamisopas. Viitattu 17.6.2024. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/165650/STM_2024_13.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Sosiaali- ja terveysministeriö 2024b. Sosiaalinen kuntoutus. Viitattu 10.9.2024. <https://stm.fi/sosiaalinen-kuntoutus>

Suomen Sammutinpalvelu 2024. Koulutus. Viitattu 17.6.2024. <https://safetypartners.fi/koulutus/>

Suomen sosiaalipedagoginen seura ry. 2024. Sosiaalipedagogiikka. Viitattu 12.5.2024. <https://www.sosiaalipedagogiikka.fi/sosiaalipedagogiikka/>

Suomi.fi 2024. Asiakkaan raha-asioiden hoito (välitystili). Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue. Viitattu 8.9.2024. <https://www.suomi.fi/palvelut/asiakkaan-raha-asioiden-hoito-valitystili-lansi-uudenmaan-hyvinvointialue/d6a40d6f-219e-46af-b9b4-a4e7f9defa51>

Talentia 2018. Arki, arvot ja etiikka. Sosiaalialan ammattihenkilön eettiset ohjeet. 2.painos. Joensuu: Punamusta.

Terveydenhuoltolaki 1326/2010.

THL 2024a. Mielenterveys. Mielenterveyspalvelut. Viitattu 27.5.2024. <https://thl.fi/aiheet/mielenterveys/mielenterveyspalvelut>

THL 2024b. Sote-palvelujen johtaminen. Kehittyvä palvelujärjestelmä. Viitattu 15.5.2024. <https://thl.fi/aiheet/sote-palvelujen-johtaminen/kehittyva-palvelujarjestelma>

Uotinen, J. 2010. Aistimuksellisuus, Autoetnografia ja ruumiillinen tietäminen. Suomen Kansantietouden Tutkijain Seura ry. Viitattu 27.9.2024. <https://journal.fi/elore/article/view/78851/39753?acceptCookies=1>

Uotinen, J. 2021. Autoetnografia. Teoksessa Vuori, J. (toim.) Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Viitattu 12.5.2024. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietokirjasto.
<https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvaliteoreettiset-metodologiset-viitekehukset/autoetnografia/>

Varha 2024a. Mielen-terveyspalvelut, työikäisten sosiaalipalvelut. Viitattu 2.6.2024.
<https://www.varha.fi/fi/palvelut/mielen-terveyspalvelut-tyoikaisten-sosiaalipalvelut>

Varha 2024b. Yhteisöllinen asuminen, työikäiset. Viitattu 1.6.2024.
<https://www.varha.fi/fi/palvelut/yhteisollinen-asuminen-tyoikaiset>

Varha 2024c. Sosiaalinen luototus. Viitattu 9.6.2024. <https://www.varha.fi/fi/palvelut/sosiaalinen-luototus>

Kuviot

Kuvio 1: Perus- ja erityistason mielenterveyspalvelut (THL 2024a).	8
Kuvio 2: Sosionomi AMK-tutkinnon kompetenssit (SOAMK 2023)	12
Kuvio 4: Työtehtäväni sosionomina mielenterveyskuntoutujien asumispalveluissa (Pietilä 2024)	14
Kuvio 5: Sidosryhmät (Pietilä 2024)	17
Kuvio 6: Sosionomin huoneentaulu (Pietilä 2024)	64

Liitteet

Liite 1: Sosionomin työtehtävät mielenterveyskuntoutujien asumispalveluissa	74
---	----

Liite 1: Sosionomin työtehtävät mielenterveyskuntoutujien asumispalveluissa

Sosionomin työtehtävät mielenterveyskuntoutujien asumispalveluissa

Viikko	Työtehtävät
1	Yksilökeskustelut, ryhmätoiminnan suunnittelu ja ohjaukset, sosiaaliohjaus, asiointipalvelut, asiakaskirjauksiin perehtyminen sekä kirjaukset DomaCareen
2	Yksilöohjaus, ryhmätoiminnan suunnittelu ja ohjaukset, sosiaaliohjaus, asiakkaan tukena hyvinvointialueen sosiaaliohjaajan luona sosiaaliseen luototukseen liittyen, asiakaskirjauksiin perehtyminen sekä kirjaukset DomaCareen
3	Yksilökeskustelut, sosiaaliohjaus, ryhmätoiminnan suunnittelu ja ohjaus, asiointipalvelut, asiakaskirjauksiin perehtyminen sekä kirjaukset DomaCareen
4	Yksilökeskustelut, sosiaaliohjaus, ryhmätoiminnan suunnittelu ja ohjaus, asiointipalvelut, asiakaskirjauksiin perehtyminen sekä kirjaukset DomaCareen
5	Yksilöohjaus, ryhmätoiminnan suunnittelu ja ohjaus, asiointipalvelu, asiakaskirjauksiin perehtyminen sekä kirjaukset DomaCareen
6	Ryhmätoiminnan suunnittelu ja ohjaus, yksilöohjaus, henkilökohtainen tuki edunvalvontaan liittyvässä kuulemisessa, asiointipalvelut, asiakkaille järjestettävän grillihetken suunnittelu ja toteutus yhdessä toisen työntekijän kanssa, asiakaskirjauksiin perehtyminen sekä kirjaukset DomaCareen
7	Ryhmätoiminnan suunnittelu ja ohjaus, yksilöohjaus, asiointipalvelut, asiakaskirjauksiin perehtyminen sekä kirjaukset DomaCareen
8	Ryhmätoiminnan suunnittelu ja ohjaus, yksilöohjaus, asiointipalvelut, retkipäivä asiakkaiden kanssa, asiakaskirjauksiin perehtyminen sekä kirjaukset DomaCareen
9	Ryhmätoiminnan suunnittelu ja ohjaus, yksilöohjaus, metsäretki asiakkaiden kanssa, rantasaunalla olevien tilojen siivous, asiakaskirjauksiin perehtyminen sekä kirjaukset DomaCareen